

דברי הכנסת

כנס מיוחד

הישיבה השלוש-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה
יום רביעי, י"א באלול התשנ"ב (9 בספטמבר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

הצהרת אמונים של שר הפנים א' דרעי

הצעות לסדר

הצעה לסדר

הצעה לסדר

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות ישראל לשיחות השלום בווינגטון

הסכם שלום עם סוריה

קידום תהליך השלום עם סוריה – יוזמה ברוכה של ממשלת ישראל

הקמת מדינה פלשתינית

הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה)

(מס' 2), התשנ"ב-1992

(קריאה ראשונה)

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

חילופי גברי בוועדות הכנסת

הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה), (מס' 2)

התשנ"ב-1992

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992

(קריאה ראשונה)

מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות

מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות

הסכם הממשלה עם ההסתדרות בעניין קופת-חולים

הסבל שנגרם לתושבים עקב המשבר התקציבי בלשכות הרווחה ברשויות המקומיות

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

לקחים מתוצאות בחינות הבגרות במגזר הערבי

פלישת ש"ס למבני חינוך של בתי-ספר ממלכתיים-דתיים

כנס א'

הצהרת אמונים של שר הפנים א' דרעי

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים כנס מיוחד של הכנסת, יום רביעי, י"א באלול התשנ"ב, 9 בספטמבר 1992. יהיו לנו היום למעשה ארבעה כנסים, נקיים אותם בזה אחר זה, ייתכן שבלי הפסקה. במהלך הישיבות נחליט אם יהיה צורך בהפסקה אם לא. אנחנו פותחים בכמה וכמה עניינים לפני סדר-היום עצמו, שהם חלק מסדר-היום.

אני רוצה לפתוח בנושא של הצהרת אמונים של שר הפנים, הרב אריה דרעי. היתה איזו תקלה, ואנחנו עומדים לתקן אותה. בקלטת שבה הוקלטה הצהרת האמונים של השר אריה דרעי, לא נשמע בבהירות משפט אחד מתוכן ההצהרה. יעצתי לו לשוב ולהצהיר מעל בימת הכנסת הצהרת אמונים כחבר הממשלה. זה כמובן מוסכם. אני מזמין את השר אריה דרעי לעלות על הבימה ולהצהיר מחדש

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

מה שהוא עשה עד היום היה לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, לא מקובל ברגעים כאלה לקרוא קריאות ביניים כאלה. אנחנו מחזירים כאן את הסדר על כנו, ובכך סיימנו את הפרשה.

אני מזמין בזאת את השר אריה דרעי לעלות על הבימה להצהיר מחדש הצהרת אמונים כחבר הממשלה. בבקשה, אדוני השר.

שר הפנים א' דרעי:

אני, אריה מכלוף, בן אליהו ואסתר דרעי, מתחייב כחבר הממשלה, בעזרת השם, לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כחבר הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. סגנית מזכיר הכנסת תחתית אותך והכול יהיה תקין.

הצעות לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לנו הצעות לסדר. אומנם בדרך כלל אנחנו לא מרבים בהן, אבל מכיוון שמליאת הכנסת בחצי פגרה, אני מאפשר פה ושם לעשות זאת.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת עובדיה עלי להעלות הצעה לסדר. חבר הכנסת עובדיה עלי, סגן יושב-ראש הכנסת, בבקשה מהמיקרופון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-20 במאי 1991 אמר נשיא פולין מעל במה נכבדה זו – ואני מצטט: "כאן בישראל, בערש תרבותכם ובערש תקומתכם אני מבקש מכם מחילה". הוא ביקש מחילה על פשעי עמו ועל מעשיהם המתועבים של הפולנים, שעל אדמתם נטבח עמנו.

אילו ביקשתי כיום לבחון את אמיתות אמירתו זאת ואת כנות בקשתו למחילה, לנוכח כוונת הפולנים לגבות דמי כניסה לאושוויץ ולשאר מחנות המוות, הייתי מתקשה בכך לא מעט. מחנה אושוויץ, הגדול במחנות ההשמדה, הוא מצבה לנוראה בטרגדיות שפקדה את עמנו ועוד בסימן לשפלות האדם ולאכזריותו. ככזה ערכו החינוכי רב מאוד, שכן הוא מוקד לביקורי מיליונים, ובתוכם בני נוער רבים, הבאים ללמוד ובעיקר לחוש את ימי השואה, במגע ישיר עם המוצגים ועם המראות ועם מה ששרד מן הטבחים.

על מחנה זה ועל האחרים מרחפת סכנת כיליון בשל בעיות תקציב ובגין תחזוקה לקויה הנגזרת מכך. והנה, הפולנים החליטו שדינו של אתר זה יהא כדין כל אתר תיירותי אחר, שיש לגבות דמי כניסה אליו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו אטימות נוראה, זו הוספת חטא על פשע מצד הפולנים והשלטונות שם. ממשלת פולין והעם הפולני צריכים לחזור בהם מכוונתם זו – לסחור בדם. ויותר מכך, הם מחויבים למצוא, ובכל דרך אחרת, את התקציב הנדרש, בסך 50 מיליון דולר, כדי לשקם את מחנה אושוויץ ואת המחנות האחרים, על מנת למנוע את כלייתם של המסמכים והמוצגים במחנות הללו. על הפולנים לפנות לקהילייה הבין-לאומית, להסתייע בה לצורך זה בכול, וכן לכל גורם אחר שייראה להם.

איני רוצה לנצל במה זו ולהטיח בפולנים עלבונות ולמנות את חטאיהם כלפי עמנו. אך אני מנצל במה נכבדה זו כדי לתבוע מהם להסיר את הכתם החדש הזה מעל בגדם, שהוכתם די והותר בדמנו, ועוד לעשות מיידית את שהתחייבו לעשות באשר למנזר הנזירות הכרמליטיות הפועל שם.

פתחתי במובאה מתוך נאומו של לך ואלנסה, נשיא פולין, ואף אסיים בכך. באותו נאום מפורסם בכנסת ישראל הוא אמר אף זאת: "כנציגה של פולין ובשם הכבוד הפולני, אני מבקש גם זיכרון של צדק". אם זיכרון של צדק מבקשים הפולנים, עליהם לעשות מעשים של מוסר ושל צדק. עניין גביית דמי כניסה במחנות הוא דבר חמור מכל הבחינות, וודאי שאינו נופל בקטגוריה של עשיית צדק בעניין זיכרון השואה והצבת יד ושם לבני העם היהודי שנטבחו בפולין. לכן יש למונעו ולהתנער ממנו מיידית.

ביקורו של הנשיא ואלנסה ובקשתו למחילה עלולים להיראות בעיני רבים כביקור גרידא של קתולי אדוק, שבא לטהר שרץ אנטישמיות שדבק בו אישית, ואפיין ואף מאפיין היום רבים ולא-טובים מבני עמו הפולני. אם תמומש כוונתם זאת לגבות דמים מאלה המבקשים לראות את מחנות הדמים שבפולין – הייתי שם במחנות, כמו רבים אחרים, ואני יכול לומר שאין דרך טובה יותר להמחיש את ימי השואה ואולי גם לחנך לאהבת האדם מן הביקור שם. נזק ביטול ביקורו של נער אחד שם בשל גביית דמי כניסה עולה לאין ערוך על התועלת שתצמח מכל ההכנסות שיהיו כתוצאה מכך.

אני מצפה שהכנסת וממשלת ישראל ימצאו את הדרך לשכנע את הפולנים להימנע ממימוש כוונתם הנואלת הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לכלול בסדר-היום את ההצעה לסדר הבאה: שלטונות פולין החליטו לחייב את המבקרים במחנות ההשמדה באגרת כניסה.

אדוני היושב-ראש, זאת החלטה מזעזעת ואווילית. לא יעלה על הדעת שמבקרים במחנות ההשמדה, יהודים ולא-יהודים, אשר באים מכל רחבי העולם, כדי ללמוד ולהפיק לקחים מהמעשים הנוראים שנעשו בתקופת השואה, יידרשו לשלם אגרת כניסה. זו החלטה שניתן לומר עליה גם ביזיון וגם קצף.

מן הראוי שהכנסת תפנה בקריאה לשלטונות פולין ותדרוש ביטול החלטה אומללה זו לאלתר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, הייתי רוצה לצרף, אני מקווה גם על דעתכם, את קולה של הכנסת לשתי הקריאות האלה.

ברשותכם, אומר עוד דבר אחד. כאשר נודע הדבר, ביקרה בכנסת המשלחת הפרלמנטרית של פולין, וביקשתי מהם התערבות מיידית. כמו כן, בשיחה שקיימתי אתמול במשכן עם שגריר פולין, העליתי את העניין הזה על כל חומרתו. כמו כן, לפני יומיים כתבתי מכתב אישי לנשיא פולין, ואקרא את סיום המכתב: "אין נימוק בעולם שניתן יהיה באמצעותו לתרץ גביית דמי כניסה לאושוויץ ובירקנאו. שני מחנות המוות האלה, כמו גם האחרים, הם כאנדרטה נצחית לדיראון עולם לפשע הנורא ביותר שבוצע נגד האנושות ובמיוחד נגד העם היהודי. על כן, מיליוני בני אדם באים ויבואו לשם להזיל דמעה, להניח זר לזכרם של מיליוני הקורבנות ולהביע את זעמם כנגד מי שהביא לעולם את חרושת המוות. על רקע זה אני מבקש ממך, נשיא פולין, לפעול מייד לביטול ההחלטה על גביית דמי הכניסה למחנות ההשמדה". המכתב הועבר אתמול ללשכת נשיא פולין.

אני מרשה לעצמי לסכם, על דעת הכנסת, שאנחנו נעביר, בדרך המהירה ביותר, גם את שתי ההצעות של חברי הכנסת עובדיה עלי ואלי דיין ללשכת הנשיא בפולין. האם מותר לי להפנות כאן קריאה לממשלה, באמצעות ארבעת השרים שיושבים כאן, שר המשפטים, שר הקליטה, שר האוצר ושר הפנים, לעשות משהו בפורום הממשלתי בהקשר זה, כדי למנוע את ביצוע ההחלטה המתעתעת והנוראה הזאת? תודה רבה.

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתקופה האחרונה נקלעו התעשיות הביטחוניות של מדינת ישראל למשבר כלכלי חריף. המשבר הזה מאיים על גורלם של עשרות אלפי עובדים ובני משפחותיהם.

יש לברך את ראש הממשלה ושר הביטחון על ההחלטה להזרים סכום כסף משמעותי לתעשייה הצבאית, סכום שהוא חמצן חיוני בעבורה.

עם זאת, בכך טרם נפתרה באופן יסודי שאלת קיומם ופעילותם של המפעלים הביטחוניים, והרשות לפיתוח אמצעי לחימה בראשם. הרשות הזו תרמה באופן מכריע לביטחונה ולקיומה של המדינה בנושאים שהשתיקה יפה להם. עתידה של רפא"ל מעורפל היום, וחוסר היציבות פוגע בעשרות אלפים. הגיע הזמן שהממשלה תמנה לרפא"ל מנהל בעל שיעור קומה, אשר ינהיג אותה בעידן של חוסר ודאות.

אני קורא לממשלה לגבש תוכנית הבראה לרפא"ל בהתייעצות עם ארגוני העובדים, כי בסופו של דבר כל תוכנית תצליח אך ורק אם היא תזכה לשיתוף פעולה מצד הכול.

אני קורא לכנסת לדון במשבר בתעשיות הביטחוניות ובדרכים לפתרונו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי כץ, תודה על ההצעה. כידוע לך, איננו יכולים לדון בה בלי 30 חתימות; על כל פנים, לא בעת פגרה. למעשה, הכנסת אינה בפגרה, אלא מליאתה, וגם היא מתכנסת מדי פעם בפעם, וועדות הכנסת עובדות כל הזמן. מכיוון שכך, אני רוצה לעוץ לך בינתיים עצה פרקטית: העלה את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה, או באמצעות אחד החברים בוועדת החוץ והביטחון, מכיוון שהוועדות עובדות כל הזמן, כדי שלא נאבד זמן.

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

הצעה אחרונה לסדר, של חבר הכנסת זנדברג, מן המקום. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עובדים בתפקידי שמירה בחברות פרטיות חייבים לשאת עמם נשק בשל תפקידם.

הרצח המזעזע שאירע אתמול בירושלים מצטרף לשורה של מקרים דומים, שמהם מתברר בדיעבד, כי הנשק הופקד בידיים לא נכונות ומחיר הטעות שולם בדם של חפים מפשע.

מן הראוי כי הכנסת תיתן את הדעת לנהלים ולדרך שבה ניתן היתר לשאת נשק לעובדים בתפקידי שמירה ולפיקוח הדרוש על תהליך קבלתם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זנדברג. בשלב זה איננו יכולים, כמובן, לקיים דיון בנושא במליאה. אני בטוח שאחת הוועדות תקיים דיון עליו.

אני רוצה לשלוח בשם הכנסת למשפחות הקורבנות של הרצח הנורא בירושלים את תנחומינו ולהביע תקווה שבעתיד לא יקרו אסונות כאלה. אנחנו מביעים את תנחומינו למשפחות של כל הקורבנות. תודה רבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת ולאחר מכן נעבור לסדר-היום. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק לשחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב–1992; ולהנחה מחודשת – הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה), התשנ"ב–1992. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעות ישראל לשיחות השלום בווינגטון

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום – הצעות ישראל לשיחות השלום בווינגטון. אני מזמין את חבר הכנסת דוד לוי לנמק את ההצעה. יש לנו ארבע הצעות בנושאים הקשורים פחות או יותר למדיניות חוץ וביטחון. בבקשה, חבר הכנסת דוד לוי.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת הליכוד היוצאת הפקידה בידי ממשלה רבין נכסים מדיניים שכמותם לא היו בהישג ידה של ישראל מאז הקמתה.

בזירה הבין-לאומית חוזק מעמדה של ישראל, נפתחו אפיקים, חודשו קשרים עם מדינות רבות ונסללה הדרך לאופקים חדשים, דרך שאליה שאפה ישראל להגיע למעלה מ-40 שנה.

לראשונה, אדוני היושב-ראש, גובשה מסגרת של עקרונות מוסכמים בדרך לעשיית שלום כולל בין ישראל לשכנותיה ובין ישראל לערביי יש"ע.

ההישגים המדיניים בתחום זה היו שני אלה: הסכמת כל הצדדים לגבי יעדי המשא-ומתן, תחומי המשא-ומתן, שלבי המשא-ומתן, מסגרותיו וזהות משתתפיו. ישראל הקפידה על כך שלא תהיה חריגה כלשהי אף מאחד מן הסעיפים המהווים את מסגרת המשא-ומתן, כפי שבאו על ביטויים בהזמנת נותני החסות לצדדים לוועידת-מדריד.

ניסיונות לחריגות מנוסחת מדריד היו לא אחת. הניסיונות האלה סוכלו על-ידי תגובה חד-משמעית של ישראל. באותה מידה מנעה ישראל, באמצעות הסכמה עם ארצות-הברית ועם האירופים, ניסיון להביא להתערבות חיצונית בתהליך המשא-ומתן עצמו ובמשא-ומתן בין הצדדים תוך כדי קיומו.

המסגרות הברורות והחד-משמעיות לתהליך המשא-ומתן ויצירתן הן עוגן מדיני שלא היה בידינו כמותו בשום שלב מאז הקמת המדינה. הוא היה הישג מדיני ראשון במעלה. אלה אפשרו לישראל לפתוח במשא-ומתן בתנאים הטובים ביותר שיכלה ישראל לצפות להם.

במלים אחרות, אדוני היושב-ראש, ההישג המדיני של ממשלת ישראל בקביעת נוסחת מדריד מנקודת ראותנו היה בהתאמה אופטימלית בין יעדי השלום והביטחון של ישראל לבין האמצעים והדרכים להשגת יעדים אלה.

עיקרם של האמצעים, שהתקבלו על דעת העולם המערבי כולו, ולאחר מכן על דעת ברית-המועצות דאז, רוסיה דהיום, סין והערבים עצמם, היו אלה: 1. משא-ומתן לשלום כולל בין ישראל לשכנותיה ובין ישראל לערביי יש"ע; 2. המשא-ומתן יתנהל בו-זמנית בין הצדדים; 3. המשא-ומתן עם המדינות הערביות יתנהל פנים אל פנים ללא תנאים מוקדמים; 4. המשא-ומתן עם ערביי יש"ע יתקיים על-ידי תהליך מקובל, מוסכם על שני שלביו. הראשון – כינון האוטונומיה, והשני – מקץ שנים, דיון בסטטוס הקבע; 5. המשא-ומתן יתנהל בהסכמת ישראל ל-242, כאשר לכל אחד מהצדדים הזכות לפרשנות משלו לגבי החלטה זו; 6. מחויבות ארצות-הברית, אשר פורסמה והיא בידינו, כי תהליך זה לא נועד להביא להקמתה של מדינה פלשתינית, שבה לא תומכת ארצות-הברית.

נוסחת מדריד, אדוני היושב-ראש, הציבה אבני דרך לשלום, וכל ניסיון להסיט ממקומה אחת מאבני הדרך הללו יביא לאובדן דרך, כי אבן גוררת אבן, ולאחר מכן – התפוררות ומפולת. הדברים האלה ידועים מניסיון לכל אדם אשר עסק במשא-ומתן.

במלים אחרות, אדוני היושב-ראש, סטייה מן העקרונות הברורים, המוצקים והמפורטים האלה שבתהליך השלום תביא לאחד מאלה: לאובדן הסיכוי להשיג את היעדים של ישראל, או לאובדן תהליך השלום ולפיצוץ. האמריקנים הבינו זאת, האירופים הבינו זאת, ואף הערבים הבינו זאת. להבנה זאת תרמה לא במעט העובדה, כי חודשים ספורים לפני כן, לפני שנתקבלה הדרך המוסכמת הזאת, נתקע תהליך השלום במבוי סתום. המבוי הסתום הזה היה תוצאה בלתי נמנעת של העדר הבנות, הסכמות ועקרונות לגבי הדרך לניהול המשא-ומתן לשלום. בחלל הזה התגברו האי-הבנות, ונוצר גם חוסר אמון בין ישראל לבין ארצות-הברית ובין שתי המפלגות הגדולות שהרכיבו את הממשלה דאז, ממשלת האחדות הלאומית, שהתפרקה. מאז עמלה ישראל עמל רב להשגת אותן הבנות, הנותנות בידה היום עוגן בעל חשיבות ראשונה במעלה לקידום יעדיה תוך טיפול בתהליך השלום וקידומו.

אדוני היושב-ראש, אני חושש, כי בדרך שבה פועלת הממשלה הנוכחית היא עלולה לסכן את הישגיה המדיניים של ישראל ולהשמיט מידה את העוגן המדיני רב-החשיבות הזה. בהצהרותיה הרבות והמשונות היא מעלה ציפיות גדולות, שיהיו לנו למוקש בקרוב, אין לי שום ספק בכך. לא ירחק היום והממשלה הזאת, העושה מאמצים כדי להוכיח את המתינות שלה, בגלל ההצהרות האלה, בגלל הציפיות האלה, תואשם כמי שהערימה על העולם כולו. היא באה למשא-ומתן לאחר התוצאות האלה וההצהרות האלה כבעלת חוב, שכולם תובעים את פירעונו.

אדוני היושב-ראש, הקביעה ללא צורך, ההבחנה המיותרת, הנאמרת, בין התיישבות פוליטית לבין התיישבות ביטחונית, משמיטה את הקרקע מתחת רגלינו. למה הכוונה? באיזה חלק מחבלי ארץ אלה מדובר? בשביל מה היה צורך בה? דבר שנאמר לפעמים לצורכי ניגוח נרשם בעולם כולו, בתפיסה שבה הערבים קולטים אותו, ולאחר מכן הוא הופך לבומרנג למי שאמר והתבטא כך, ובפרט כשמדובר בלא אחר מאשר ראש הממשלה.

לא ירחק היום, ומה שנראה בעיניכם כמינימום ההכרחי שתצטרכו לעמוד עליו – בדרך הזאת תיראו כקיצונים, והדבר ייראה בעיני כל הגורמים כמקסימום שלא ניתן להשלים עמו. כבר שמענו התייחסות לאותה הבחנה של התיישבות ביטחונית. אין לה תמיכה משום צד, היא לא מעודדת שום צד, היא מיותרת.

מה המשמעות גם של האמירה המוזרה הנוספת – יש להשתחרר מדת ארץ-ישראל השלמה? למי היא מופנית? איזו דת? מה חטאו אנשים אשר הלכו, על-פי החלטות ממשלות ישראל הנבחרות, החוקיות? למה להטביע בהם תווית וכתם שכאלה? מדוע הם צריכים לשאול במה חטאו, מה גורלם?

הדברים האלה – משום שהם נקלטים כפי שהם נקלטים ונרשמים כפי שנרשמים – מביאים לכך שהמשא-ומתן תקוע. אני חייב לומר, אדוני היושב-ראש, שלאחר כל המחוות האלה, לנוכח הסטייה מן הדרך, הרי אנחנו עדים לא לקידום, לא להתקדמות, אלא לקשיחות, לדריכה במקום. נציגים שלנו מתוסכלים שם, נתנו ביטוי לתסכולם. הם אינם יודעים: לפלשתינים יש זמן. מתברר שהאמירה שאפשר לכוון אוטונומיה בתוך שישה או תשעה חודשים נותנת בידם עכשיו זמן וגם כתובת, מי אשם אם זה לא יהיה. אכן, צריך להיזהר באמירות האלה.

אדוני היושב-ראש, אני חייב לומר, כי אני מלא חשש מכך, שמחשש שהתהליך ייתקע אנחנו נדרוש את התערבותה של ארצות-הברית במשא-ומתן. איך התהפכו היוצרות. גם כל האמירות האלה

לסטייה מן המוסכמות, לשיתוף הפזורה. מי יקבע? ברגע שאתה מסכים לשיתוף הפזורה, במשא-ומתן יקבע מי שיקבע, מי שנמצא בפזורה. כל עמידה שלנו פה לא תועיל, איש לא יבין אותנו. גם הדרישה אשר הופכת היום לתביעה אולטימטיבית לדון על ירושלים, לנציג מירושלים. אנו פונים לארצות-הברית שלא לחדש את הדיאלוג עם אש"ף, אבל באותה מידה אנחנו מודיעים לה, בה בעת: אנחנו מכינים חוק אשר יאפשר פגישות עם אש"ף. אנחנו נדרוש מהאמריקנים שלא לחדש את הדיאלוג, ואנחנו מודיעים שנעביר חוק כזה בכנסת ישראל. איך זה מתיישב?

גם ההצהרה לגבי סוריה, שסוריה תמתין בסוף, היתה – יורשה לי לומר, גם אם זה לא ביטוי פרלמנטרי – משום חשפנות מדינית מזיקה. היא הביאה, מייד, לגיבוש חזית ערבית מאוחדת, לכינוס שרי החוץ בדמשק, לתיאום ולגיבוש סרבנות כוללת, למניעת התקדמות כלשהי בכל אחת מן הגזרות.

כאשר עמד ראש הממשלה על טעותו ועל הסכנות הכרוכות בדבריו לסיכול התהליך המדיני כולו, הוא עבר לקיצוניות הפוכה. הוא דיבר על פשרה מסוימת ברמת-הגולן, שאיש אינו יודע מהי; לא הערבים, בוודאי גם לא פה, גם לא המתישבים, שיצאו מתוסכלים מן הפגישה עם ראש הממשלה.

אנחנו שומעים על הסדר בשלבים, הווי אומר ויתור על שלום. לאחר מכן אנחנו שומעים, כי עצם העובדה שהסורים הגישו לנו תביעה לנסיגה כוללת מרמת-הגולן, הואיל וזה הוגש בכתב, זה הישג כביר. מי יבין זאת? איזו דרך מדינית זאת?

עכשיו אנחנו שומעים, שיש נכונות להכיר בריבונות סורית על כל רמת-הגולן. יש דבר כזה או אין דבר כזה? ובתקווה שייתנו ליישובים או לחלקם להתקיים – תחת איזו ריבונות?

אדוני היושב-ראש, שאלות אלה לא באות לקנטר, אלא הן עולות מתוך דאגה אמיתית, לאור המצב המוזר של זיגזג של אמירות נחפזות, של התקפות, של ריות לכל כיוון, של הודעות ביום שני, התכחות ביום שלישי ושוב התחדשות ביום חמישי.

איש אינו יודע מהי באמת דרכה של הממשלה. האם היא תקדם את תהליך השלום? אני מסופק. בדרך זו היא עלולה לתקוע את התהליך.

אדוני היושב-ראש, נוהגים לומר, כך הוא הנוהג הפרלמנטרי, כי ממשלה זקוקה למאה ימי חסד. אני חושב, שממשלה זו מבזבזת את הקרדיט הזה. לא ירחק היום ונהיה זקוקים לרחמי שמים כדי שהיא לא תכניס אותנו לדרך ללא מוצא.

לסיום, אדוני היושב-ראש, אותם אפיונים קיימים גם במדיניות הפנים – הצהרות נבובות שנמוגו. תחת ייעול וחיסכון קיבלנו ריבוי סגנים, מינויים פוליטיים, פיטורים פוליטיים בסיטונות. מהדיבורים על סדר עדיפויות חדש, על סמכות אשר תנחה ותכוון, שלא כבעבר, נותרו רק זיכרונות מתמונות נוגות על מרקע הטלוויזיה. הובטח שיהיה צמצום האבטלה. ראו ושמעו, עכשיו הדבר מותנה בצמצום העלייה. אם לא יבואו עולים, תהיה התמודדות עם האבטלה. איפה נשמע כדבר הזה? והוא לא מביא להתקוממות כלל וכלל.

בהצעת התקציב איננו רואים זכר לאותה מדיניות חברתית צודקת יותר, להצהרות שהמצב לא יימשך כפי שהיה בימי הליכוד, אלא לפי אותן הבטחות שהשר שטרית דיבר עליהן, שנאמרו אי-שם ונתנו אפשרות למפלגת העבודה להקים ממשלה – מכל אלה לא נותר זכר. אין להן רמז, אין להן כיסוי.

לכולם ניתנו ההבטחות. הובטח לעולים החדשים – איזו מדיניות אתם מנהלים כלפיהם? הובטח למובטלים – איזו מדיניות? איזו בשורה לזוגות הצעירים? מה הוא השינוי הגדול שהובטח? איפה סדר העדיפויות החדש? הוא מתבטא רק בייבוש יישובים ביהודה ובשומרון.

וכל זה לא כדי להעביר אמצעים לבניית כיתות נוספות, כדי לקדם דברים צודקים, חברתיים. מה נאמר לנוטלי המשכנתאות ערב הבחירות? לאיזו כתובת הם יכולים לפנות עכשיו? אל מי יבואו? גם השופר שהיה להם באופוזיציה נדם ואיננו.

לבי לבי למרצ. איפה כל המרץ שהיה לה? הוא היה רק בבחירות, אבל היום אומרת השרה הנכבדה: אני נאלצת, אני כועסת, אני כואבת, אבל...

גם בעניין של קופת-חולים עשיתם הרבה גלים, דיברתם, הצהרתם. שר האוצר הצהיר, שר הבריאות הצהיר והנמרץ, האביר – איך כרע, נפל, נשדד.

כך אתם נראים. ועוד מעט נראה את הפן הנוסף בתחום רגיש לא פחות, והוא שוק ההון, ובעניין קרנות הפנסיה. דבר לא נשתנה. אתם חוזרים מהר מאוד לאותה גישה, שאפיינה אתכם בשנות ה-50. אותה גברת בשינוי אדרת.

אנחנו נעמוד על המשמר. זו חובתנו כאן. אנחנו נגן על חברינו. אנחנו לא ניתן מקום לנקמות, לא ניתן גם מקום לבזבז של משאבים לאומיים למטרות מפלגתיות ברורות, כשכל העולם זועק ואתם אוטמים את אוזניכם. רק אחד היה בוועדת הכספים, חבר הכנסת פורז שמו. אולי הוא יצר את הפירוז המתבקש של מרצ מאותה דרך נלוזה, נלעגת, המחזירה אותנו אחורה אל הימים שחשבנו שהיו ולא ישובו עוד.

אדוני היושב-ראש, לנוכח כל הדברים האלה, הנובעים ממדיניות החוץ שלנו, הקשורים בעתידנו, הקשורים בתהליך השלום, בכל אותם דברים חשובים, אני חושב שמן הדין שהכנסת תקיים דיון. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, הצעה לסדר צריכה להיות במסגרת של עשר דקות. לא רציתי להפסיק את חבר הכנסת דוד לוי תוך כדי דבריו, אם כי יכולתי להפעיל את סמכות היושב-ראש. אני אומר זאת גם לגבי העתיד. בכנסים של פגרה, אני חושב שצריך לגלות מידה מסוימת של גמישות, כי אנשים באים מכל רחבי הארץ ליום אחד. אבל אני מבקש גם שלא לנצל את הגמישות הזאת בממדים בלתי מתקבלים על הדעת. לכן אני פונה גם לאחרים לשמור פחות או יותר על עשר דקות, אם אפשר.

הסכם שלום עם סוריה

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן. נושא ההצעה שלו: הסכם שלום עם סוריה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשסוריה אינה יכולה לחתום על הסכם שלום, צריך ללכת להסדרי ביניים – ציטוט מדברי ראש הממשלה. אני אומר: אם סוריה אינה יכולה לחתום על שלום, המצב הנוכחי הוא הסדר ביניים. אל תתחילו בוותורים כדי להקל על סוריה, ואל תנסה, ראש הממשלה, לחזור לימי תל-קציר השרופה, גונן החרבה וגדות המופגזת. זה מה שהסורים שואפים לו, ואתה עלול להקל עליהם את זממם.

למשלחת הישראלית למשא-ומתן צריך להינתן גיבוי של הממשלה וראשה לומר לסורים: או שלום או מצב קיים, שהוא הסדר ביניים טוב מאוד. הגבול שקט, אין הפרות הסכם. אל ייווצר מצב שפקידים מעמידים את ראש הממשלה בפני עובדה מוגמרת, כפי שפורסם על פקידי האוצר.

"הסדר", שכרוך בויתור על "כמה סנטימטרים" ברמת-הגולן, יהיה צעד אחורה, שבעקבותיו יתקדמו הסורים, ללא שום שינוי במצב הביטחוני. הסורים ימשיכו להתחמש גם עם הסכם שלום. אל תזרה חול בעיני הציבור, שהסדר מעבר למצב הקיים יביא להפגת מתח. זה לא נכון. זה מנותק מהמציאות. זו אשליה, שבסופו של דבר תדרבן את הסורים ליזום פעילות של כוח, טרור ומלחמה בכל מקום שידם משגת, נוסף על מה שהם עושים בלבנון.

אולי תדרוש המשלחת שלנו מהסורים הסדר ביניים? שהם ייתנו הסדר ביניים, שעיקרו הפסקת טרור בלבנון תמורת שקט שאנחנו ניתן להם ברמת-הגולן. אולי נשמע כאן על מה ויתרו הסורים עד היום כדי לתת תקווה לשלום, חוץ מתשובה כתובה, שהרעישו עולמות בהגזמות על חשיבותה. עד עכשיו לא ידעו אם הסורים מבינים את הנקרא, או אנחנו מבינים את הנכתב. עכשיו מסתבר שהם עברו לכיתה ב' והם מבינים את הנכתב. נתנו מכתב, תשובה בכתב.

בסופו של דבר זאת לא רמה רצינית של ניהול משא-ומתן, אבל כדאי שהמומחים שלנו ילמדו מהערבים איך מנהלים משא-ומתן.

עכשיו יש לי שני ציטוטים, ובזה אני מסיים את הנושא הזה. ראש הממשלה אמר לא מזמן: "הגבול הכי שקט". זה נכון, רמת-הגולן היא הגבול הכי שקט; למה? כש"מרכבות" סימן III עומדות 60 קילומטר מדמשק, לא מתחכמים. לכן זה הגבול הכי שקט. נהיה במקום אחר, זה לא יהיה הגבול הכי שקט, כמו שהיה עד 1967. איזו סיבה היתה לסורים לפתוח באש כל יום עד 1967? לא כבשנו שטחים, לא היה דבר. ראש הממשלה היה אלוף פיקוד הצפון, ראש אג"ם, רמטכ"ל – אש כל הזמן.

יום אחד של הפסקה לא היה. למה? זה מה שיהיה, זה מה שהסורים רוצים שיהיה. אבל כשאנחנו יושבים שם למעלה, בטווח של שעה נסיעת "מרכבה", לא מתחכמים. לכן זה הגבול הכי שקט, והוא יהיה הכי שקט כל זמן שנהיה שם ולא במקום אחר.

ציטוט שני הוא מהעבר, אבל הנימה שלו חוזרת. כשהתחילו המגעים על הפרדת כוחות אחרי מלחמת יום-הכיפורים – עוד לא נגמרה המלחמה בעצם – שר הביטחון של אז בא לרמה, ודנו על מה לוותר לסורים. אני לא דיפלומט גדול, אבל שאלתי: למה אנחנו צריכים לוותר? הלוא אנחנו ניצחנו במלחמה. אולי הסורים יוותרו. היינו אז במובלעת, היינו הרבה יותר קרובים לדמשק. התשובה היתה: הסורים לא יקבלו את זה. מה זה "לא יקבלו את זה"? רק על מה שהסורים יקבלו אנחנו נלך? זאת תשובה של מדינה מול מדינת אויב מנוצחת, מובסת? אבל הם יצאו מנצחים במלחמה. אם לא ניתן, הם לא יקבלו. ואז ויתרנו. מה קיבלנו? קיבלנו הפרדת כוחות, בדיוק כזו שהיינו מקבלים אם לא היינו מוותרים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רפאל איתן (צומת):

המסקנה – יש משא-ומתן עם הסורים, בסדר. המצב הנוכחי הוא הסדר ביניים. אתם רוצים שלום, תקבלו שלום. לא רוצים שלום, נמשיך בהסדר ביניים עוד מאה שנה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

הצעתך לדון בנושא במליאת הכנסת, חבר הכנסת איתן, נכון?

רפאל איתן (צומת):

זה תמיד כך, לא צריך לשאול. הרי זה אוטומטי, או חצי אוטומטי.

היו"ר ש' וייס:

צריך לומר את זה. תודה רבה.

אני רוצה להודיע, שהנאום של חבר הכנסת דוד לוי והנאום של חבר הכנסת רפאל איתן יחד נמשכו עשר דקות.

קידום תהליך השלום עם סוריה – יוזמה ברוכה של ממשלת ישראל

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אורי אור. נושא הצעתו: קידום תהליך השלום עם סוריה – יוזמה ברוכה של ממשלת ישראל. בבקשה, חבר הכנסת אור.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח מאוד שנאומו הראשון כחבר הכנסת מעל במה זו עוסק ודן בסיכויי השלום עם סוריה. הרשו לי לפתוח בנימה אישית. כמי שנלחם כמפקד פלוגה ברמת-הגולן עוד לפני 1967, בהגנה על קווי המים, בהגנה על החקלאים בצפון, ולאחר מכן כמפקד חטיבה ברמת-הגולן עצמה במלחמת יום-הכיפורים –

היו"ר ש' וייס:

סליחה רגע. חברי כנסת ואורחים, אני מבקש שלא לדבר בזמן שמתקיים כאן דיון, בוודאי לא בנאום ראשון של חבר כנסת. אני מבקש לסגור את הדלתות, רבותי הסדרנים. תודה רבה. בבקשה.

אורי אור (העבודה):

– וכאחד שרבים משמות חבריו, חייליו ומפקדיו חקוקים על סלעי הבזלת של רמת-הגולן, אני רואה בעיניים פקוחות ומצפות את סדק האפשרויות, או את "חלון ההזדמנויות", כפי שאמר ראש הממשלה, לעתיד אחר, טוב יותר ונטול מלחמות.

כמי שחווה על בשרו את מוראות המלחמה, את הצלקות העמוקות שחרטה, את ימי הכישלונות וההצלחות, אני קורא מעל במה זו לכל אלה ששימים עצמם כבני-סמך בקביעת תפיסת הביטחון ברמת-הגולן: אין לאיש מונופול, אם נלחם שם – וגם חלק מחברי בסיעה – ואם הוא גר בסביבה. רמת-הגולן שייכת לכול, והוויכוח עליה הוא ויכוח של הכול. לכן אני פונה ואומר: איש אל יאמר "כולה שלי". היא של כולנו, וכולנו נתחבט ביחד בפתרון הטוב ביותר למדינת ישראל, הקשור לא רק לרמת-הגולן.

מחד גיסא, אינני חושד באסד שהפך אוהב ציון מושבע. מאידך גיסא, אנחנו יכולים לומר שאסד הוא פרגמטיסט גדול מרבים אחרים. הוא לא יבוא לירושלים כסאדאת, אבל התנהגות הסורים לאורך כל הדרך מעידה שמהו השתנה. חבר הכנסת רפאל איתן, משהו השתנה גם בסוריה, גם בעולם, ולשמחתי הרבה, גם אצלנו.

על מה מלינים האנשים? על זה שממשלת ישראל עושה את מה שהתכוונה לעשות? ממשלת ישראל אמרה זאת, וזה כתוב בקווי היסוד שלה, וזה כתוב גם בקווי היסוד של מפלגת העבודה. מפלגת העבודה וממשלת ישראל יקדמו כל תהליך של שלום. לכן, רבותי, יש צוהר, יש תקווה, ואינני רוצה לחזור על כל התהליכים שקרו בשנים האחרונות – התפוררותה של ברית-המועצות ויצירת מצב גיאופוליטי חדש לחלוטין. יש לנו מעצמה אחת בעולם, והיא ארצות-הברית, ומעל לכול, רבותי, חוזקה ועוצמתה של מדינת ישראל ידועים לאסד. אסד מכיר, אסד יודע, לכן שינה אסד את דרכו, או שהוא בתחילת תהליך של שינוי הדרך.

כל אלה הטוענים, כי אין לסמוך על הסכמים עם רודנים בארצות ערב, וכי המשטרים האלה יציבים פחות ממשטרים דמוקרטיים, אני רוצה לומר להם, כי הסכמי ההפרדה עם סוריה נשמרים בהקפדה מאז נחתמו, פרט להתקפת המחבלים ב-1975. הם נשמרו הרבה יותר מאשר כל הסדר אחר עם כל מדינה אחרת.

רבותי, אמרו חכמים סינים: מסע ארוך של 1,000 מילין, גם הוא מתחיל בצעד קטן אחד. אני מאמין באמונה שלמה, שזה הצעד הקטן, ואנחנו מתחילים לצעוד אותו.

בסבב השיחות השישי, שראיתי שחבר הכנסת איתן התייחס אליהן כאל "הוא זה", הגיעו נציגי המשלחות הישראלית והסורית להסכמה על שלוש נקודות: א. יש לסיים את הסכסוך בהסדר של שלום; ב. יש להכיר בצורכי הביטחון ההדדיים של שתי המדינות; ג. יש לשאוף להשגת הסדר שלום כולל במזרח התיכון. האם זה מאומה בעיניכם? יש עוד הרבה הרבה מה לעשות, ואמרת לי לפני דקה שזה מסע ארוך ומפרך, אבל לעמוד מעל במה זו ולומר שאין שינוי – זה איננו נכון ואיננו מקובל.

אני רוצה לומר, שהאווירה שנוצרה בין המשלחת הסורית לבין המשלחת הישראלית, יש בכוחה גם לסדוק את חומות האיבה והשנאה שנבנו במשך עשרות שנים. המאבק בציונות ובמדינת ישראל וכל ניסיונות ההחרמה הטוטלית מתחילים, כנראה, בכל אופן להגיע לסיומם. אולי לאחדים אלה נראים זוטות. בעיני אין אלה זוטות, אלא זאת תחילתו של מהפך.

אני רוצה לומר לכולנו, היושבים פה, ולכל אלה המלינים על תחילתו של ההסדר: אנחנו צריכים לעמוד ולהסתכל בעיניים בהירות הישר לעיני ילדינו וחילינו. אם תהיה, חס וחלילה, מלחמה ולא עשינו כל שניתן למנוע אותה, ואם לא נמצא עכשיו כל אפשרות שיש, כאילו לא עשינו דבר. ואני אומר: בואו ננסה ונעשה.

האלטרנטיבה לשלום, רבותי, היא התגרענות של המזרח התיכון. לעירק יש יכולת, לאחר שיצאו כוחות האו"ם, לפתח פצצה בתוך שלוש, חמש או שש שנים. מומחי גרעין של ארצות מוסלמיות של ברית-המועצות לשעבר מסתובבים, ויש להם ידע. זה הזמן לנסות לקדם את התהליכים, אם איננו רוצים לראות גרעין בארצות קרובות לנו.

רבותי, יש להכיר במגבלות הכוח. אתם, שדיברתם כאן לפני, הצועקים כל הזמן את הססמה היפה "שלום תמורת שלום" – אתם הנכם אלה שנתנו את כל השטחים תמורת שלום, ולא השגתם שלום תמורת שלום. אבן פינה במשא-ומתן הסורי היא ההסכם שהושג עם סאדאת, שלו אתם קוראים, כביכול, שלום תמורת שלום. עליו מסתמך אסד, ועליו תסתמך סוריה בשיחות הבאות. לכן, אל תלינו על המשא-ומתן, שאנחנו נמצאים רק בתחילתו.

בשבת האחרונה טיילתי בשקט בכל רמת-הגולן. התחלתי את סיורי ב"בית אלון". בסרט על יגאל אלון הוא נראה אומר את הדברים האלה: בשנות ה-70 יבוא יום וערבים יבינו שאין מנוס משלום עם ישראל, ואילו ישראל לא תדע איך להתייחס לשלום, משום שהיא לא הכינה את עצמה מספיק עד תחילתו של התהליך. וכמו נבואה המגשימה את עצמה, אנחנו נמצאים עכשיו בתחילתו של תהליך זה.

רבותי, יש ממשלה נבחרת במדינת ישראל, יש לה המנדט המלא לנהל את המשא-ומתן. וכמו כל משא-ומתן כזה, גם הוא חייב להיות עדין, הוא צריך להיות לוט בערפל, ואני מציע לכולם: בואו נסייע לממשלה לנהל אותו ולהתקדם במסע הארוך לשלום, שאני חושב שאין דרך אחרת זולתו.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שראש הממשלה בדבריו כאן יחליט, ואני מאמין שהממשלה יכולה להוביל את התהליך – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להציע דיון במליאה. אחר כך נראה הלאה.

אורי אור (העבודה):

מצדי זה הדיון בוועדה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני רוצה לברך את חבר הכנסת אורי אור על נאומו הראשון.

הקמת מדינה פלשתינית

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי. ההצעה נושאת את השם: הקמת מדינה פלשתינית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני ראש הממשלה, כמיטב המסורת הטובה בבית הזה, אני רוצה לברך את חבר הכנסת אורי אור, אלוף במילואים, שנשא את נאום הבכורה שלו מעל הבמה הזאת.

הכרתי את אורי בקורס בשריון, שעשינו לפני הרבה שנים. ליויתי את שירותו בצבא באהדה ובהתפעלות. כשהוא קיבל את הפיקוד על פיקוד המרכז, הסב לי הדבר הנאה אישית מיוחדת. חותמו של אורי על פני הארץ ידוע. הוא לחם בדרום ובצפון, פקודיו הלכו אחריו באמונה שהם הולכים אחרי מפקד שמוביל אותם לקרבות של ניצחון, לקרבות של חיסכון בחיי אדם, לקרבות שקולים; כאיש המכיר את השטח, מכיר את הטנק, מכיר את הלחימה.

אני מקווה שההסבה המקצועית ממלחמה בשדה למלחמה הפוליטית תשמור לנו את אורי אור כאותו איש שהכרנו בשדות הקרב של צה"ל. ואין בדברים האלה כהוא-זה משום הזדהות עם כל מה שאמרת, חבר הכנסת אורי אור. אני חושב שהסיעה שלך צריכה להתברך בזה שאתה צורפת לכנסת ובזה שנבחרת לעמוד בראש ועדת החוץ והביטחון.

עד כאן דברי לא על חשבון הזמן העומד לרשותי.

היו"ר ש' וייס:

זה בסדר. על זה תקבל סבסוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

ראש הממשלה יצחק רבין אמר, ש"עלינו להינתק מאשליות של דת ארץ-ישראל השלמה, ולזכור שהחוסן של העם אינו נמדד בשטחים שלרשותו, אלא באמונתו וביכולתו לטפח את מערכות החברה, המערכות הכלכליות והמערכות הביטחוניות".

אינני יודע אם מר רבין רצה לפאר או אם רצה לגחך, כאשר הצמיד למחזיקים בהשקפה של ארץ-ישראל השלמה את ההגדרה "דת". אף לא אחת מ-50 ההגדרות הניתנות באנציקלופדיה למושג "דת" איננה תופסת במקרה דנן. אבל נכון הוא, שדת ישראל מצווה אותנו להתנחל בכל ארץ-ישראל ולראות בה את ארצו של העם היהודי, ובלי שותפים.

נכון שיש לטפח את מערכות החברה, הכלכלה והביטחון, כדברי מר רבין. מתוך הוקרה והיכרות עם מר רבין אני סבור, שבמערכות חברה וכלכלה אין כוח, הבנתו והתעניינותו רבים; ואילו במערכות הביטחון יש לו אחיזה והבנה רבות, ומשום כך התמיהה הרבה על עמדתו התבוסנית של רבין-1992.

הרי ממנו למדנו על חשיבותם הביטחונית של יהודה ושומרון. אלוף יצחק רבין ורב-אלוף יצחק רבין הוכיח לנו בעובדות ובמופתים, שמדינת ישראל צריכה לקנות לה אחיזה ושליטה בשטחי ההר של ארץ-ישראל המערבית. היה זה יצחק רבין שהסביר לנו את תורת השלבים, וכי יש להיזהר ממנה.

היה זה רבין שהזהיר מפני האוטונומיה הפלשתינית. היה זה רבין שאמר, כי "מדינה פלשתינית תהיה פצצת זמן. היא תיצור ציפיות להמשיך ולהשיג את מטרות אש"ף". אנחנו זוכרים אותו אומר: "לא ננהל משא-ומתן עם שום גורם פלשתיני, עצם ההסכמה לנהל משא-ומתן כזה פירושה התייחסות מצד ישראל אל האפשרות של הקמת מדינה שלישית בין ישראל לירדן, ולכך מתנגדת ישראל בכל תוקף". את הדברים האלה אמר ראש הממשלה רבין בדצמבר 1975. ראש הממשלה רבין בספטמבר 1992 הוא איש אחר? רבין של 1979 אומר: "איני נותן אגורה שחוקה תמורת תוכנית האוטונומיה", ורבין של 1992 אומר ועושה אחרת.

בשיחה של חברים לנשק, שזוכרים את רבין האחר, אמר אחד החברים: רבין שבוי אצל השמאל, רבין הוא בן ערובה שלהם, רבין לא רוצה באוטונומיה ומבין את סכנותיה, אבל הוא נפל בשבי, וככל שחולף הזמן, הרי הוא מרחיק ללכת בתוכניות הכזב של השלום המדומה.

החלטות הממשלה וראש הממשלה והתבטאויותיו של רבין מוכיחות זאת: הקפאת ההתנחלויות, הפסקת הבנייה, עצירת סלילת הדרכים, ביטול צווי הגירוש ל-11 מנהיגי טרור, שחרור 800 טרוריסטים כ"מחווה", ויתור על סנטימטרים בגולן, ועוד כיוצא באלה.

אגב, רבין מדבר על סנטימטרים במפה שהם קילומטרים בשטח, וכל רמת-הגולן איננה אלא סנטימטרים ספורים במפה של קברניטים.

ואשר לגשם המחוות שמרעף רבין על הערבים בעצם ימי הקיץ. הלכתי למילונים השונים כדי להבין את המחווה ומצאתי, שהיא ג'סטה, תנועת איבר הגוף לשם הבעת תגובה, רגשות ומחשבות, ובאירוניה זה צעד הנעשה לשם הפגנה בלבד. יואיל נא ראש הממשלה להגיד לנו למה הוא התכוון במחווה שלו, כאשר שיחרר 800 אנשי טרור שנשארו בארץ? אילו "תגובה, רגשות ומחשבות" היו כאן? כלום לא למדנו את הלקח משחרורם של 1,150 מחבלים בעסקת-ג'יבריל הזכורה לדיראון, שגם אותה בישל רבין? עם כל הכבוד לראש הממשלה, הוא לא מבין כיצד מתקבלת מחווה שלו אצל הערבים. הם רואים בזה חולשה או פחד או שניהם. באילו מחוות הם החזירו לו ולישראל? בהמשכת הטרור, בהעלאת התביעות, בחוצפת ההתבטאויות, בנסיעה גלויה לתוניס.

נציגיה הרשמיים של ישראל, בתדרוכו של ראש הממשלה רבין, על-פי תסריט אמריקני, מציעים את האוטונומיה לפלשתינים. אומנם במקוטע, אומנם במנות קטנות וקצובות, אומנם בשמות אחרים, כמו ניהול עצמי. אבל הם מציעים אוטונומיה, שאיננה אלא שלב בדרך להקמת מדינת אש"ף ברכסים הגבוהים והשולטים של ארץ-ישראל המערבית.

חוקי החיים יהיו חזקים יותר מהנאומים, ההבטחות והניירות החתומים בתיקים של המשא-ומתן והערבויות של נשיא אמריקני חולף. אם תקום האוטונומיה – תקום מדינת פלשתינ וטיפול מדינת ישראל, חס וחלילה. זוהי חזות קשה, ואוי לנו – בני דור התקומה – שכך יקרה לנו. אם לא נתפקח בטרם פורענות – זה אשר יקרה לנו.

על "תורת השלבים" אפשר לעשות מחקרים אקדמיים, כולנו יודעים את כוחה ואת אמיתותה; אספר כאן סיפור שידיגים זאת: באחד הימים נסע במרחבו מפקד גוש באר-שבע, רב-סרן קוטי אדם, זיכרוננו לברכה – שהיה לימים אלוף ונהרג בשערי ביירות. הוא נסע מבאר-שבע לניצנה, ולפתע ציווה את הנהג לעצור ולנסוע לאחור כדי לאסוף ארגז ירקות שהיה מושלך בצדי הכביש. לקצינים שנסעו אתו

והביעו השתוממות, אמר: הארגז הזה שווה פריג'ידר. ואכן כך היה. בנוהלי אפסנאות צה"ליים, שיש בהם המושג "המרה", הוא החליף את ארגז הירקות לארגז ממש, ואת הארגז החליף לארגז קרח, ואת ארגז הקרח החליף למקרר קרח, ואת המקרר החליף לפריג'ידר. כל מה שצריך לשם כך הוא לדעת את הנהלים, להמתין ולקבל.

כך יהיה עם הפלשתינים: ממינהל עצמי מוגבל – ארגז ירקות דפוק – הם יעברו למינהל עצמי מורחב – ארגז, ואחר-כך יבוא הממשל העצמי – ארגז קרח, ואחר כך – האוטונומיה – מקרר, ובסוף תבוא המדינה הפלשתינית – פריג'ידר, שעם הקמתה יתחיל הסוף של מדינת היהודים.

האם רמטכ"ל ששת-הימים לא מבין את זה?

הגענו לימים של "ויתור על סנטימטרים" ברמת-הגולן. והרי ראש הממשלה יודע, שהסורים לא ידברו אתנו על פחות מכל רמת-הגולן. יש להם תקדים ודוגמה מהפינוי המלא של סיני. אם ראש הממשלה לא מתכוון לזה, אז מדוע הוא מתחיל בסנטימטרים?

אומרים לנו, שלמען השלום צריך לוותר, ואנחנו יודעים, שלמען השלום של הגליל-העליון, הכינרת ועמק-הירדן חייבים להחזיק ברמת-הגולן. בשמם של הילדים במקלטים, בשמם של החקלאים בשדות מוכי-האש, בשמם של החיילים המפויחים וצרובי-השמש, בשמן של האלונקות הגונחות, בשמם של האמבולנסים והמסוקים עם הפצועים והחללים, בשמם של המפקדים והחיילים שלחמו על הגולן – תפסיקו לדבר על סנטימטרים בגולן ועל נסיגות.

דוד צוקר (מרצ):

מי שמך לדבר בשמם? חוצפה. גם אנחנו לחמנו שם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אתה יכול לדאוג לכך שקריאת הביניים הזאת תיפסק?

היו"ר ש' וייס:

אני חिकיתי שהוא יסיים לבד.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא ייפסק אף פעם.

את רצועת-עזה מטביע רבין בים. קדם לו בכך דוד בן-גוריון, שאמר אחרי מבצע "קדש" בישיבת ממשלה, כי היה רוצה לנסר את הרצועה מהיבשת ולדחוף אותה לים התיכון.

מי שהתחיל בנסיגות ברצועת-עזה וברמת-הגולן ובהקמת מדינת ערפאת ביהודה ובשומרון, שכח מן הסתם את התורה הציונית.

בימים האחרונים של חודש אוגוסט 1897 התכנס בבאזל הקונגרס הציוני הראשון, ושם נתאשרה תוכניתה של התנועה הציונית להקים את מדינת היהודים בארץ-ישראל. לאחר 95 שנים בדיוק, בימים האחרונים של חודש אוגוסט 1992 החלו נציגיה הרשמיים של מדינת היהודים בצעדים ממשיים להקמת מדינת ישמעאל, במקומה ועל חורבותיה של מדינת היהודים.

אם בנימין זאב הרצל אמר "בבאזל יסדתי את מדינת היהודים", יכול יצחק רבין להגיד עכשיו "בוושינגטון יסדתי את מדינת פלשתיין". הוא עשה זאת שם בעת ביקורו הראשון כראש ממשלה, ועושים זאת שם כעת פקידיו ובמצוותו.

אומנם בפני בית-הדין של ההיסטוריה יהיה לו ויכוח עם מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, למי משניהם יאה התואר הזה, והם יצטרכו כנראה להתחלק בו.

המשא-ומתן המדיני עם הערבים איננו משחק, שפעם אחת מנצחים בו ופעם אחרת מפסידים. זהו משא-ומתן על עתידה של ישראל, על יכולתה לשרוד ולהתקיים, על החזון הציוני, על מדינת היהודים. מה שיסוכם במשא-ומתן הזה הוא כמעט נצחי ובלתי הפיך. קלות הדעת וההפקרות שנוהגים כלפיו והנכונות לוותר ולוותר הן יותר מתמוהות.

אם יזכו הערבים ברמאללה בעזרת אבנים ובקבוקי תבערה, הם יאבו לקבל גם את רמלה בשיטה הזאת, וגם את יפו וגם את חיפה וגם את פלוג'ה ובאר-שבע וצפת. ומדוע לא?

אוטונומיה פלשתינית כמבוא למדינת פלשתיין תייבש לא רק את 120,000 המתיישבים היהודיים ביהודה, בשומרון ובעזה. האוטונומיה תשמש כבסיס וכשטח הכינוס לגייסות הערביים במלחמתם הבאה בישראל.

איפה נשמע בעולם, שהצד המנוצח מכתוב תנאי שלום לצד המנצח? בואו ונדבר שלום עם הערבים מעמדת כוח, כוח שיש לנו, בזכות הכוח ומכוח הזכות.

אני מציע לקיים על זה דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין עכשיו את ראש הממשלה ושר הביטחון להתייחס לכל ההצעות במקובץ.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה להצטרף לברכה לחבר הכנסת אורי אור, מפקד, לוחם שלחם במלחמת יום-הכיפורים כמפקד חטיבת שריון ברמת-הגולן והיה בין אלה שעצרו את הסורים באחד הקרבות הקשים, שהבטיחו שאכן מלחמת יום-הכיפורים, אשר נפתחה בהפתעה, תסתיים כפי שהסתיימה. אני מאחל לו שדווקא בהיותו לוחם, לוחם מעולה שעבר לחיים הפוליטיים, יוכל לתרום במערכות הכנסת לקידום השלום והביטחון למדינת ישראל.

לא אסתר דבר. כוונת הממשלה, שיש לי הזכות והכבוד לעמוד בראשה, היא אכן למצות את הסיכויים, והסיכויים הגדולים, לקידום עשיית השלום עם מדינות ערב ועם התושבים הפלשתינים בשטחי יהודה, שומרון ועזה; לעשות זאת תוך שמירת הביטחון.

בעיני יש לשלום מרכיב חשוב כגורם המבטיח את ביטחונה של מדינת ישראל. שלום שאין עמו ביטחון אין לו משמעות בעיני. אבל שלום אמיתי מגדיל את ביטחונה של מדינת-ישראל, מאפשר לה להתמקד במשימות המרכזיות שהתנועה הציונית שמה לה כיעד בשיבת ציון השלישית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה נסוג מרמת-הגולן, אתה נסוג מיהודה ושומרון, ואתה מדבר על שיבת ציון.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הממשלה הזאת אכן משתמשת במסגרת שקמה על-ידי הממשלה הקודמת – כוונתי למסגרת ועידת-מדריד, הוועדות השונות, דרכי המשא-ומתן – אבל בשוני משמעותי אחד: הממשלה הקודמת יצרה את הכלים שלא כדי להגיע לשלום.

חבר הכנסת דוד לוי, שהיה אז שר החוץ, לא היה זה שניווט את מהלך המשא-ומתן. מי שעשה זאת, כנראה ברגע של אמת, אמר מה היתה כוונתו – להרוויח עשר שנים במשא-ומתן. אין זו כוונת הממשלה הנוכחית. הממשלה הנוכחית לא מתכוונת ואיננה רוצה לייבש את מסגרת מדריד, לרוקן אותה מתוכן. בכוונתה להשתמש בכלי הזה למצות את הסיכוי להגיע לשלום, שייתן ביטחון למדינת ישראל, אם במשא-ומתן לשלום עם סוריה ואם במשא-ומתן להסדר ביניים לתקופת מעבר. לצערי הרב, במכתב ההזמנה לוועידת-מדריד לא קיים המושג אוטונומיה. קיים מושג אחר, אבל תוכנו, לפחות מבחינתה של ישראל, מעוגן במחויבותה הבין-לאומית על-פי הסכמי קמפ-דייוויד.

כוונתנו אכן למצות את הסיכוי, לא מתוך הנחה שתמורת שלום נותנים הכול כשמדובר בסוריה, ודאי שלא לחזור על התקדים של השלום עם מצרים.

חבר הכנסת לוי, אילו יישובים בסיני הגדרת כפוליטיים או ביטחוניים? הרי את כולם עקרתם, מכולם נסוגותם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ראש הממשלה משתמש בכך כדי להצדיק ויתורים חמורים שהוא עושה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, הנאום הוא של ראש הממשלה ולא שלך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא אומר זאת בפעם השנייה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני מבין שלא נעים לך לשמוע זאת.

היו"ר ש' וייס:

לא צריך לענות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא רק שלא נעים לי לשמוע.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אין בתקנון מקום לדו-שיח. קריאת הביניים הסתיימה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא משתמש בהצדקה עבור הנסיגות שלו; יגיד את זה.

היו"ר ש' וייס:

קריאת הביניים הסתיימה. אין לנו נאומי ביניים. יש קריאת ביניים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא מדאיג מאוד בגישה שלו.

היו"ר ש' וייס:

יש דרכים להגיב.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני חושב שחבר הכנסת לנדאו עוצם עיניו, אוטם אוזניו, בהנחה שסוריה לא יודעת כלל שהיה תקדים כזה, שבעד שלום נדרשה ישראל לפנות עד גרגר החול האחרון – עד גרגר החול האחרון. המצרים תבעו, עבור השלום – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה מה שתעשה?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

– – לעקור כל נוכחות ישראלית בסיני.

צחי הנגבי (הליכוד):

הדיון הוא על העתיד, לא על העבר.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני מבין שזה כואב לכם. אני מבין את זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש, רק שנייה, אדוני ראש הממשלה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה הצבעת בעד הסכם סיני.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, תסלח לי רגע אחד. אנחנו האזנו כאן במשך כ-20 דקות לנאומים של חבר הכנסת דוד לוי ושל אחרים בתרבות ובקשב. אין שום סיבה שלא נעשה זאת כשראש הממשלה עונה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כל הכבוד.

היו"ר ש' וייס:

זהו, אני מבקש שאתה תנהג בכל הכבוד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא לא משיב על קריאות ביניים. ראש הממשלה אומר את מה שהוא אומר כדי להצדיק את מה שהוא עושה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

תסלחו לי, אל תפריעו. אתה מפריע לי וגם לראש הממשלה. אתה לא יודע שקריאות הביניים האלה מגרות? אתה רוצה לעזור? אני מבקש שקט.

חבר הכנסת לנדאו, השתתפת אתי במועצת אירופה. אני חושב שלא היית עד לכך שבעת נאום צועקים קריאות ביניים. יש לנו מושג של קריאת ביניים, דקה, חצי דקה, שתי שניות וזהו. מי כמוך יודע זאת.

חיים קופמן (הליכוד):

בפרלמנטים של אירופה קוראים קריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

סלח לי, חבר הכנסת קופמן, אנחנו נשמע את התשובה באופן מסודר, כמו ששמענו את הנואמים.

חיים קופמן (הליכוד):

מועצת אירופה היא מקום אנמי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, זהו.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כנראה כואב, כואב לאלה שהיו שותפים אז לתשלום המחיר עבור השלום עם מצרים, כשעומדת ממשלה שרוצה בשלום ומבינה שכדי להגיע לשלום – לא רק מקבלים. אבל היא רוצה שלא לחזור על התקדים שעבור שלום נותנים הכול.

מהי עמדת הממשלה?

משה קצב (הליכוד):

נזכיר לך.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

מה הם דברי שליחיה במשא-ומתן עם סוריה, שרק החל בסיבוב השישי? הרי לא היה דבר בחמשת הסיבובים הראשונים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מדוע לא עשיתם בחוץ וביטחון – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לא עסקו בדבר שנוגע לשלום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, זה לא ילך. אצטרך להוציא אותך. אני לא רוצה לעשות זאת. בבקשה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

באה הממשלה ואומרת את מה שמונח – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

ראש הממשלה הבטיח.

יוסי שריד (מרצ):

גם ראש הממשלה הקודם הבטיח.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו. חבר הכנסת שריד. חבר הכנסת אבי יחזקאל.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה חוזר כל הזמן למה שראש הממשלה הקודם אמר?

יוסי שריד (מרצ):

בגעגועים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן. זהו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש בעיה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שריד. חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת לנדאו, אני פונה אליך באופן אישי בפעם האחרונה לפני שאני קורא אותך לסדר. אתה לא תשתלט על הדיון הזה. זה לא ילך. בזה גמרנו. בבקשה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הממשלה, שליחיה במשא-ומתן לשלום עם סוריה, דרשו שלום, שלום חוזי, והם מוכנים למה שמונח ביסוד המכתב שעל-פיו זומנה ועידת-מדריד, גם על דעת הממשלה הקודמת, שהשלום מבוסס על החלטות 242 ו-338 של מועצת הביטחון.

כבר אין משא-ומתן לשלום עם מצרים. לוועידת-מדריד באו כדי לנהל משא-ומתן עם לבנון, שכידוע אין אתה בעיה טריטוריאלית; קיים גבול בין-לאומי שהוכר על-ידי כל ממשלות ישראל. עם סוריה הבעיה היא שלום, וגם, אולי, לפי הדרישה הערבית, טריטוריה. המשא-ומתן עם המשלחת הירדנית-הפלשתינית מתחלק לשני חלקים: חוזה שלום עם ירדן, שאתה אין כמעט בעיה טריטוריאלית, ומשא-ומתן עם התושבים הפלשתינים של שטחי יהודה, שומרון ועזה, על כינון הסדר לשלטון עצמי בשטחים, אוטונומיה או כל שם אחר.

לכן, מי שבא למשא-ומתן לשם על בסיס החלטות 242 ו-338 לא ידע למה הוא מסכים? אכן, יש פרשנויות שונות להחלטה 242 ולהחלטה 338. אבל לא שמעתי שמי שהולך למשא-ומתן לשלום עם סוריה ומקבל את ההחלטות האלה כבסיס לשלום אתה, יכול לפרש אותן כשלום תמורת שלום – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

בדיוק. יש חוק הגולן, הכנסת החליטה להחיל את החוק על הגולן. אין לך מנדט – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

מה עמדת הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, קריאת הביניים מוצתה. ארבע פעמים חזרת על אותו דבר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אתה מיצית זאת כבר ליומיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה רבין אמר, שהוא ממשיכו של בגין — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה באי-נעימות.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הממשלה הזאת קיבלה מנדט מהעם על בסיס המצע. היא קיבלה רוב בכנסת על בסיס קווי היסוד, והיא איננה זקוקה לאסמכתאות.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא נכון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בגלל תמיכת דראושה ותופיק זיאד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא מתבייש? – – – אתם גזענים, פאשיסטים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, שב.

רון נחמן (הליכוד):

זו התמיכה של ראש הממשלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תפסיקו עם הסגנון הזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. אני מבקש לשלוח סדרן שירגיע אותו קצת, לא להוציא אותו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כל הזמן רודפים אחרי הקול הערבי – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, הרי מה אני יכול לעשות, או להפסיק את הישיבה או להוציא אותך מן האולם. הגבנו גם לפני שבוע על הערות כאלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

צחי הנגבי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. זאת מליאת הכנסת, אני יכול לקרוא פעם אחת, פעמיים. אני יודע שיוצאים לפעמים מן הכלים, אבל אנחנו לא יכולים למוטט לגמרי את הסדרים פה באולם.

משה קצב (הליכוד):

במקום להתפלמס עם חברי האופוזיציה, יאמר לנו ראש הממשלה מה הוא הציע לסורים. עוד לא קיבלנו דיווח.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, יש דרכים פרלמנטריות שאתה בקי בהן. היו ארבע הצעות לסדר-היום, ראש הממשלה עונה כפי שהוא עונה, אנחנו לא מתערבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

פעם ראשונה בהיסטוריה שראש הממשלה מודיע שמוותרים על שטחים שחל עליהם החוק הישראלי. יום שחור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אנחנו בראשיתה של הכנסת הזאת, עוד יהיו הרבה דיונים כבדים. אם כך ננהג, לא נוכל לקיים את הכנסת בצורה כזאת. לכן אני מבקש לשמוע בשקט. גם את ההצעות לסדר-היום שמענו בשקט.

צחי הנגבי (הליכוד):

כך צריך להיות. מה אתה חושב, שזה יעבור בקלות?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להפסיק את ההפרעות. קל לי מאוד לקרוא לסדר ולהוציא אתכם. אני לא רוצה לעשות זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא ער למה שקורה פה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני ער לכך שצריך לקיים את סידורי הכנסת והדמוקרטיה הישראלית, ולא תשתלטו בקול רם על הדיון הזה.

רון נחמן (הליכוד):

מה אומרים עכשיו בגולן?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. יש סדרים בבית הזה, 43 שנים, אני יודע שלמדת עליהם.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הצענו שלום לסוריה על בסיס החלטות 242 ו-338, שיש להן פרשנות שונה. מה היא הפרשנות שלנו, ברור לגמרי.

יעקב שמאי (הליכוד):

סנטימטרים.

משה פלד (צומת):

זה לא ברור. אתם מסתירים את זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, תפסיק. ראש הממשלה ינאם פה. בכוח לא ננהל את העניינים.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא ידבר על קילומטרים.

משה פלד (צומת):

לא יראו את זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, אני מודיע לך שראש הממשלה ינאם פה, ובכוח לא נמנע את זה. זאת כנסת, לא ננהל בכוח את הדיונים פה. לא ישתיקו פה איש.

יוסי שריד (מרצ):

למה אתה לא זורק אותם?

היו"ר ש' וייס:

אני לא זורק, אלא אם כן אני מזהיר. בכלל לא זורקים אלא מוציאים מן האולם.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מודיע לכם, אני לא אקיים את הדיון. אני אתחיל להוציא חברים מן האולם.

צחי הנגבי (הליכוד):

קודם תעיר לו על הביטוי: טיפוסים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אני לא צנזור. נשמעו בבית הזה מלים קשות יותר על-ידי חברי כנסת שונים, שאתה גם מכיר אותם אישית, ונעשו גם מעשים קשים יותר.

רן כהן (מרצ):

ראש הממשלה עומד עשר דקות והבריונות הזאת משתוללת.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר רן כהן, אתה עכשיו מצטרף להפרעה מתוך רצון טוב.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כפי שאמרתי, לממשלה יש מנדט, היא תנהל את המשא-ומתן כדי להשיג שלום מלא ותשמור על נכסי הביטחון הטריטוריאליים במידה המרבית האפשרית.

לימור לבנת (הליכוד):

תסביר מה זה מרבית.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כשאת תייצגי את סוריה, אני אסביר לך.

אמרתי שאנחנו לא זקוקים לאסמכתאות. אבל דווקא לאנשי הליכוד אני רוצה לקרוא ציטוט מדברי מי שהיה ראש הממשלה, בדיון על חוק הגולן: מבחינה מדינית אני מכריז ליד כל חברי הממשלה שיושבים פה, שבו ברגע שנשיא סוריה יגיד שהוא מוכן לנהל משא-ומתן עם ישראל על חוזה שלום, בו ברגע ייפתח המשא-ומתן על חוזה שלום עם ישראל, ושום דבר לא יעמוד בפנינו.

קריאות מספסולי הליכוד:

נו...

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

זה בדיון על החוק.

התחום השני, אנחנו מוכנים גם להסדרי ביניים, לא בהכרח טריטוריאליים, ויכולים להיות כאלה, לא פה אפרט אותם.

אני, כראש הממשלה, וחברי בממשלה רואים חשיבות ממדרגה ראשונה, לא רק לבוא לושינגטון להצטלם אלא לנהל משא-ומתן לשלום עם סוריה.

במשא-ומתן עם המשלחת הירדנית-הפלשתינית, בערוץ הפלשתיני, הצגנו שני כיוונים שבהם אפשר ללכת ולהגיע לכינון האוטונומיה, אוטונומיה שתאפשר לתושבים הפלשתינים בשטחים לנהל את חייהם כאשר ישראל תשמור בידה את האחריות לביטחון, את האחריות לתושבים היהודים החיים בשטחים הללו ותקיים את השליטה ביחסי החוץ, וכן בנושאים אחרים.

בינתיים אנחנו מצויים בחילוקי דעות עמוקים גם עם סוריה, אבל יש תחילת הידברות, כשאנחנו מנסים לנווט את ההידברות עם המשלחת הפלשתינית ללב הבעיה – איך מקימים את הרשות לשלטון עצמי, את האוטונומיה, ופחות עוסקים בסימפטומים של המצב הנוכחי בטרם הגענו לפתרון.

אנחנו מקווים ומאמינים שניתן ואפשרי יהיה להגיע לאותו הסדר ביניים לתקופת מעבר שיחזק את הדו-קיום בשלום, שיאפשר מציאת פתרון קבע בהתאם ללוח הזמנים הקבוע בהסכמי קמפ-דייוויד שהועתק לכתב הזימון לוועידת-מדריד. אנחנו רואים במשא-ומתן לשלום, ברצון להגיע לפתרון הבעיות בינינו לבין מדינות ערב, בינינו לבין התושבים הפלשתינים בשטחים, יעד בעל חשיבות ממדרגה ראשונה לביטחונה, לעתידה, לשגשוגה ולפיתוחה של מדינת ישראל.

לכן, כל דברי ההתקפה, התיאורים החמורים של השגת שלום אינם מבהילים אותנו.

אני זוכר כי מעל הדוכן הזה, כאשר הבאתי, כשר הביטחון, את החלטת ממשלת האחדות הלאומית על-פי הצעת, להוציא את 15,000 החיילים הישראלים שבוססו בבז' הלבנוני – אילו תיאורי זווה לא ניתנו כאן, מה יתרחש לכשנעזב.

דוד צוקר (מרצ):

מאותם אנשים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הוצאנו מהבז' הלבנוני ומהבז' הישראלי.

משה קצב (הליכוד):

הליכוד מעולם לא – – –

רן כהן (מרצ):

למה לא זזתם?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

תבדוק את תוצאות ההצבעה בממשלה.

קריאה מספסלי הליכוד:

למה אתה לא קורא להם?

היו"ר ש' וייס:

אני קורא לכולם, אל תדאג.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני פונה אליך, תפנה אלי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה נותן להם זכויות יתר.

היו"ר ש' וייס:

אני לא נותן זכויות יתר לאיש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן.

רון נחמן (הליכוד):

הוא סגן שר.

היו"ר ש' וייס:

פה הוא חבר הכנסת.

חברי הכנסת רן כהן וזיסמן.

צחי הנגבי (הליכוד):

אולי תזרוק כמה מהטיפוסים האלה החוצה?

היו"ר ש' וייס:

אל תיתן לי עצות. לפי עוצמת הרעש הייתי צריך לעשות את זה לגביך ולא עשיתי.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, תקשיב לי. חבר הכנסת רן כהן, אני פונה אליך, תקשיב לי רגע. חבר הכנסת רן כהן, אני פונה אליך, אליך אני מדבר. זה קורה לי לא בפעם הראשונה. אני פונה אליך, תסתכל ותקשיב לרגע.

חברי הכנסת, אני פונה אליכם באופן מיוחד, בלי פרשנות, גם אם אתם חשים נפגעים מזה שלא נותנים לכם לצעוק קריאות ביניים די הצורך. נואם כאן ראש הממשלה.

רן כהן (מרצ):

כשהם החזיקו את הצבא – אני יכול לשתוק?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אתה מפריע לראש הממשלה. אתה מבין שאתה מפריע לראש הממשלה? ועוד איך אתה מבין את זה. אני לא צריך להסביר לקואליציה מה זה להפריע לראש הממשלה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הממשלה, במדיניות השלום שלה, תמשיך לפעול כדי למצות את הסיכוי – ואני מאמין שהסיכוי קיים – לקידום עשיית השלום במסגרת המתכונת שנקבעה לוועידת-מדריד ותוצאותיה בתכנים שונים שיבטיחו את השלום ושיגו את הביטחון למדינת ישראל.

איני רוצה להתייחס לקטע האחרון בדברי חבר הכנסת דוד לוי, אבל אומר כמה מלים. כאשר נכנסנו לממשלה מצאנו עיוות נורא בשימוש במשאבי המדינה: בנייה ללא תיאום עם תעסוקה, השקעת משאבים אדירים – — —

מיכאל איתן (הליכוד):

קופת-חולים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — — השקעת משאבים אדירים, שקופת-חולים היא פסיק לעומתם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

2 מיליארדי שקל; על מה הוא מדבר? הוא לא יודע על מה הוא מדבר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אתה שם לב למה שאתה עושה כאן? אני קורא אותך לסדר פעם שנייה וחצי, ואני אוציא אותך. מה אתם חושבים לעצמכם? כך נקיים את הכנסת?

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

על-פי התקדים של אינטרנציונל שניים וחצי. יש תקדים סוציאליסטי לזה.

חיים קופמן (הליכוד):

איפה ההישגים ביצוא? היצוא גדל בחצי השנה האחרונה — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קופמן, יש נושא כזה בסדר-היום היום, מאוחר יותר.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

יבשתם כל קידום ביצירת תשתית כלכלית יצרנית. הכול הופנה לבנייה, ובמיוחד בשטחים; לא רק.

רון נחמן (הליכוד):

איפה זה?

צחי הנגבי (הליכוד):

איפה?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

שעבדתם את תקציבי המדינה במיליארדים לשנה, לשנתיים הבאות, שעבוד הפוגע היום ביכולת לקלוט עלייה במובן האמיתי של המלה, בחינוך, בתעסוקה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתם מכינים לעצמכם תירוצים.

לימור לבנת (הליכוד):

יש לכם אליבי.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אנחנו נתגבר על זה, אל תדאגי.

צחי הנגבי (הליכוד):

איפה השר רמון?

אברהם הירשזון (הליכוד):

בקופת-חולים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לכן אני מציע למי שהיו חברי הממשלה בקדנציה האחרונה לבחון, להיכן נזרקו, בוזבזו משאבי המדינה, כמה נשלם על הבזבז הנורא הזה, וכמה נפגעו וייפגעו החברה והכלכלה בישראל עד שנצליח גם פה לחלץ את החברה והכלכלה מהבוץ שהשקעתם אותן בו.

גדעון פת (הליכוד):

עד יוני 1990 גם אתם הייתם בממשלה.

חיים קופמן (הליכוד):

מדוע חברות הבורסה מצביעות על רווחים כאלה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קופמן, תקשיב לי, אני אעשה כאן דבר שאולי לא ייעשה. היתה כאן הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דוד לוי. ראש הממשלה משיב לו. ההצעה היתה חריפה, התשובה היא נוקבת. לא שמעתי כל קריאת ביניים או זעקה מצד בעל ההצעה. תלמדו פעם אחת מה זאת ישיבת פרלמנט תרבותית. פעם אחת תבינו זאת.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

תבין אותם, מתוסכלים, מה לעשות?

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנזיפה לא במקומה. יש דברי פולמוס וזאת תגובה מתאימה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אלה לא דברי פולמוס; זאת צעקה. חבר הכנסת קצב, אתה ראש הסיעה, ואני רוצה לומר לך, ובאמצעותך לסיעה – אתה חבר כנסת ותיק ומנוסה. פולמוס – זה המקום. יש גם זכות צעקה ברנרית ידועה. אבל אי-אפשר במשך ישיבה שלמה רק לצעוק. זה לא פולמוס, זה כאוס. אי-אפשר כך לנהל את הכנסת.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הכנסת לא קיבלה שום דיווח על השיחות בוושינגטון, לכן יש פולמוס. ראש הממשלה לא עונה לעניין. אלה הם דברי ניגוח. חבר הכנסת דוד לוי העלה את הבעיה וביקש שהכנסת תקבל דיווח.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, יש לכם כלים לנאום.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לא שמעתי בדבריו בקשה לדיווח, שמעתי רק דברי התקפה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, הכנסת זכאית לקבל דיווח על השיחות בוושינגטון.

היו"ר ש' וייס:

היא מקבלת אותו עכשיו.

השרה לאיכות הסביבה א' נמיר:

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, סליחה, הרי חבר הכנסת קצב יודע שהוא מקבל תשובה ארוכה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר לדין בוועדה את הצעת חבר הכנסת אורי אור. אני מבקש להוריד מסדר-היום את הצעות חברי הכנסת דוד לוי, רחבעם זאבי ורפאל איתן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, זו לא קנטרנות, זו לא קטנוניות?

היו"ר ש' וייס:

אדוני, יש פרוצדורה.

הצעה אחרת לחבר הכנסת חנן פורת. הוא מבקש להציע להעביר לוועדה את הצעת חבר הכנסת רפאל איתן; דקה אחת מן המקום. חבר הכנסת פורת איננו נוכח. חבר הכנסת עוזי לנדאו מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אורי אור. דקה אחת מן המקום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת אורי אור מסדר-היום. ראש הממשלה מדבר על שיבת ציון. מדיניותך, אדוני ראש הממשלה, מסמנת נסיגה מן הציונות, והיא חושפת את ישראל לסכנה קיומית, היא מדרבנת את הטרור, והיא תוביל להקמת מדינה פלשתינית.

אדוני ראש הממשלה, המדיניות שלך מייבשת את היישובים ביהודה ובשומרון ומובילה לטרנספר של יהודים. היא מסכנת את הגולן ומצמצמת את היישוב היהודי בירושלים. אני מבקש לומר כאן: אין לה רוב בקרב הציבור היהודי והציוני והיא נישאת על גלי התמיכה בממשלה של דראושה, של תופיק זייד, שאינם מקבלים את הנאמנות לריבונות היהודית של המדינה.

על כן אני מבקש להסיר מעל סדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת אורי אור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מספיק.

חבר הכנסת צחי הנגבי מבקש להעביר את הצעת חבר הכנסת רפאל איתן לוועדה. דקה אחת, נא להקפיד.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להודיע לראש הממשלה, שאין לו שום מנדט – לא לוותר על קילומטר ולא על סנטימטר ולא על מילימטר ברמת-הגולן, ולא לנהל משא-ומתן על שום נושא טריטוריאלי הקשור לרמת-הגולן, שהיא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל בהחלטת רוב הכנסת, שהתקבלה כשרוב חברי סיעתך הצביעו, לצערי, נגדה ודיברו נגדה. אין לך מנדט לנהל שום דיון על הקשר הטריטוריאלי. זו ארץ-ישראל. תם הוויכוח. אתה רוצה, לך לבחירות, תאמר, לא מה שאמרת במערכת הבחירות האחרונה, שבה טענת: לא נרד מרמת-הגולן – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, יש לך רק דקה. אבקש להפסיק אותו. בכוח תלכו פה?

צחי הנגבי (הליכוד):

תקבל מנדט ונתמודד אתך בכנסת.

לכן, אני מבקש להעביר את הצעת חבר הכנסת רפאל איתן לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת דוד לוי. אבקש לדבר במסגרת של דקה ולהקפיד על כללי המשחק.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? אלה הכללים. על כל הצעה אפשר להציע הצעה אחרת. מייד אסביר. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני ראש הממשלה, אולי לא שמת לב לכך שבדבריך עשית השוואה מרומזת בין סיני לבין רמת-הגולן, שהיא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל וחל עליה החוק הישראלי.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעי לו, יש לו דקה, כבר יש לו חצי דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע אין הממשלה מתייחסת לנושא הקדוש ביותר לעם, שהוא השלמות הטריטוריאלית של מדינתו, בכבוד הראוי ומביאה לכנסת את פרטי ההצעה הסורית הנוגעת לרמת-הגולן, כפי שנציגיה המוסמכים קיבלו, ואת תשובת ישראל לסורים, כאשר מדובר בשלמותה הטריטוריאלית של המדינה? והכנסת, שהיא הריבון, זכאית לדעת על כך.

היו"ר ש' וייס:

לא אמרת מה הצעתך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הצעתי להעביר את הדיון בהצעת חבר הכנסת דוד לוי לוועדת החוץ והביטחון, על-מנת ששם אפשר יהיה לפחות לקבל מעט נתונים על המהלכים האלה של הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש הצעה להעביר את הצעת חבר הכנסת רחבעם זאבי לוועדה. חבר הכנסת בא-גד, דקה אחת בלבד מהמיקרופון. אני רוצה להסביר לחברים. על כל הצעה אפשר להביא הצעה אחרת. היו ארבע הצעות לסדר-היום.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אחת העברתי לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

אבל היה חבר כנסת שרצה לבטל, מה לעשות?

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, מה קורה לך? במליאה, במצבים כאלה אתה איש שונה לגמרי מכפי שאני מכיר אותך. אי-אפשר כך, ממש מוזר. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, הסכנה שבהקמת מדינה פלשתינית ברורה לכולנו, בלי הבדל קואליציה ואופוזיציה. לכן אני חושב, שהכרחי להעביר את הצעת חבר הכנסת רחבעם זאבי לוועדת החוץ והביטחון, כדי שידונו בנושא בכובד ראש נוכח הסכנה המרובה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הנה, יש כל מיני דרכים להביא הצעה אחרת, כפי שראיתם.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני רוצה להציע – אם תסכימו, אם לא, אין שום בעיה להצביע בנפרד – לגבי ההצעות שראש הממשלה הציע להסירן, והיו שלוש הצעות אחרות להעביר לוועדה, כי נקיים הצבעה אחת. לגבי ההצעה שראש הממשלה הציע לקבלה ואחרים הציעו להסירה – נקיים הצבעה נפרדת. נדמה לי שזה הגיוני בנסיבות הפוליטיות של הרכב הבית. מוסכם.

אני רוצה לקבוע עכשיו שני מונים. אנחנו עדיין לא מפעילים את ההצבעה האלקטרונית מכיוון שעדיין יש סידורים בין-סיעתיים לגבי המיקום הקבוע של חברי הכנסת. אבקש מחברי הכנסת אביגדור קהלני וחיים קופמן שיאילו בטובם לסייע לנו במניית הקולות.

אני מבקש לשאול את חבר הכנסת דוד לוי: האם אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

דוד לוי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רפאל איתן, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה? אני מניח שהוא מסכים. חבר הכנסת רחבעם זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עורכים עכשיו הצבעה על ההצעות של חברי הכנסת דוד לוי, רפאל איתן ורחבעם זאבי. הצעת ראש הממשלה היא להסירן מסדר-היום, ויש הצעות אחרות, להעביר לוועדה. מי בעד הסרת שלוש ההצעות – יצביע. מי תומך בהצעה להעביר את שלוש ההצעות לוועדה – יצביע.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – 53

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 32 ההצעות שלא לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ד' לוי, ר' איתן ור' זאבי
בסדר-היום נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, בעד ההסרה – 53. בעד העברה לוועדה – 32. אני מודיע בזאת שהנושאים הללו הוסרו מסדר-היום.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה שנייה, על הצעתו של חבר הכנסת אורי אור. מי תומך בהצעת ראש הממשלה להעביר את הנושא לוועדה – יצביע.

קריאות:

לא צריך למנות.

היו"ר ש' וייס:

לא רוצים למנות? יש הסכמה שלא לספור.

מי תומך בהעברה לוועדה? אני מבין שמדובר בוועדת החוץ והביטחון, אדוני ראש הממשלה. תודה.
מי נגד?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – מיעוט ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' אור לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע בזאת שההצעה של חבר הכנסת אורי אור עברה לוועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

חברי הכנסת, אני מכריז על הפסקה של שתי דקות, ומייד נתכנס לכנס הבא.

(הישיבה נפסקה בשעה 12:53 ונתחדשה בשעה 13:01).

כנס ב'

הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה)

(מס' 2), התשנ"ב-1992

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את הישיבה. הנושא: הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה) (מס' 2), התשנ"ב-1992, קריאה ראשונה. אני מתכבד להזמין את שרת החינוך והתרבות, הגברת שולמית אלוני, בבקשה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בישיבה הקודמת של הכנסת, ב-25 בחודש הקודם, הסברתי בהרחבה על שום מה יש לקבל את החוק הזה, ועל התקלה שיצאה מלפני המחוקק שעה שהחוק אושר שלא בשלמותו, ובכך הוא הטעה את הנוגעים בדבר. הנושא נדון בבתי-המשפט, ובית-המשפט העליון, כאשר נתבקש לדיון מיוחד, אמר שהתשובה היא בתחום החקיקה.

הואיל ובישיבה הקודמת לא נתקבל החוק, ועדת השרים לענייני חקיקה, בראשותו של שר המשפטים, מצאה לנכון לקבוע, שהנימוקים שעמדו אז עומדים היום, ויש להביא את החוק הזה בפני הכנסת

לחקיקה מלאה. את הנימוקים הנוספים יוסיף בוודאי יושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה, שר המשפטים דוד ליבאי.

אבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לגברת שולמית אלוני, שרת החינוך והתרבות. אני מתכבד להזמין את שר המשפטים דוד ליבאי. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, בדברי ההסבר להצעת החוק הנדונה עכשיו נכתב: "האגרות בעד החזקת מקלט רדיו או טלוויזיה, בעד השנים 1985 עד 1992, נקבעו על-פי הוראות חוק רשות השידור, התשכ"ה-1965, והתקנות לפיו, וכנדרש, הן אושרו בידי ועדת הכספים של הכנסת".

לימים היתה פסיקה של בית-המשפט העליון, שאליה עוד אחזור, ועכשיו אומרים המהססים, או המתנגדים: הרי אתה מביא בפנינו הצעת חוק בעלת תחולה רטרואקטיבית, ואין הצעות מעין אלו אהודות ואולי אף פסולות. השאלה היא, מה טיבה של החקיקה שאנחנו מביאים היום.

חקיקה רטרואקטיבית פסולה כאשר היא באה, למשל, להעניש על התנהגות בעבר, כשאותה התנהגות באותו זמן לא היתה עבירה, שהרי אנחנו אומרים: אין עונשין אלא אם כן מזהירין תחילה. חקיקה רטרואקטיבית פסולה אם היא באה להטיל מס או תשלום לגבי העבר, לגבי תקופה שאזרחים ותושבים לא העלו על דעתם שהם חייבים להפריש כספים לתשלום אותו מס, והנה אנחנו באים עכשיו ואומרים להם: אנחנו גובים מס גם לגבי העבר בלי שהם, מבעוד זמן, בעבר, ידעו על כך.

האם זה המצב במקרה הנדון? נכון שאנחנו מבקשים כאן אשרור מסוים, אבל במקרה שלנו היתה החלטה והיה אישור של ועדת הכנסת והיתה הודעה לרבים, והשאלה היא רק: האם פירוש מסוים שניתן לחוק ברשות השידור בהבנת מונח מסוים היה כל כך בלתי סביר, שהוא מטיל צל או כתם של החלטה פסולה על החלטה שהיתה בזמנה?

וכאן אני רוצה להביא בפניכם את מהלך העניינים בבתי-המשפט. ד"ר עודד קריב הגיש תביעה לבית-המשפט לתביעות קטנות. הוא זכה בה. רשות השידור חלקה על הפירוש המשפטי וערערה, ואני רוצה לקרוא בפניכם קטעים מפסק-הדין בערעור של בית-המשפט המחוזי בתל-אביב. וכך נאמר בפסק-הדין של כבוד השופט לויט: "זהו ערעור ברשות על פסק-דין של בית-משפט לתביעות קטנות בתל-אביב. המשיב תבע החזר בסך 255.61 ש"ח מרשות השידור בטענה שלפי חוק יציבות מחירים במצרכים ושירותים (הוראות שעה), התשמ"ה-1985 (להלן: חוק היציבות), אסור היה לרשות השידור להעלות את שיעור אגרות הרדיו והטלוויזיה לאחר 'המועד הקובע'. המשיב שילם סכום העלאה כנ"ל בהוראת קבע שלו לבנק ומכאן תביעתו להשבה. עמדת הרשות, שחוק היציבות אינו חל על אגרות לפי חוק רשות השידור. השופטת הנכבדה קבעה בפסק-דינה שהאגרות שגובה הרשות הן

בגין שירות שניתן על-ידי הרשות – שירות שידור – ואין בגדר מס ולכן חל חוק היציבות, ועל כך ערערה הרשות".

מה כותב בית-המשפט המחוזי? כך הוא כותב, בין השאר; לא אקרא הכול, אקרא את העיקר לענייננו: "המערערת טוענת" – המערערת זו רשות השידור – "שלמרות תואר 'אגרה' שניתן לסכומים שגובה הרשות ממחזיקי מקלטי רדיו וטלוויזיה, הרי שלפי מיון משפטי נכון יש לראות בכך מס עבור החזקת המקלטים ולא כאגרה עבור השידורים". ומה פוסק בית-המשפט המחוזי? – שרשות השידור צודקת. הוא קובע: "אני מקבל את נקודת המוצא של המשיב שהאגרות המוטלות לפי סעיף 29 לחוק רשות השידור הן בקשר ל'שידורים' שהרשות מקיימת. אין זיקה בין מחזיקי מקלטי רדיו ו/או טלוויזיה לבין רשות השידור אלא בהקשר לשידורים. לכן הגדרת החיוב כ'אגרה' בחוק רשות השידור הוא, בכל הכבוד, סיווג נכון".

ומה המלה האחרונה בפסק-הדין? "פסק-דין זה משמעו דחיית התביעה שהגיש המשיב" – הוא ד"ר קריב – "נגד המערערת בבית-משפט קמא. המשיב ישלם למערערת הוצאות משפט בשתי הערכאות".

זאת אומרת, מורי ורבותי, חברי הכנסת, שחוות הדעת ברשות השידור לא היו אבסורדיות, לא היו נטולות בסיס. הראיה – בית-המשפט המחוזי קיבל את עמדת רשות השידור, נתן גיבוי להחלטת ועדת הכספים של הכנסת וחשב שההעלאה היתה תקפה. שהרי אם זה באמת מס, לא צריך את חתימת שני השרים. אם זו אגרה, כן צריך, או להיפך. והשאלה היא, איך לפרש כאן את המושג "אגרה" בקשר למונח האחר שמופיע בחוק יציבות המחירים. זו שאלה משפטית מובהקת, ומסתבר לנו לפחות עד השלב הזה שיש פנים לכאן ולכאן.

ואז בא ועלה העניין הזה בפני בית-המשפט העליון. מה היתה השאלה שם? כותב כבוד השופט ברק: "השאלה הניצבת לפנינו הינה אפוא זו: האם האגרה המשתלמת בגין החזקת הטלוויזיה על-פי חוק רשות השידור הינה אגרה המשתלמת בגין שירות הניתן על-פי דין, כמשמעות ביטויים אלה בחוק היציבות?" השאלה היא פירוש המושג "אגרה".

וכותב כבוד השופט ברק: "אגרה נבדלת ממחיר טהור בכך ששיעורה אינו מותנה בערך השירות שבגינו היא ניתנת. בין שני הקצוות, כשבאחד מהם עומד המס הטהור ובאחד המחיר הטהור, מצויות אגרות מסוגים שונים ומגוונים, מהן קרובות יותר למס טהור ומהן קרובות יותר למחיר טהור".

ובפלוגתא המשפטית הזאת, איזו שאלה כרוכה עכשיו? האם רשות השידור צריכה להחזיר מיליארד וחצי שקלים לתושבים או לא? מילתא זוטרתא היא. זה עניין של פרשנות משפטית, ואני מכבד את הדעות לכאן ולכאן, של בית-המשפט המחוזי ועוד יותר של בית-המשפט העליון. אבל בפירוש הזה, מה היא השאלה העומדת עכשיו? עיונית? אקדמית? אם כל הגבייה היתה בלתי חוקית, יכולים האזרחים לבוא ולתבוע את ההחזר ולומר: תנו לנו, הבו לנו חזרה את כספנו, אף שנהנינו מהשידור ואף שידענו והותרענו מראש שאנחנו צריכים לשלם בשל השידורים ובשל השירותים וכיוצא באלה, מיליארד וחצי שקלים.

מאחר שרשות השידור איננה יכולה לעמוד בתשלומים האלה, הנטל יהיה על אוצר המדינה. אני חושב, שגם האזרחים סבורים שיש מה לעשות היום במיליארד וחצי שקלים, ולא להתחיל לפרוט

אותם לפרוטות ולהחזיר אותם, משום שפירוש המלה הוא כך או אחרת, לא משום שעצם ההליך מבחינה זו של הטלת האגרה או המס לא כשר כשלעצמו ולא במקום, אלא משום שחסרו או לא חסרו חתימות של שני שרים בממשלה נוסף על החלטת ועדת הכספים. זו השאלה.

עכשיו אומרים לי: רגע, אבל אדוני שר המשפטים, תואיל לכבד את הפסיקה של בית-המשפט העליון. מי כמוני מכבד ויכבד את פסיקת בית-המשפט העליון. ובכן, בית-המשפט העליון, מפי כבוד השופט ברק, פסק את אשר פסק. הוא פסק ש"כאן אין יסוד פרשני לצמצם את הדיבור 'אגרה' אך לאותן אגרות שהמרכיב הדומיננטי שלהן הוא ערך השירות הניתן בזיקה להן. מטרת החוק היתה לייצב את המחירים ולבלום את האינפלציה באמצעות הקפאתן של האגרות כולן, יהיה היחס בין מרכיב המס לבין מרכיב המחיר שבהן אשר יהיה". הוא קיבל את הערעור.

רשות השידור לא נחה ולא שקטה והבינה את המשמעות שיש להחלטה, אף שמדובר פה רק ב-255 שקלים לכאורה – את הערך התקדימי שלה. היא ביקשה דיון נוסף, שהרי יש הלכה אחת בבית-המשפט המחוזי, יש הלכה שנייה בבית-המשפט העליון; מחייבת זו של העליון, אבל יש מקום לדיון נוסף.

ומה קרה אז? כבוד נשיא בית-המשפט העליון, שצריך להחליט בשאלה, הוא שקבע – ואני רוצה שישמעו אותי המצביעים בכנסת – נשיא בית-המשפט העליון הוא שקבע, ואני מצטט אותו: "אין מקום לדיון נוסף בבית-משפט זה. הנושא טעון הסדר חקיקתי ולא בירור משפטי נוסף".

איזה נושא? הנושא הוא, האם צריך להחזיר את האגרה או לא צריך להחזיר את האגרה, בשל פירוש משפטי זה או אחר. מה אומר נשיא בית-המשפט העליון בהחלטתו? במקום להמשיך ולדון פה בסוגיות משפטיות נעלות, מס-אגרה, אגרה-מס, ובאיזה קצה עומדת אגרת הטלוויזיה, האם היא קרובה יותר למס או קרובה יותר לאגרה; במקום זה, בבקשה, אתם בבית-המחוקקים תסדירו את הנושא הזה. הוא מפנה את רשות השידור אלינו. כבר היו דברים מעולם, זה לא דבר חסר תקדים.

אני בא להפנות אתכם לדברים שקרו בשנת 1969 בקשר לפסיקה של בית-המשפט העליון. בית-המשפט העליון החליט ברוב דעות בפסק-הדין של תנועת "לאור" ואחרים נגד יושב-ראש הכנסת ואחרים, כי "הדיון המוקדם בהצעת חוק פרטית של חבר הכנסת הוא שלב בשלבי החקיקה, ובתור שזכה דורש רוב מיוחד על-פי הוראות סעיף 46 לחוק-יסוד: הכנסת".

התוצאות של פסיקת הרוב עשויות היו לפגוע בתוקפה של החקיקה הקיימת, מעבר לזו שנדונה בפסיקה האמורה של בית-המשפט הגבוה לצדק. לכן באה ועדת הכנסת והציעה לכנסת לעשות אשרור. זה היה בקשר לבג"ץ ברגמן, דומני. חוק-יסוד: הכנסת (תיקון 23) תיקן ואמר בסעיף 3: "למען הסר ספק נקבע בזה כי חוק לשינוי סעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת, שנתקבל לפני תחילתו של חוק-יסוד זה, ושמליאת הכנסת החליטה לגביו בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית ברוב של חברי הכנסת, יהיה תקף מיום פרסומו באופן רטרואקטיבי לכל דין ולכל דבר ועניין, אף אם החלטת מליאת הכנסת בדיון המוקדם של אותו חוק היתה ברוב אחר".

צריך היה בקריאה מקדמית רוב מיוחס גם-כן? לא היה בזמנו רוב מיוחס? אותו חוק שנדון אז צריך להיות בטל ומבוטל לפי פסיקת בג"ץ?

באו לכאן ואמרו: לא חוק זה יבוטל ולא שורת חוקים בעקבותיו. שמענו עכשיו פירוש חדש מבית- המשפט העליון, אבל חוקים שעברו שלוש קריאות נתקבלו גם אם נמצא פסול בהליך המקדמי של הקריאה הטרומית. והכנסת חוקקה ואישרה.

הוא הדין כשהיה הבג"ץ המפורסם, בג"ץ ברגמן בזמנו. בבג"ץ ברגמן מצא בית-המשפט העליון פגם בהוראת החוק למימון הבחירות. בפסק-הדין נזכרות תופעות של "חוסר שוויון בדיני הבחירות הכלליים, בראש ובראשונה אחוז החסימה, וכן הדרישה של מתן עירבון על-ידי רשימת מועמדים חדשה ואי-שיתוף נציגיה של רשימה כזאת בוועדות הבחירות, אלא כמשקיפים בלבד, אחרי פרסום הרשימה" וכו'.

מכיוון שבית-המשפט הגבוה לצדק התערב אז, הביאו לכנסת בזמנו את חוק הבחירות – אשרור (אישור תוקפם של חוקים), ונאמר בחוק שנתקבל בכנסת ב-15 ביולי 1969: "למען הסר ספק נקבע בזאת כי ההוראות הכלולות בחוקי הבחירות לכנסת הן תקפות לכל דין ולכל דבר ועניין מיום תחילתן".

חברי וחברותי חברי הכנסת, זו איננה פרקטיקה רצויה. מוטב שלא יהיו שגיאות והפרשנים במשפט יפרשו נכון, וועדת הכנסת תבדוק את הפירוש לפני שהיא מאשרת – במקרה זה ועדת הכספים, והיועצים המשפטיים יעמדו על המשמעויות ויזהרו ויפרשו לטובת האזרח במקום שצריך. אבל כאן יש עניין של חילוקי דעות בדבר פרשנות. מדובר בממשלה שהלכה ועברה מן העולם, וממשלה אחרת באה במקומה וירשה את העניין. עכשיו היא צריכה, כתוצאה ממחדלים של הממשלה הקודמת, להחזיר את המיליארד וחצי.

אני חושב, שאם נדון בזה לגופו של עניין, נראה שאין זה מקרה שאנחנו מטילים היום בחקיקה באופן רטרואקטיבי גזירות וחובות. אנחנו באים ואומרים: שקלנו את הטעות שהיתה, ראינו את חילוקי הדעות המשפטיים שישנם, קראנו את פסק-דינו של כבוד נשיא בית-המשפט העליון, שאומר שהשאלה צריכה לעבור עכשיו למחוקק, והוא יסדיר את העניין. אני חושב שהמחוקק יכול לעשות כן בקומה זקופה, עם אזהרה שפרקטיקה זו היא יחידה, היא יוצאת דופן, וכמובן, עד כמה שזה תלוי בנו היא תהיה נדירה, ואם אפשר – לא תהיה כלל.

אני אבקש, לכן, להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים של הכנסת. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר המשפטים.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ס' טריף:

לפני תחילת הדיון אני מתכבד להזמין את ממלא מקום יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת אברהם פורז, למתן הודעה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת, בישיבותיה בימים 25 ו-31 באוגוסט 1992, החליטה כי ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעות לסדר-היום אלה: 1. התחייבות מפלגת העבודה לסיעת מד"ע להשוואת קצבאות הילדים – הצעה לסדר-היום של חברי הכנסת לימור לבנת וחנן פורת; 2. מינוי כונס נכסים לקופת-חולים – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב שמאי; 3. המשבר במערכת הבריאות – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יורם לס.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אני גם מביא לידיעת הכנסת חילופי גברי בוועדות כדלקמן:

מטעם סיעת צומת, בוועדת העלייה והקליטה, במקום חבר הכנסת חיים דיין יכהן חבר הכנסת גונן שגב. מטעם סיעת העבודה, בוועדת הכלכלה, במקום חברת הכנסת דליה איציק יכהן חבר הכנסת וסגן השר מיכה גולדמן. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. הכנסת רשמה לפניו את הודעתו של חבר הכנסת אברהם פורז לגבי חילופי גברי.

הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה), (מס' 2)

התשנ"ב-1992

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון. ראשון הדוברים, חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא, שאני אצביע בעד הצעת החוק, אם כי דעתי לא נוחה עד מאוד מהפתרון שנמצא. אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשפטים: הארכת והסברת את העניין כולו, וכל מה שהסברת נכון, אבל יש נורמה שלפיה צריך להימנע מחקיקה רטרואקטיבית, מה גם שאפשר לפתור את העניין בדרכים אחרות.

נכון שיש אנשים ששילמו, כנראה, אגרה לרשות השידור והלכו לעולמם. אולי יש אנשים שבשעתם לא היה להם מקלט טלוויזיה ואולי היו פטורים מאגרה, והיום הם כן חייבים בה, אבל בגדול אנחנו מדברים על אותו ציבור בישראל שהיה אמור לשלם אז ואמור לשלם היום. בסופו של דבר, האמת היא שהצדקה גדולה לאגרת רשות השידור אין, וזאת מהסיבה הפשוטה, שאגרה נועדה בדרך כלל להיות תשלום דיפרנציאלי בעבור שירות. לשם מה לקיים מנגנון גבייה נפרד לרשות השידור, כשלכל אזרחי מדינת ישראל יש מקלטי טלוויזיה ורדיו וכולם חייבים בתשלום האגרה הזאת? נכון שגביית האגרה באופן עצמאי מעידה במשהו על עצמאותה של רשות השידור, דבר שאני מטיל בו ספק לגבי מה שקרה באירועים קודמים.

אדוני השר, אתה מחייך. אני באמת מאחל לך שתביא בפנינו תיקונים רציניים לחוק רשות השידור, על מנת שלא נאמר שרשות השידור משועבדת.

אבל, אם באמת נוצר חור ונוצר גירעון בקופת רשות השידור, נכון שצריך לכסות אותו, ואני חושב שרשות השידור אין לה מנוס אלא להיות גם בעתיד ממומנת מכספי האגרה, שהרי אם נקבל הצעות שמציעים כל פעם אנשים טובים, שאומרים: בואו ניתן לרשות השידור פרסום מסחרי ונוותר על גביית האגרה, במקרה כזה ערוץ-2 מסחרי לא יוכל לקום, או שיהיו שני ערוצים מסחריים, שבהתחשב ברמה הצפויה של ההכנסות ובזה שאנחנו מדינה קטנה, שניהם יהיו ערוצים עלובים מבחינת יכולת ההפקה שלהם.

לכן אנחנו משתדלים, בצדק, הכנסת משתדלת על-ידי חקיקה לתחם, מצד אחד, רשות שידור הניזונה מאגרות, ומצד אחר, ערוץ-2 שצריך לחיות מפרסומת מסחרית, ובאמצע נמצאות רשתות הכבלים, שאמורות היו לחיות רק מכספי דמי המנוי, ויש היום אפשרות בחוק לאפשר להן פרסומת – יש על זה ויכוח גדול, ולא אכנס לזה, כי לאחרונה גם מצאו איזו דרך להכניס באמצעות לוויין פרסומת מסחרית גלויה של חברה ישראלית בערוצי הכבלים.

אבל, מה הפתרון שהיה, לדעתי, הרבה יותר אלגנטי? לדעתי, אפשר היה כהוראת שעה להגדיל את אגרת רשות השידור לתקופה מסוימת, כדי לקזז את החוב ולקזז לאנשים את הסכומים. נכון שזה פתרון פשוט יותר מבחינה מינהלית. אתה אומר: מה שהיה – טוב מאוד, וממי שגבו – מצוין. אבל, לדעתי, אם גבו ממישהו שלא כדן, אדוני שר המשפטים, הפרשנות של בית-המשפט העליון היא המחייבת, ואילו חשב נשיא בית-המשפט העליון שאולי נפלה טעות בבית-המשפט העליון, ובית-המשפט המחוזי צדק, אולי באמת צריך היה להורות על קיום דיון נוסף, כי הרי מתי בית-המשפט העליון ונשיא בית-המשפט העליון מחליטים על דיון נוסף? כאשר יש חידוש או קושי בהלכה.

על פני הדברים, אם לכאורה בית-המשפט המחוזי, שגם הוא בית-משפט מכובד, סבר כך, ובית-המשפט העליון, שהוא מכובד עוד יותר, סבר אחרת, ואם יש מחלוקת, כי אז יש מקום לקיים דיון

נוסף. אבל, נשיא בית-המשפט העליון סבר שהפרשנות של בית-המשפט העליון היא הנכונה, וחבל להתווכח על זה, ובעצם צדק בית-המשפט לתביעות קטנות והיתה פה חריגה. לו היה הדבר תלוי בי, הייתי הולך לפתרון כזה: בקופת רשות השידור נוצר גירעון של X , הייתי בודק את הגירעון הזה. אנחנו נקבע בחקיקה כהוראת שעה, שבמשך שנתיים תהיה אגרה מוגדלת, והאגרה המוגדלת הזאת תממן את הגירעון שנוצר בעבר, בלי ללכת להסדר חקיקתי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ולמה אדם שנכנס עכשיו למעגל צריך לשלם – – –

אברהם פורז (מרצ):

אתה יודע מה? למה אדם שהשתחרר היום מהצבא ומשלם מס הכנסה – וחלק מהמסים מיועדים לכיסויי חובות שהמדינה נטלה בשנות ה-50 – צריך לשלם? באיזה מקום אתה צריך לבחור בין כל החולות הרעות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

אני אומר, שבעיני היה אלגנטי הרבה יותר שלא לפגוע בתוצאה הסופית של פסק-דין. יותר מזה – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

צא וחשוב איזו עבודה מינהלתית, ונוסף על כך מה העלות שלה, מה העלות של טיפול והחזר סכומים קטנים ל-4 מיליוני איש.

אברהם פורז (מרצ):

לא, אדוני השר, על-ידי קיזוז.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה אומר: תכפיל לעתיד. מדוע? כי יש זכות השבה, יש זכות לקבל חזרה. צריך, מצד אחד, להחזיר לגבי העבר ולגבות כפול לגבי העתיד, כדי שלא – – –

אברהם פורז (מרצ):

לא, אדוני השר, אני לא מציע את זה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אברהם פורז (מרצ):

אני אומר: אילו קיבלנו חוק שלפיו במשך שנתיים יש אגרה מוגדלת, והיינו אומרים שמי שכבר שילם ביתר בעבר לא יצטרך לשלם בעתיד, משום שהוא כבר שילם בעבר ביתר, היינו עושים פעולת קיזוז פנימית כזאת, שהיתה אלגנטית יותר מבחינת הסדר חקיקתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה יקפיץ את האגרה כפליים, ולך תסביר לציבור שבעצם זו פעולה חשבונאית. איך זה יראה שהקופה גובה אגרה כפולה ממה שאנחנו חושבים שמגיע, וזאת רק כדי לכסות איזו תקלה מינהלתית שהיתה בעבר, או פירוש משפטי? גם מה שאדוני מציע לא אלגנטי. בסופו של דבר, המטרה היא אחת, אלא אם אדוני יאמר לי: זכות התושבים לקבל, וייקוב הדין את ההר.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר רק, שהתוצאה הסופית היא, שכל אזרחי מדינת ישראל, למעט אדם אחד, עודד קריב, ישלמו אגרה בשיעור X בתקופה הזאת, ועודד קריב ישלם פחות, משום שאתם אומרים, ובצדק, שזה לא יפגע בתוצאה של פסק-דין. אני מניח שבעקבותיו לא הלכו רבים אחרים, כי בעצם לא כדאי ללכת לבית-משפט בשביל סכום כזה. אפילו לבית-משפט לתביעות קטנות לא כדאי ללכת בשביל סכום כזה. בעיני יש פה פגם, ואתה מודה, אדוני שר המשפטים, שבעניין הזה יש איזה פגם.

לדעתי, ההסדר שאני מציע אלגנטי יותר, אם כי ברור לי דבר אחד. מבחינת הציבור זאת התוצאה. מי שקיבל את ההחלטה לא בדק אותה בצורה נכונה מבחינה משפטית, עשה משגה, רשות השידור הוציאה את הכסף הזה, ואי-אפשר להחזיר את הגלגל אחורנית.

לכן אני אומר, שבכפיפות לכל ההערות האלה אני אתמוך בהסדר הזה בלית-ברירה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה להודיע שרשימת הנואמים סגורה, חמש דקות לכל נואם, ושנית, נואם שלא יהיה נוכח בשעה שאקרא בשמו לא יוכל לנאום.

אני מתכבד להזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, בהצטרפי להנחותיו, ולצערי, גם למסקנותיו של קודמי, חבר הכנסת פורז, אני נאלץ, אני כפוי להצביע בעד החוק הזה, אבל דומני שזה דבר מקומם מאוד – הרשות טועה, ואני משלם. הרי זה כל כך מוזר.

אתה קורא, למשל, בדוח מבקר המדינה, שבתקופה מסוימת הצטברו מיליונים רבים של שקלים בקופת רשות השידור כתוצאה מגביית אגרה. דומני שדובר לפני שנתיים על 123 מיליון שקלים. זה היה סכום ששינוי נתקלנו בו באותה ספרות מקצועית, בדוח מבקר המדינה, ולא היה מה לעשות עם זה. כלומר, היתה גביית יתר לגבי השימושים, אבל לא לגבי התחשיבים. אז באה המדינה ולקחה מזה סכום עצום של עשרות מיליונים רבים, ותראה מה קורה: לוקחים ממך כסף לדבר מסוים מאוד, כדי לתת לך בתמורה בידור, או לתת לך בתמורה שידור. את התמורה לא נותנים לך. איך אני יודע שלא נותנים? אותה ממשלה מחליטה לקחת את הכסף, כי לא נותנים תמורה. הממשלה לא יודעת לעשות תחשיבים. אומרים לך: שמע, לא רק שגביתי ממך כסף ואני לא נותן לך את השירות, אלא עכשיו תשלם גם על מה שלא נתתי לך ולא גביתי ממך. הרי זה מבוך בלתי אפשרי מבחינת האזרח. אני חושב שזה דבר לא ראוי, ואני מקווה שאדוני השר עדיין לא שלם עם ההצדקה הביורוקרטית לעוולה החשבונאית.

הנקודה השנייה, שבגללה בעצם ביקשתי את רשות הדיבור, היא אחרת לגמרי. שים לב, אדוני השר, לדבר שמעטים שמים אליו לב. מפת התשלומים של התקשורת בישראל, בגדול, היא כזאת: הערוץ הראשון – אגרה; ערוץ-2, כאשר יהיה במהרה בימינו אמן – פרסומת; ערוץ כבלים – דמי מנוי.

הממשלה כפתה על הכבלים, בחוק, לשדר את הערוץ הראשון. יכול אדם לקנות טלוויזיה ולהגיד: אני לא רוצה לראות את הערוץ הראשון, תעשו מחיקון לערוץ הראשון אצלי, אני לא רוצה לשלם את האגרה לערוץ הראשון, אני רוצה רק מנוי לכבלים. ואז הוא יפתח את הערוץ של הכבלים ויראה את הערוץ הראשון.

אני חושב שעורך-הדין שהלך למהלך הזה, אם יש לו עוד קצת סבלנות, יוכל למצוא פרצה שדרכה יוציאו את כל אזרחי ישראל מן הצורך לשלם אגרה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

גם רדיו לא ישמע?

אברהם בורג (העבודה):

אתה יודע מה? אני לא רוצה להגיד דבר. אגיד רק שהרדיו של השכנים פתוח בקול כזה שאפשר לשמוע הכול.

יש כאן דבר שהוא לא ראוי. אני לא יודע אם יש מדינות אחרות שכופות על ערוץ הכבלים לשדר את הערוץ הממלכתי. אבל, אם כן, צריך לבדוק כאן את כל מערך התשלומים שבין שלושת גופי השידור.

אני מבקש לקבל ממך, אפילו בהזדמנות לא-פורמלית, את חוות דעתך בנושא הזה, משום שביום מן הימים זה גם יגיע לאחת מוועדות הכנסת ונצטרך להתייחס לנושא הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את נימוקיו של שר המשפטים ואת התקדימים שהוא הביא בקשר לחקיקה רטרואקטיבית בכנסת, ואני רוצה לציין שהפעם צריך לגשת אל הדברים לא רק מההיבט הפורמלי, אלא גם מההיבט המעשי-הפונקציונלי של מה שאנחנו עומדים לעשות.

נתחיל במושג אגרה. מה ההבדל בין אגרה לבין מס? האגרה בהגדרתה מיועדת להיות חופפת לתשלום בעבור שירות מסוים וספציפי, להבדיל ממס כללי שמשמש את אוצר המדינה לצרכים שונים.

אנו עוסקים באגרת רדיו וטלוויזיה. והנה מה אנחנו מוצאים? אנחנו מוצאים שהכספים הנגבים באגרה הפכו להיות ללא שום קשר לשירות שאנחנו מקבלים תמורתם. שהרי הצטברו סכומי עתק ברשות השידור, והיתה תקופה שאוצר המדינה לקח מהכספים האלה והשתמש בהם למטרות אחרות. כלומר, כל עניין האגרה כאן מחטיא את מטרתו ואפילו את הבסיס המשפטי שלו, כי זה הפך להיות מעין תשלום מס.

הדבר השני מתייחס לחלוקה הפנימית. רשות השידור באה שנה אחר שנה אל ועדת הכספים ומודיעה, שהיא לא מצליחה לגבות את האגרה מכל אזרחי המדינה בצורה שווה. מחלקת הגבייה שלה טוענת, אינני רוצה לומר את המלה "פחדת", שכאשר היא נכנסת ליישובים ערביים בתחומי מדינת ישראל, האירוע של אכיפת האגרה שם הופך להיות אירוע לאומני, והיא נזקקת לשירותי אבטחה רציניים. ובסופו של דבר הפרקטיקה היא שלא גובים את האגרה. התוצאה הסופית היא, שבעוד ביישובים של הציבור היהודי שיעור הגבייה מגיע ליותר מ-80%, בקרב הציבור הערבי מגיעה הגבייה ל-20%. ומה עושים אז? מעלים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

ומה עם שידורי הטלוויזיה והרדיו בשפה הערבית?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מדבר על עובדות. לא אני אומר זאת. אל תכעס עלי. אני אומר שביישובים הערביים שיעור התשלום הוא נמוך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה עם משך השידורים בערבית, באופן יחסי לאוכלוסייה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מדבר על אגרת שידור רדיו וטלוויזיה. אני לא יודע מה עם השידורים בערבית.

מה קורה בפועל?

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא יודע. תן לי לסיים את דברי.

אסביר לך מה קורה בפועל. בפועל, מאחר שאי-אפשר לגבות את האגרה מכל האזרחים, תופסים את אלה שמשלמים את האגרה ומעלים להם את גובה התשלום. הדבר הכי אבסורדי הוא, שתופסים את אלה שיש להם רדיו במכונית וגובים מהם אגרה. כאשר אתה משלם אגרת טלוויזיה ורדיו, אתה מכסה למעשה את כל מכשירי הטלוויזיה והרדיו שבביתך, ללא הגבלת מספרם. אבל בעבור רדיו במכונית אתה חייב לשלם בלי שום פרופורציה. ולמה? כי קל מאוד לגבות את זה. כאשר אתה בא לעשות טסט, תופסים אותך וגובים ממך בעבור הרדיו.

לכן, מה הקשר, אני שואל, בין גובה האגרה לשירות שהאדם מקבל? המסקנה שלי היא, כי לא מדובר כאן באגרה, מדובר כאן באגרה שהפכה להיות מעין מס, ואני מדבר מבחינה עניינית. אני לא משתמש בטיעון שחקיקה רטרואקטיבית היא בלתי אפשרית לחלוטין והיא בלתי חוקית. היא לגיטימית, אבל השאלה היא, מתי נוקטים צעד קיצוני כזה, באיזה מקרה ולצורך מה? האם להנצחת מצב שמלכתחילה הוא לקוי? לא יקרה שום אסון מבחינה תקציבית אם הממשלה תיערך בהתאם ותפעל.

אני מוכן לומר מראש, שאפשר גם לצמצם בהוצאות. מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית. ובמה זה נבחן? אם היה מישהו לוקח את הפרמטר של שליטה על אמצעי התקשורת האלקטרוניים, הרי מדינת ישראל היתה נשארת בין האחרונות במדינות הטוליטריות בעולם. אין בעולם הרבה מדינות שיש בהן שליטה אבסולוטית על אמצעי התקשורת האלקטרוניים, בדומה למצב במדינת ישראל. אילו לקחו רק את הפרמטר הזה, היתה מצטיירת התמונה הזאת.

הנה, עכשיו התבררנו שהממשלה החדשה רוצה גם את הערוץ השני. זו הפעם הראשונה שממשלה כלשהי בישראל תהיה מוכנה לשמוט את הרוב שלה במערכת החדשות. ובמקום שלזוכים יהיה רוב בחברת החדשות, יהיה שם עכשיו רוב לנציגי הממשלה בצורה כזאת או בצורה אחרת. אנה אנחנו באים? אנחנו רוצים להתקדם. אני מדבר עכשיו דווקא אליך, אדוני שר המשפטים. אני יודע שאתה בא מרקע סוציאליסטי כביכול, ואני בא מרקע ליברלי. אבל התערבבו התחומים, מה אני יכול לעשות? עמדתי כאן פעם אחר פעם ומתחתי ביקורת על הממשלה שלי, שהיא באה כאילו מרקע ליברלי והיא סוציאליסטית. אני יודע שאתה, שבאת מרקע סוציאליסטי, שואף היום וחותר לקדם במובנים רבים ערכים דמוקרטיים ותקשורת. אם תתהלך בין קולגות שלך בכנס בין-לאומי, תתבייש להגיד להם שבישראל יש ערוץ א' – ממשלה, ערוץ ב' – ממשלה, ערוץ ג' – ממשלה, "קול ציון לגולה" – ממשלה, רשת ב' – ממשלה, "קול המוסיקה" – ממשלה, חדשות – ממשלה, "גלי צה"ל" – ממשלה, טלוויזיה, רשת א' – ממשלה, ערוץ שני – ממשלה.

אני חושב שלאור הנימוקים האלה לא יהיה אסון גם יהיה גם חוסר בקופה. תתארגן אז רשות השידור, תצמצם קצת את מעורבותה, והדמוקרטיה הישראלית תצא נשכרת.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יגאל ביבי, ואחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו את נימוקיו המלומדים של שר המשפטים. אני מבין, שעיקר הסבריו אמרו, שזאת לא חקיקה רטרואקטיבית במובן המקובל, שעושה עוולות וגורמת לחקיקה שהאזרח לא ידע עליה מראש, אלא היתה כאן שלומאליות של ליבון דרכי החקיקה.

אני רוצה להתריע, שזאת תופעה החוזרת על עצמה. התופעה הזאת, שבג"ץ אומר שהיו ליקויים, ראינו אותה גם בחוק מימון מפלגות, ראינו בחקיקה הזאת, וייתכן שיש חוקים נוספים, כספיים – שלא שמנו את הדגש די הצורך.

אני מציע שכל חוק שמתקבל כאן, בעיקר כזה המחייב את האזרח, ייבדק בצורה מסודרת, ושלא נזדקק שוב לחוקק חוקים רטרואקטיביים.

אני רוצה לומר בהזדמנות זאת: נושא הגבייה של האגרות, של תקציב רשות השידור, אינו הולך בצורה חוקית. כבר שנים אני מתריע על כך, שבעוד תקציב המדינה נדון בצורה מסודרת בתאריכים קבועים – לעתים אנחנו יושבים פה ימים ולילות כדי להספיק לאשר במועד את תקציב המדינה – תקציב רשות השידור בא לעתים באמצע השנה. זה לא נוהג טוב, אינני יודע אם זה חוקי, ואני קורא לראשי רשות השידור הנמצאים כאן, שהשנה יביאו את התקציב בזמן ובצורה מסודרת יחד עם תקציב המדינה.

כאשר יבוא החוק לוועדת הכספים, נצטרך פעם אחת אומץ ציבורי כדי לשנות את הנושא של האגרה. יש פה עוול משווע, חלקים מהציבור אינם משלמים וחלקים אחרים משלמים את האגרה. יש לנו די דרכי גבייה – דרך החשמל, דרך הביטוח הלאומי, דרך מס הכנסה. אפשר לעשות את הדבר הזה בצורה פשוטה יותר.

האיומים בדבר החרמת מכשירי הטלוויזיה הם בבחינת פלייטונים לא בריאים, לא טובים. ילד שואל את אביו: אבא, שילמת אגרה כדי שלא ייקחו לנו את הטלוויזיה? המחזות של דפיקה על דלתות הבתים, של עיקולים, הם לא בריאים, לא יפים ולא טובים. הגיע הזמן שיהיה חוק ברור, שהאגרה תיגבה בדרך נכונה, צודקת. מי שאין לו טלוויזיה יצהיר באותו מקום ולא יגבו ממנו. לא צריך את כל המנגנון המנופח. אני מקווה שיהיה אומץ לדון ולשנות בנושא הזה.

משפט אחרון אני רוצה לומר בנוגע לדבר שהוא שערורייה בעיני. לרשות השידור יש בקושי חצי ערוץ, בעוד לטלוויזיה המיסיונרית בלבנון, שאני לא יודע את מי היא משרתת, יש ערוץ שלם. מדינת ישראל נתנה לה ערוץ.

לציבור הישראלי יש בקושי שתיים-שלוש שעות של שידור, פרט לשידורים בערבית. זו בושה, נתנו ערוץ ללבנון על חשבוננו, במקום לתת את הערוץ הזה לרשות השידור שלנו, כדי שתוכל לגוון את התוכניות, לתת יותר תוכניות לציבור. הטלוויזיה יכולה להיות טלוויזיה חינוכית שתספק את הצרכים. לא כל אחד רוצה לחתום על מנוי לטלוויזיה בכבלים – אבל שיהיה לו ערוץ מלא, שיוכל לצפות בשעות נורמליות.

הדרישה לתת ערוץ מלא נוסף לטלוויזיה הישראלית היא דרישה אמיתית. כל אזרח משלם אגרה רשאי שיהיה לו ערוץ מלא אחד לפחות.

מיכאל איתן (הליכוד):

הטלוויזיה החינוכית היא לא הטלוויזיה הישראלית?

יגאל ביבי (מפד"ל):

בשעות הטובות של הערב, מ-17:30 עד 20:00, אין לך ערוץ, יש לסקטור הערבי. עד 20:00 אתה לא צופה כלל, ואין לך ערוץ מלא כל היום. יש טלוויזיה חינוכית – יפה, אבל שלא יהיה לרשות השידור של מדינת ישראל ערוץ מלא אחד במשך יום שלם? זה לא יכול להיות.

צריך לבדוק באופן חוקי אם אפשר להחזיר את הערוץ שנתנו לטלוויזיה של דרום-לבנון, צריך להחזיר אותו ולתת אותו לרשות השידור.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג, אחריו – את חבר הכנסת שלמה בוחבוט, ואחריו – את חבר הכנסת אלי דיין.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שידורי הטלוויזיה והרדיו מכניסים לקופת רשות השידור כספים מפרסומים מסחריים גלויים ומפרסומות המשודרות במסווה של חסות על שידורי הטלוויזיה הכללית, הערוץ הראשון. על הכנסות אלה מיתוספות מדי שנה הכנסות המתקבלות מגביית אגרת הרדיו והטלוויזיה.

האגרה נגבית ממחזיקי מכשירי הטלוויזיה או מקלטי הרדיו, ואין כל פרופורציה או קשר בין סכום האגרה הנגבה לבין השירות שמקבל משלם האגרה מרשות השידור. הראיה הטובה ביותר לכך שאליבא דממשלה אגרת הרדיו והטלוויזיה היא מס מצויה בדברי ההסבר לחוק שהונח היום על שולחן הכנסת, ואני מצטט: "הנחת היסוד של רשות השידור והרשויות שנטלו חלק בקביעת האגרות היתה, כי אותן אגרות אינן בגדר 'מחיר' המשתלם עבור שירות או מצרך, כי אם בגדר 'מס'".

הואיל ומכשירי טלוויזיה ורדיו פופולריים ביתר, והייתי אומר שאין בית בישראל שאין בו אחד מהם לפחות, הרי שהאגרה היא מעין מס גולגולת, מס גולגולת הנגבה משכבות חלשות ומשכבות חזקות, מס גולגולת הנגבה בהליך נפרד שהוא גם יקר, מס גולגולת המקיים סביבו מנגנון שלם של גובים ועובדים, מס שאין דומה לו בארצות המערב. זהו מס מיותר.

היום אנו מתבקשים לתמוך בתיקון, שמשמעותו הלבנת כספים אשר נגבו על-ידי רשות השידור שלא כחוק.

כפי שאינני רואה הצדקה להמשך קיומה של אגרת הרדיו והטלוויזיה, אינני רואה הצדקה בתיקון רטרואקטיבי, שכל מטרתו מתן לגיטימציה, באצטלה של חוק, לגביית כספים מאזרחים שלא כדין, ולדעתי גם שלא בצדק.

אני סבור כי יש לבטל את חובת תשלום אגרת הרדיו והטלוויזיה. את מימון שידורי רשות השידור יש להסדיר מתוך מקורות כספיים אחרים. בינתיים, בכל מקרה אין להנציח את הליקוי בדרך של תיקון חוק באופן שתחולתו תהיה רטרואקטיבית.

אדוני היושב-ראש, את הדברים שאמרתי עד כה אמרתי מעל הדוכן הזה גם ביום 25 באוגוסט 1992, מועד שבו כשלה הממשלה בניסיונה להעביר את הצעת החוק הזו בפעם הראשונה. אז ידעה הכנסת לדחות את הצעת החוק, ואני מקווה כי כך יהיה גם היום.

הייתי מסיים את דברי כאן, אלמלא העבירה לעיוני כבוד שרת החינוך והתרבות מכתב שכתב אליה עורך-הדין קריב, הוא התובע שבגיני הדיון הזה והתיקון לחוק מתבקשים. עורך-הדין קריב מעלה הצעה, שאני סבור שמן הראוי כי תובא לידיעת חברי הבית, אם כי מקומה ככל הנראה בדיון בוועדה, אם יעבור החוק הזה את הקריאה הראשונה.

ברשות שרת החינוך והתרבות, שלא נמצאת כאן, אני מבקש לקרוא קטע מן המכתב: "הצעתי להסדר בעיית ההחזר של אגרות רשות השידור שנגבו ביתר מבוססת על שני עקרונות יסודיים: 1. ציבור משלמי האגרות חייב לקבל החזר מסוים, אולי חלקי ואפילו סמלי, של אגרות רשות השידור שנגבו ממנו שלא כדין; 2. אסור שהחזר האגרות יפריע לתפקודה התקין והסדיר של רשות השידור. נראה לי ששני העקרונות האמורים הם תנאי בל יעבור לכל הסדר הוגן אך מעשי. העיקרון הראשון מבטא את שלטון החוק ואת כפיפות הרשות לחוק. לעיקרון זה יש היבט חינוכי, מוסרי ומינהלי ממדרגה הראשונה. העיקרון השני מבטא את הצורך בקיומה של רשות השידור ואת ההכרח לאפשר לה למלא את תפקידה. יישום מעשי של שני העקרונות האמורים פירושו בהכרח שהציבור יקבל בחזרה רק חלק מהכספים שנגבו ממנו שלא כדין, וגם זאת בפריסה על פני שנים מספר. למעשה בסופו של דבר זה המבנה של כל הסדר נושים. הפתרון שאני מציע ועליו מסרתי הוא: כל אדם ששילם בשנים 1991-1985 אגרת טלוויזיה או רדיו, ישלם בשנים 1993-1999 אגרה מופחתת ב-10%. הפתרון" – כך הוא אומר – "נראה טוב והוגן לכל הצדדים. אותם אזרחים שומרי חוק ששילמו אגרות מופקעות יזכו להנחה מסוימת בתשלומים בשנים הבאות וירגישו כי נעשה עמם צדק. רשות השידור תוכל לתפקד משום שתוכל להתאים את שיעורי האגרות לשנים הבאות על-פי צרכי תקציבה, תוך התחשבות בהפחתות להן יהיה זכאי חלק ניכר מציבור משלמי האגרה. הממשלה לא תעמוד במצב שבו עליה להעביר חוק המכשיר באופן מיוחד גבייה שאינה חוקית, ועקרון שלטון החוק יצא נשכר".

אדוני היושב-ראש, אני סבור שהרעיון הוא רעיון יפה, וזאת הסיבה לכך שהבאתי אותו לכאן. אבל, למרות האלמנט החינוכי שניתן למצוא בו, הדרך הנכונה והעיקרון הנכון צריכים להיות פשוטים מאוד. מי שגבה אגרה שלא כדין ונטל כספים של אזרחים שלא כדין, וידע באותו זמן להסביר להם, שאם הם לא ישלמו יבואו וייקחו את הטלוויזיה מהבית שלהם – צריך לדעת גם להחזיר את הכספים שהוא גבה שלא כדין ולהשיב אותם לאותם אזרחים, ולא לבסס את המעשה הפסול שנעשה באמצעות חקיקה רטרואקטיבית. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האמת היא, שהייתי מצביע נגד החזר הכספים האלה, או, נכון יותר, הייתי בעד החזרת הכספים לתושבים. כראש עיר פיתוח אני יודע איזה פיתוח ומה אפשר לעשות עם מיליארד ורבע שקל. אולי זו הסיבה לכך שאצביע בעד. אבל כשאני שואל את עצמי, מה אותם מתיישבים בגליל מקבלים בעבור אותה אגרה שהם שילמו – אני יכול לומר שזה לא שווה את הכסף הזה. הטלוויזיה מגיעה בקושי למקומות הרחוקים בגליל ובנגב. אני מדבר מבחינת שידורים וקשיי קליטה. הערוץ השני לא נקלט בגליל. הרדיו לא נקלט בגליל. בעבור מה אותם מתיישבים משלמים?

אני רוצה להעיר לתשומת לבכם ולתשומת לב הממשלה, שתושבי הגליל והנגב זכאים לקבל אותו שירות כפי שמקבלים במרכז הארץ. הפעם אני מצביע בעד החוק הזה. אבל אני רוצה לומר לתשומת לב של הממשלה, שאנחנו היינו רוצים לראות אותם שידורים נקלטים אחרת, שאם לא כן נצטרך לצאת בהכרזה לתושבי הגליל והנגב, פשוט להבא לא לשלם את האגרה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, חבר הכנסת בוחבוט. אני מאחל לך בריאות שלמה. אני מזמין את חבר הכנסת אלי דיין, אחרון הנואמים, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, זהו בעצם חוק רטרואקטיבי, ותמיד המשפטים מתקוממים באופן עקרוני נגד חקיקה רטרואקטיבית. אולם כאן, כפי שהוסבר בהצעת החוק, הדבר נבע מטעות טכנית, הייתי אומר אולי מחוות דעת משפטית לקויה או בלתי-זהירה, שלא הפנתה את תשומת לב השרים הנוגעים בדבר לכך שכאן מדובר בקביעה מסוימת. זה לא מס, אלא זו אגרה בגין שירות, שהיתה צריכה לקבל את אישור השרים כדי שהיא תהיה חוקית.

אבל זו באמת הזדמנות גם להתריע, כפי שהתריע חברי, חבר הכנסת שלמה בוחבוט, שאי-אפשר להמשיך עוד במתן תירוצים לכך שבאזור הגליל והצפון ובאזור הדרום והנגב אין קליטה של הערוץ השני.

אברהם בורג (העבודה):

גם בנטף, ולא רק של הערוץ הראשון.

אלי דיין (העבודה):

גם בנטף?

אברהם בורג (העבודה):

גם בנטף.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו כבר למעלה משנתיים מתריעים על העניין הזה ואומרים, שלא יכול להיות מצב כזה, שיש אזרחים סוג א' ואזרחים סוג ב'; וזאת לא בגלל סכום של מיליארד ורבע, אלא של 10 מיליון שקלים. אומרים לנו: או-טו-טו הערוץ השני יהיה ערוץ מסחרי, ואז היזמים יטפלו, יפתחו ויעשו. אבל החוק שהביאו לעניין הזה גרם לכך, ששום יזם לא משתתף במכרז. רצו להשיג כל-כך הרבה דברים ולעשות כל מיני תרגילים, אלה ואחרים, לטובת הטלוויזיה החינוכית ולטובת כל מיני נושאים אחרים, אבל גרמו לכך שהמכרז יהיה בלתי-כדאי מבחינה כלכלית. הנה, שוב, רק השבוע נוכחנו לדעת, על אף ההצהרות האופטימיות של שרים אלה ואחרים, שכשהגיע המועד שום יזם לא ניגש למכרז. התרענו גם על העניין הזה לפני שבעה חודשים, כשהשר מילוא הביא את ההצעה להאריך את התוקף.

לכן אני אומר, שאם הכנסת הולכת היום לאשר את הסכום של מיליארד ורבע, שהיה צריך להחזיר אותו לפי פסיקה של בית-משפט, אנא, לפחות תדאגו לקליטה. אנחנו יודעים שהעניין הזה של העדר הקליטה, אם של הרדיו, אם של הערוץ הראשון ואם של הערוץ השני, הוא עניין שהטיפול בו דורש מיליונים מעטים. אי-אפשר להמשיך לשלם כך. במקומות האלה גם משלמים את האגרות וגם לא זוכים לשירות.

אנחנו, כמובן, לא רוצים להעניש את הממשלה הזאת – שמוענשת דייה מפני שהיא קיבלה ירושה והרבה חובות כבדים, שישעבדו אותה כנראה לשנים רבות, והם אפילו מפריעים לה לממש את מדיניותה – ולהטיל עליה את העונש הזה של החזרת מיליארד ורבע שקל. זה כנראה יותר מדי. אבל אנחנו רוצים בהחלט לשמוע כאן, לפני הקריאה השנייה והשלישית, התחייבות של השרים הנוגעים בדבר, או של השרים שייצגו את הממשלה בעניין הזה, שהולכים לפתור את בעיית הקליטה של הערוץ השני ב-10 מיליון שקל – כל הזמן רצו לתת אותם, לרבות פעם אחת שבה הם עברו בוועדת הכספים ואחר-כך עוכבו במליאה, כי השר אמר שאו-טו-טו מסדירים את העניין. חוששני, ואני מודיע זאת בצורה רשמית, שחברים רבים ייאלצו להצביע נגד החוק, אם הם לא ישמעו התחייבות ברורה לפתור את הבעיה הזאת, שהיא בעיה קריטית. אני אומר לכם, שהיא בעיה קריטית גם לחברי הכנסת, כי היום לא קולטים את שידורי הבחירות של הפריימריס בערוץ השני בנגב ובדרום, וכך לא רואים אותם חברי כנסת הגרים באזורים אלה. אותם חברי כנסת מאבדים את הסיכוי שלהם להתמודד. לכן יש פה עניין שצריך לומר אותו בגלוי, מלבד זה שהשידורים האלה הם, כמובן, מוצלחים מאוד והוכיחו את עצמם. אם עכשיו יהיו גם שידורים מוועדות הכנסת, תארו לכם שבגלל העדר קליטה מאות אלפי אנשים לא יראו את השידורים האלה, הטובים והמעניינים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. ישיב לנואמים כבוד שר המשפטים. בבקשה.

חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק את הדיבורים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא השר האחראי לרשות השידור ואיני מייצג כאן את רשות השידור, אלא שרת החינוך והתרבות. אני גם לא באתי להגן כאן על רשות השידור. אני רק סבור, מנקודת מבט משפטית, שראשית, בגלל פרשנות שבמחלוקת, פרשנות משפטית, כפי שהבאתי והראיתי גם בין שופטים, לא צריך להטיל על רשות השידור, והיום על אוצר המדינה, גזירה שהם יוכלו לעמוד בה בקושי. שנית, לא היה עולה על דעתי, שניתן וצריך לאשרר כאן חוק ולאשרר תשלומים אילולא ידעתי שאין בכך פגיעה בבית-המשפט העליון. משום כך הבאתי בפניכם את החלטתו של כבוד הנשיא שמגר. אומר שאת הדברים האלה גם שקלתי ובדקתי היטב.

לחבר הכנסת מיכאל איתן אני אומר, שאני נגד התערבות הממשלה ברשות השידור, ובוודאי נגד התערבותה בשידורי החדשות של הערוץ השני, המסחרי. אני יזמתי בכנסת הקודמת, כחבר הכנסת, תיקונים לחוק רשות השידור, שמתיישבים עם הדברים שאמרתי. בתפקידי כשר המשפטים נתתי יד לשרת החינוך והתרבות, הממונה על הנושא, למנות ועדה ציבורית, כדי שזו תבחן מחדש הסדר משפטי טוב יותר, מודרני יותר ואקטואלי יותר לנושא רשות השידור. הוועדה מונתה ותשב על המדוכה. אני מאמין שהיא גם תבחן את השאלה החשובה שעוררת, וגם את השאלה שעורר כאן חבר הכנסת יגאל ביבי, ששאל שאלות לגבי האופן הנכון של מימון רשות השידור. אם יוצע חוק חדש לרשות השידור, ודאי תינתן גם תשומת-הלב המלאה לשאלה איך תמומן הרשות הזאת, האם מאגרות, האם מפרסומות, האם בדרך אחרת.

רון נחמן (הליכוד):

האם אתה מדבר על הערוץ הראשון?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כרגע אני מדבר על הערוץ הראשון.

רון נחמן (הליכוד):

הווי אומר, שינוי תקנות של רשות השידור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אומר: חוק רשות השידור הוא מ-1965, למיטב זיכרוני; הוא עוד מלפני היות הטלוויזיה בישראל. הוא תוקן מעט מאוד פעמים בכמה טלאים. הגיעה השעה לבחון מחדש את כל ההסדר התחיקתי. לא מעט מהחוליים של הרשות נובעים, לעניות דעתי, גם מקשיים וממכשולים שהחוק מציב בפני אלה שמנווטים אותו, בכלל זה האפשרות של מעורבות פוליטית ובחישה. לכן החליטה שרת החינוך, ונתתי לה יד, על מינוי ועדה ציבורית שתציע לממשלה לקבל בתוך שלושה חודשים הצעת חוק, או תיקונים יסודיים בחוק באופן שנביא גם בנושא זה תיקון ושיפור.

אני מבקש מחברי הכנסת לקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הכספים של הכנסת. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לשר המשפטים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו מציעים לוועדת הכלכלה.

היו"ר ס' טריף:

אי-אפשר להציע להעביר לוועדת הכלכלה. על-פי החוק זה צריך לעבור לוועדת הכספים כיוון שמדובר באגרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי קבע זאת?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, הובא לידיעתי שאי-אפשר להציע ועדה אחרת, כיוון שעל-פי החוק צריך להעביר לוועדת הכספים. על כן אנחנו ניגשים להצבעה.

רבותי חברי הכנסת, מי בעד העברת הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה) (מס' 2) לוועדת הכספים? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – רוב
נגד – מיעוט ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה) (מס' 2), התשנ"ב-1992, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

אני קובע שהצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה) (מס' 2), התשנ"ב-1992, הועברה לדיון בוועדת הכספים.

הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

רבותי, חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992, בקריאה ראשונה. יציג את החוק שר המשטרה מר משה שחל בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה קודם כל לברך אותך על התפקיד הרם ולאחל לך הצלחה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש מהכנסת את אישורה להצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992.

אחד הנושאים הכאובים והחשובים, אשר שומה על החברה הישראלית ומערכת אכיפת החוק להתמודד עמם, הוא בעיית הצפיפות הקשה הקיימת בבתי-הסוהר בישראל.

חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה), המוצג היום להארכת תוקפו, דן בשחרורם של אסירים, תקופה קצרה טרם תום תקופת המאסר שנפסקה להם, על-פי הקריטריונים הקבועים בחוק, והוא חל על כל האסירים, למעט רשימה סגורה של עבירות שנקבעו בתוספת לחוק. החוק נחקק במגמה להקל במידת מה על הצפיפות בבתי-הסוהר והוא מהווה חלק מתוכנית כוללת לפתרון בעיית הצפיפות.

אדוני היושב-ראש, החוק התקבל בכנסת ב-12 ביוני 1990, והחלו בהפעלתו ביום 7 באוגוסט 1990, ומאז, מדי שבוע משתחררים בממוצע כ-174 אסירים העונים על הקריטריונים שנקבעו בו. החיסכון שהושג בימי שהייה עקב השחרורים המינהליים במהלך 24 החודשים מסתכם ב-97,924 ימים השקולים כנגד 134 מקומות כליאה בראייה שנתית, ובסך הכול, 268 מקומות כליאה בשנתיים שחלפו.

רבותי חברי הכנסת, אני חייב לפנות אליכם, ובאמצעותכם גם לדעת הציבור, ואני רוצה שחבר הכנסת שלמה בוחבוט ישמע אותי במיוחד, מפני שהדברים מכוונים אליו גם ככתובת.

ביקרתי בבתי-הסוהר מייד עם כניסתי לתפקיד, ואני חייב לומר לכם, גם כחבר כנסת שביקר בעבר במסגרת ועדות הכנסת במתקני כליאה: הפעם, כאשר נפתחו בפני כל האגפים, וראיתי את מה שראיתי בצורה מפורטת יותר, גם אסיר שנגזר דינו לשבת בבית-הסוהר תקופה של שנים הוא עדיין אדם, הוא נברא בצלם אנוש, ואי-אפשר להתייחס אליו כאילו היה חפץ. כאשר אין מקום וצריך לקלוט אסירים נוספים, עושים דבר פשוט מאוד: שמים מזרן על הרצפה ומכניסים לחדר שתוכנן לשמונה איש 18 בני-אדם. אני חושב, שהמצפון של כל אחד מאתנו חייב להטריד אותו בשל מצב זה, שנשאר כעובדה שנים רבות, בלי שמישהו יצליח להתמודד עם הבעיה. למרות ניסיונם של שרי המשטרה בעבר, התוצאה היתה תמיד שבסדר העדיפויות זה היה אולי הנושא האחרון שהתייחסו אליו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, עכשיו אנחנו בעניין אחר ואתה מפריע לכבוד שר המשטרה להמשיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר יוצא. אבל אני רוצה לומר לך, כי ההחלטה שקיבלת קודם היא החלטה מנוגדת לתקנון. סעיף 17 אומר במפורש: כשחבר כנסת מציע ועדה אחרת, ועדת הכנסת תקבע. זו הפעם השנייה או

השלישית שאתם מקבלים החלטות שרירותיות בניגוד לתקנון, ואני קובע שוועדת הכנסת תקבע והצעת החוק לא תועבר לוועדת הכספים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, הנושא ייבדק. בבקשה, אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא רוצה להתערב, אני רק יכול לומר לכבוד היושב-ראש, כי מזמן שהיושב-ראש החליט, אין אפשרות להרהר ולערער על ההחלטה שלו. יש אפשרות להעביר טענה לוועדת הפירושים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יודע שאני צודק. למה אתה נותן לזה גיבוי?

שר המשטרה מ' שחל:

אני רק נתתי עצה בסיטואציה שהייתי נותן אותה בכל מקרה, לא חשוב מה התוצאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יודע שכשחבר כנסת מציע ועדה אחרת, ועדת הכנסת קובעת. סגן היושב-ראש הוא חדש. אם אתה מכניס פה שיטה כלשהי, הוא יחשוב שכך הדברים, וכך הוא ינהג.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך להפסיק להפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מצטער על שהסוגיה הזאת נכנסה בדיוק באמצע הנושא שאני חושב אותו לנושא חשוב, כי הסוגיה השנייה שמתעוררת היא, שגם כאשר משתדלים למצוא פתרון – ואני עשיתי מאמץ בשותפות עם שר האוצר, והוגדל התקציב לבתי-כליאה בסכום די ניכר, קרוב ל-34 מיליון השנה, ובסכום דומה

גם בשנה הבאה. הגשנו הצעה שאני רוצה להפעיל אותה, להפוך מבנים קיימים לבתי-כליאה, בעיקר תחנות משטרה מסוג טיגרט, שהן בהחלט מסוגלות, לאחר התאמה ושיפוצים, לקלוט בין 300 ל-400 אסירים, ובצורה זאת להגדיל את מקומות הכליאה בישראל, כדי שאפשר יהיה לרווח את המצב הקיים על-ידי תוספת של כ-1,200 מקומות נוספים שייווצרו לאחר שיפוצן של שתי תחנות משטרה גדולות ותוספת אגפים בבתי-הסוהר הקיימים. הכסף ישנו, הנכונות קיימת. אני חייב רק לציין בצער, שבכל מקום שפניתי אליו כדי להפוך בנייני משטרה קיימים למתקני כליאה, נתקלתי בהתנגדות של ראשי רשויות וראשי ציבור. בסך הכול אנחנו לא יכולים אלא להשוות את מצבנו למצב בעולם. בכל אירופה תמצאו, בתוך העיר כתופעה טבעית, זה חלק מהחברה, כמו שיש בתי-ציבור מכל סוג, שעונים על צרכי החברה, גם בתי-סוהר. לכן צר לי לומר זאת, כי חבר הכנסת בוחבט הוא אחד האנשים שמתנגדים. ההצעה שאנחנו דנים בה היא האפשרות להפוך את בנייני המשטרה באבו-גוש, או בזיכרון-יעקב, או במעליא, ליד מעלות, לשני בתי-סוהר במשך התקופה של שנה וחצי עד שנתיים, כדי להבטיח הגדלת מקומות המאסר בישראל.

סיכום הניסיון שהצטבר מהפעלת החוק הזה מצביע על כך שהשחרור המינהלי לא פגע בשלום הציבור, וזאת לנוכח התקופות השוליות שמהן שוחררו אסירים טרם זמנם בשחרור מינהלי. כמו-כן לא היה בו כדי להשפיע משמעותית על מידת העונש המקורי שנגזר על האסיר המשתחרר.

סעיף 9 לחוק קובע, כי "תוקפו של חוק זה יפקע בתום שנתיים מיום תחילתו". הוראה זו נקבעה במטרה ללמוד את הפעלת החוק ולהעריך את התועלת הגלומה בו באשר לצפיפות בבתי-הסוהר. תוקף החוק פקע ב-20 ביוני 1992, אולם בשל התפזרות הכנסת השתיים-עשרה ומכוח סעיף 38 לחוק-יסוד: הכנסת, הוארך תוקפו עד תום שלושה חודשים מתחילת כהונתה של הכנסת הנכנסת, דהיינו עד 12 באוקטובר 1992.

נוכח הצפיפות בבתי-הסוהר, הצורך בחוק עומד בעינו, ולפיכך מוצע להאריך את תוקפו עד ל-31 במרס 1993. בפרק זמן זה ניתן יהיה לסיים את הפקת הלקחים מהפעלת החוק, את בחינת האפשרות להרחבת מסגרתו לאוכלוסיות אסירים נוספות אשר אינן נכללות בו כיום, ולשלב באופן קבוע, ולא כהוראת שעה, במסגרת פקודת בתי-הסוהר.

עלי להדגיש, כי נוכח הצפיפות הרבה בבתי-הסוהר יהיה הצורך בחוק קיים גם אם ניתן יהיה ליישם את ההצעות, שדיברתי עליהן, לבניית בתי-סוהר נוספים.

לאור כל האמור אני מבקש ממליאת הכנסת לאשר בקריאה ראשונה את התיקון המוצע ולהאריך את תוקף החוק עד 31 במרס, על-מנת שניתן יהיה להמשיך לשחרר אסירים בשחרור מינהלי כקבוע בחוק עד להשלמת הליכי החקיקה של תיקון פקודת בתי-הסוהר והכללת חוק השחרור המינהלי במסגרתו.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, כדי שזו תוכל להכין אותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, אני מקווה עוד היום, אם אצליח לשכנע את הוועדה שהדבר דחוף, והוא דחוף, ונוכל להביא אותה עוד היום להשלמת החקיקה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה. אנחנו ניגשים לדיון, חמש דקות לכל נואם. רשימת הנואמים סגורה. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אברהם פורז – איננו באולם. חבר הכנסת יגאל ביבי אחריו – גם איננו באולם.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אני מתכבד להעמיד להצבעה בקריאה ראשונה את הצעת חוק לשחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב–1992, לשם העברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד העברת הצעת החוק לוועדה – רוב
נגד – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק לשחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב–1992, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון. הנושא הבא – הסכם הממשלה עם ההסתדרות בעניין קופת-חולים. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת יעקב שמאי. אני מבין שחבר הכנסת שמאי איננו באולם.

שר הבריאות ח' רמון:

אפשר ללכת?

היו"ר ס' טריף:

שר הבריאות, במטותא ממך, בהיעדרו של חבר הכנסת יעקב שמאי אנחנו ממשיכים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להבין, אדוני היושב-ראש, האם הנושא נמחק מסדר-היום?

היו"ר ס' טריף:

אכן כן.

שר הבריאות ח' רמון:

תודה רבה.

כנס ג'

מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. הנושא הבא: מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות. את ההצעה לסדר-היום ינמק חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

אני מבין, שר הבריאות, שאתה שמח. יש לך עבודה רבה במשרד הבריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני שמח לענות לחברי כנסת, בתנאי שהם פה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בוש ונכלם אם עלי לקחת את עצמי כדוגמה לשוויון במדינת ישראל לקראת שנות האלפיים. אני בוש ונכלם הן כאזרח והן כנבחר ציבור. איזה נבחר ציבור, רבתי, אין לו טלפון בבית? איזה נבחר ציבור אין לו חשמל בבית ואין ליישוב שלו שירותי המינימום הדרושים?

ביישוב שלי, הנקרא לגיה, שחיים בו כ-8,000 תושבים, החל הפיתוח לפני שנים מספר, והוא מתנהל בעצלותיים. נבנו עשרות בתים, אולם אף בית אחד אינו מחובר לרשת החשמל. אף בית אחד אינו מחובר לרשת הטלפונים. אף בית אחד אינו מחובר לרשת הביוב. כבישים אינם נסללים. הילדים שלנו

לומדים בפחונים בבית-הספר היסודי, או במבנים טרומיים הלוחטים מחום בקיץ ושורר בהם קור אימים בחורף.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שום צלצול לא היה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקש שלא להפריע למהלך הישיבה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יושבת כאן מזכירה שהתפקיד שלה להביא אותנו ממזנון הכנסת באמצעות צלצול. כל מי שישבו במזנון הכנסת וצפו במסך, שעליו מופיעים שמות במסגרת הדיון בקריאה ראשונה, לא שמעו צלצול.

היו"ר ס' טריף:

היה טוב יותר, חבר הכנסת שמאי, לו ישבת כאן וחיכית להצעה שלך לסדר-היום.

יעקב שמאי (הליכוד):

או שיש סדרים או שאין סדרים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שמאי, קראתי לך פעמיים וחיכינו.

יעקב שמאי (הליכוד):

אם אתה יושב-ראש הישיבה, אתה צריך לשמוע מה שאני אומר לך. תפסיק את הדיון, תבדוק מה קרה בדיוק, כי הנושא הזה לא יעבור לסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שמאי, אני מודה לך, שמעתי אותך. היה כל הרצון לקיים דיון בהצעתך לסדר-היום.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

אני מדבר עכשיו. אני מבקש ממך. קראנו לך לכאן.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני חבר כנסת שהגיעו אליו אורחים. ישבתי אתם במזנון הכנסת. צלצול לא היה, ועל המסך עדיין הופיעה הקריאה הראשונה. זאת עובדה. אני מדבר על עובדות. אפשר לבדוק זאת.

היו"ר ס' טריף:

נמשיך בדיון לעת עתה. התחיל חבר הכנסת טלב אלסאנע בדיון אחר. שמעתי אותך, נבדוק את העניין.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני לא רוצה להתבטא. זו פגיעה בנוהל הכנסת. עוד לא קרה דבר כזה בכנסת. אני מבקש ששר הבריאות יישאר.

היו"ר ס' טריף:

אל תתבטא. אני מבקש ממך. שמענו את העניין. כרגע אנחנו באמצע דיון אחר. ניתן לחבר הכנסת טלב אלסאנע להמשיך בדיון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רואה, שגם כאשר באים להציג את הבעיה הכואבת של שוויון המגזר הערבי, מפריעים לנו באמצע הנאום.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקש שלא להפריע, אנחנו באמצע דיון אחר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מול משכן הכנסת מפגינים תלמידים בדואים מהכפר אבו-קוידר, שהוא יישוב אחד מתוך כמה יישובים דומים לו, שבהם מתגוררות מאות משפחות בלי תשתיות מכל סוג שהוא, בלי מים, בלי חשמל, בלי טלפון, בלי אמצעי תחבורה ציבורית, בלי כבישי גישה; ילדים בני חמש-שש שנים נאלצים לכתת את רגליהם מדי בוקר כ-4-5 ק"מ הלוך וחזור לבית-הספר. בכפר זה יש כ-450 תלמידים. למרות דרישותיהם, משרד החינוך הקים בית-ספר יסודי נוסף, כ-300 מטר מבית-הספר הישן, וגם לא דאג להם להסעות, בטענה כי הם מתגוררים ביישוב לא מוכר, מתוך רצון לאלץ את הוריהם לעבור ליישובי הקבע. במקרה זה הילדים נדרשים לשלם את המחיר.

בישיבתנו היום עם שרת החינוך והתרבות מצאנו אוזן קשבת, וכולנו מקווים שיושג לבעיה זו פתרון שישים קץ לשביתה ויבטיח לימודים תקינים.

אדוני היושב-ראש, היישובים הערביים בכלל והיישובים הערביים בנגב בפרט זוכים לביקורים ממלכתיים ונהנים מתשומת לב של שרי הממשלה וחברי הכנסת בתקופת הבחירות. מי מכם, חברי הכנסת, לא ביקר ביישוב ערבי אחד או יותר בתקופת הבחירות? מי מכם לא הזדהה עמם ועם בעיותיהם והבטיח להם הבטחות מהבטחות שונות?

הנה הגיעה העת למימוש ההבטחות. אין עילה לסממה של "העדר תקציבים". הרי לאור סדר העדיפויות החדש וקבלת הערבויות, אין סיבה שייגרע חלקה של האוכלוסייה הערבית ושההזנחה והאפליה ימשיכו להיות מנת חלקה.

בעצם ימים אלה דנים באישור תקציב המדינה, ובתקציב זה יש לתת תשובה על בעיות האוכלוסייה הערבית ודרישותיה לשוויון, כדי שסוף סוף תהפוך הסממה של שוויון למציאות, ולא תישאר בגדר סממה בלבד.

אכן, התעניינות הממשלה ונציגיה בראשי הרשויות הערביות במהלך שביתתם בפני משרד ראש הממשלה היתה אפסית כמעט. זה מעלה אצלנו הרהורים. אנו תוהים, שמא התעלמות זו נועדה להוכיח לעם ישראל היכן נמצאת היום האוכלוסייה הערבית בסולם העדיפויות, או שמא היא נועדה לרצות את האופוזיציה.

הרשויות הערביות נתונות במצוקה כספית קשה, אשר טופלה על-ידי הממשלות הקודמות באמצעות כדורי הרגעה ושליפות מהמותן, וללא מדיניות תכליתית ועקבית, כך שהעדר מדיניות הפך להיות המדיניות בכל הנוגע לרשויות הערביות.

הפער בתקציב הרגיל בין הרשויות הערביות לרשויות היהודיות הוא 1:3 בתקציב הרגיל, ובתקציב הפיתוח – 1:5, וזה על-פי סקרים מאושרים שנערכו על-ידי מרכז השלטון המקומי.

הרשויות הערביות סובלות מגירעון כספי בסך 85 מיליון שקל, כיוון שהתקציבים נמוכים ולא מספיקים לצרכים המינימליים, ויש רשויות שעקב הגירעון אינן מתפקדות ועובדיהן לא קיבלו משכורות במשך שלושה חודשים. רשויות אלה אינן מסוגלות לפרוע את חובותיהן לחברת החשמל ול"מקורות", ומשרד הפנים איננו דואג לכיסוי הגירעון הנ"ל ומתנה כיסוי חלק מהגירעון הנובע מחינוך ומרווחה בהתחייבות של ראשי הרשויות הנ"ל, שלא יחרגו בעתיד, כשהתקציב נמוך בלאו הכי ומזמין חריגות. הכיצד ניתן לדרוש זאת מהם כשהם בלאו הכי נמצאים בגירעון? היום ראשי הרשויות הערביות מוכנים להתחייב שלא יחרגו, ובתנאי שיקבלו תקציבים שווים לתקציבי הרשויות היהודיות.

המקור היחיד לתקציבי הפיתוח ברשויות הערביות הוא משרד הפנים, והמשרדים הממשלתיים האחרים אינם משתתפים כלל בפיתוח, כשבסקטור היהודי, למשל משרד השיכון מהווה מקור עיקרי, וכמעט 90% מהפיתוח ברשויות המקומיות מתבצע על-ידי. הוא מבצע סלילת כבישים פנימיים, הקמת מערכות ביוב, מים, אפילו בניית בתי-ספר. במגזר הערבי משרד השיכון לא קיים.

אדוני היושב-ראש, בחודש אוגוסט 1991 קיבלה הממשלה הקודמת, עקב שביתת ראשי הרשויות הערביות, החלטה לפעול לשוויון בהקצאות המשאבים לשני המגזרים. כן הוחלט, כי במשך ארבע שנים, החל משנת 1991, יוסיפו למגזר הערבי בתקציב הרגיל סך 218 מיליון שקל, כאשר 142 מיליון שקל מהם יהיו כמימון ממשלתי ו-76 מיליון – מימון עצמי. לגבי תקציבי הפיתוח הוטל על מרכז השלטון המקומי, נציגי הרשויות הערביות בשיתוף עם משרד הפנים ומשרד האוצר, להכין סקר צרכים בנושאי הפיתוח לרשויות הערביות במשך חמש שנים. התוכנית והסקר הוכנו והוגשו למשרד הפנים ולמשרד האוצר עוד בחודש נובמבר 1991. על-פי התוכנית הזאת, יש להוסיף למגזר הערבי במשך חמש שנים מיליארד ו-100 מיליון שקל. בקשת הרשויות המקומיות היא לבצע את התוכנית על-פי החלטת הממשלה. מאחר שהתוכנית אמורה היתה להתחיל בשנת 1991, ומאחר שלא הוחל בביצועה עד שביתת ראשי הרשויות הערביות האחרונה, הדרישה היא לחלק סכום זה למשך ארבע שנים בהיקף של 270 מיליון שקל כל שנה, כאשר 150 מיליון שקל לשירותי תשתית ישולמו על-ידי משרד הפנים, והיתר ישולמו על-ידי משרד החינוך, לבניית כיתות לימוד, ועל-ידי מימון עצמי.

אולם, ברצוני לציין, כי הממשלה לא דאגה לפעול בהתאם לתוכנית הנ"ל בקשר לתקציב הפיתוח עד השביתה האחרונה של ראשי הרשויות הערביות, וגם לאחר השביתה; במקום להעביר להן סכום של 150 מיליון שקל בהתאם לתוכנית, הועבר להן סכום של 70 מיליון שקל בגין תקציבי הפיתוח. אני לא מתייחס ל-10 מיליון שקל שהועברו על-ידי משרד החינוך והתרבות, והם מיועדים לבניית מבנים וכיתות לימוד.

יתירה מזאת, גם לגבי התקציב הרגיל לא דאג משרד הפנים לחלוקת התקציבים לפי תוכניות שהוגשו על-ידי מרכז השלטון המקומי והרשויות הערביות, ובמסגרת התקציב המיועד לרשויות הערביות נכללו גם היישובים הדרוזיים בגולן, מועצות אזוריות וערים מעורבות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מקווה שאתה מסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני משתדל.

הדרישה של הרשויות המקומיות היא, כי בתקציב המדינה יהיה ביטוי לתוכנית החומש לסגירת הפערים, ואנו מצפים כי שר הפנים יפעל כפי שפעל לצרכים מפלגתיים, גם כן במישור הציבורי, לקבלת אישור לתקציב המיועד לסגירת הפער בתקציבי הרשויות המקומיות הערביות.

חברי הכנסת, הצהרות וכוונות טובות אינן משנות את מצבם העגום של היישובים הערביים. ביישובים אלה אין תשתיות בסיסיות, הכבישים משובשים, מלאים חפירות, ומצבם כמצב המדיניות הממשלתית כלפי האוכלוסייה הערבית, אם יש בכלל מדיניות כזאת.

בעיה נוספת האופיינית ליישובים הערביים היא העדר אישור תוכניות מתאר, דבר המצביע יותר על מדיניות ולא על תקציבים. זאת נוסף על מחסור בשטחים רזרביים לבנייה, ולכן ביישוב כמו דבוריה מגרש בנייה עולה 50,000 שקל. בכפר-תבור הסמוך עולה מגרש כ-4,000 שקל.

בעיה נוספת היא קיומם של יותר מ-40 יישובים ערביים שאינם מוכרים. משרד הפנים, המיוצג על-ידי שר הפנים, פיזר הבטחות לפני הבחירות ובמהלכן, והיום ההבטחות האלה התאדו, אף שהתושבים ביישובים אלה סובלים מתנאים תת-אנושיים בכל הנוגע לשירותים המגיעים לכל אזרח. צריך לפתור בעיה זו מייד.

בעיה נוספת היא תופעת מינוי פקידי ממשלה ועסקני מפלגות כראשי רשויות ממונים במגזר הערבי; אלה ממנים להם עוזרים – כל זה על חשבון משלם המסים, כאשר כל מטרתם היא לדאוג לאינטרסים הפרטיים שלהם.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנו מבקשים משר הפנים, כי ברשויות האלה יערכו בחירות בבחירות המוניציפליות הקרובות.

אדוני היושב-ראש, בימים אלה דנים על אישור תקציב המדינה, וזה יהיה המבחן של כנות הצהרותיה של הממשלה החדשה והתחייבותיה כלפי המפלגה הדמוקרטית הערבית לפעול למען השגת השוויון וסגירת הפערים. אנו מצפים לראות בתקציב המדינה ביטוי לצורך זה, כפי שהוקצו נתחים למגזרים אלה ואחרים, אף שהמדיניות עד היום, לרבות התקציב המוגש על-ידי הממשלה, אינה מצביעה על מגמה או מבשרת בשורה טובה, והממשלה איננה פועלת לתרגום הצהרותיה בקווי היסוד של הממשלה ובהתחייבותיה בכתב כלפי המפלגה הדמוקרטית.

עד היום לא נעשה מאומה לאספקת מקורות תעסוקה ולהעלאת רמת החיים, כשעל-פי הנתונים הסטטיסטיים 46% מהמשפחות הערביות חיות מתחת לקו העוני, שהוא קו הבושה במדינה.

לפיכך, תקציב המדינה יהיה המבחן של נכונות הממשלה לממש את הצהרותיה בעניין השוויון. מוצא, לאום, דת – אינם עילה לאי-שוויון.

אנו מבקשים שבתקציב שהממשלה תגיש בקרוב יכלול ביטוי למדיניות ולהצהרות לסגירת הפערים ולהשגת השוויון, לרבות תוכנית החומש שהוגשה על-ידי הרשויות הערביות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות

היו"ר ס' טריף:

אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אסעד אסעד באותו נושא. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל הקודמת החליטה ב-26 באוגוסט 1991, ואני מצטט: "להגדיל את מסגרות התקציב של הרשויות המקומיות במגזר הערבי בסכום כולל של 218 מיליון ש"ח, כך שרמת ההוצאה הממוצעת לנפש תהיה בשיעור זהה לרמת ההוצאה הממוצעת לנפש בעיירות ובמועצות מקומיות מסדר גודל דומה במגזר היהודי. סגירת הפערים בדרך זו של הגדלת מסגרות התקציב תיעשה במהלך ארבע שנים". כך החליטה הממשלה הקודמת ביום 26 באוגוסט 1991.

אפילו מרכז השלטון המקומי, בשותפות עם משרד הפנים, הגיש תוכנית מפורטת לשר האוצר מר אברהם שוחט ולשר הפנים הרב אריה דרעי, ובה פירוט נושאי הפיתוח במגזר זה.

על מה מדברים בעצם? לא על לוקסוס, לא על מועדונים, לא על גנים; מדברים על הדברים האלמנטריים שממשלה חייבת לציבור שלה. מדברים על תשתית, על כבישים, על תאורת רחוב, על ביוב, על ניקוז, על מבני ציבור, על בתי-ספר. מדברים על הדברים האלמנטריים שהממשלה חייבת לתת.

בחינוך מדברים על הגדלת תקציבים. כולנו יודעים שבשבועיים האחרונים התפרסמו בתקשורת הישראלית תוצאות מבחני ההישגים במגזר המיעוטים ובמגזר הערבי בכלל, לעומת ההישגים במגזר היהודי. במגזר הערבי נכשלו 41% מהתלמידים בחשבון, לעומת 7% במגזר היהודי. בהבנת הנקרא נכשלו 23% במגזר הערבי, לעומת 4% במגזר היהודי. ומה יש לומר על בחינות הבגרות? 75% הצלחה במגזר היהודי לעומת 36% במגזר המיעוטים הערבי, הכולל דרוזים, נוצרים, מוסלמים, צ'רקסים ובדואים.

במקום להגדיל את התקציבים, הולכת הממשלה הנוכחית ומצמצמת אותם. כאשר יש החלטה שצריך להתחייב לה, הולכים ומתכחשים להחלטות שנתקבלו קודם לכן. כולנו יודעים שראש הממשלה והשרים, ושר הפנים בראשם, הסתובבו בכפרים ובעיירות של המגזר הערבי ואמרו: אנחנו מתביישים לראות מה שקורה במגזר הערבי. אני חושב שהם היו צריכים להתבייש לראות את ראשי הציבור הערבי, ראשי הרשויות, שישבו שבועיים ימים מול משרד ראש הממשלה, ושום שר לא מצא לנכון לפגוש אותם ולדבר אתם.

נואף מסאלחה (העבודה):

אסעד אסעד (הליכוד):

אחד. תודה, אני מתקן.

זה מוכיח את ההתייחסות של הממשלה הנוכחית למגזר המיעוטים בכלל, ואנחנו בתוכם. מכיוון שהממשלה הנוכחית חוזרת לתקופה של שנות ה-60 וה-70, לתקופה של מתווכים, לתקופה של העסקנים, לתקופה של הפרד ומשול, וכך היא מתייחסת למגזר הזה בכלל, היא מתייחסת למגזר הערבי כאל מגזר – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת אסעד, על מה אתה מבסס את הדברים האלה? אתה פשוט לוקח נייר שמדבר על תקופת הליכוד, כשהיו יועצים ועוזרים ליועצים.

אסעד אסעד (הליכוד):

היו יועצים. היום אמרתם שאין יועצים, ובכל זאת אתם שמים בכל משרד יועצים. אביא לך דוגמה. לפני שבועיים נפגשו ראשי המועצות הדרוזיות כאן בכנסת עם שר הבינוי והשיכון. אני לא הוזמנתי לדיון, אתה יודע למה? – מפני שאני שייך לאופוזיציה. זו השיטה, הפרד ומשול.

מיכה גולדמן (העבודה):

זאת לא השיטה.

אסעד אסעד (הליכוד):

התקופה הזאת עברה מן העולם. אני מצטער לומר לכם, שהציבור הדרוזי השתנה, הציבור הערבי השתנה, אבל השיטה שלכם, של שנות ה-60 וה-70, לא השתנתה, לצערי הרב; זו השיטה של הפרד ומשול.

כל הזמן דיברתם על סדרי עדיפויות. איזה סדר עדיפויות קיבל המגזר הערבי? על מה מדברים? תלך לכל כפר וכפר ותראה את הביוב ברחוב, את הכבישים המשובשים, הרחובות, וכו'. הליכוד אולי ניסה לפתור את הבעיה, היתה פתיחות. אני לא אומר שהוא עשה הכול. אתם תעשו, בבקשה, תתייחסו למגזר הזה. אולי בחלוקת תפקידים אתם עושים את זה.

מיכה גולדמן (העבודה):

ניפגש בעוד שנתיים ונראה את העבודה המעשית בשטח, מה שלא עשו במשך 15 שנים.

אסעד אסעד (הליכוד):

אם ניפגש בעוד שנתיים ואני אראה שהמצב טוב יותר, אני אצדיע לך, אדוני סגן השר. אבל אני בטוח שלא השתניתם ולא תשתנו – –

מיכה גולדמן (העבודה):

בעוד שנתיים ניפגש.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גולדמן, אני מבקש ממך להפסיק את קריאות הביניים. תן לדובר להמשיך את נאומו. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

— לא כלפי הדרוזים, לא כלפי הערבים, לא כלפי המוסלמים ולא כלפי הנוצרים.

למי חבה הממשלה הזאת את קיומה? לציבור הערבי, לחברי הכנסת הערבים, שכולם אינם פה כעת, לצערי הרב; חברי הכנסת הערבים, שאתם הצבעתם אתם בקואליציה. מה עושים לציבור הערבי שלכם? תעשו כמו שעשה השר דרעי אתמול, כשלא בא לשיבת הממשלה עד שאישרו לו כל מה שהוא רצה. למה אתם לא עושים זאת? איפה אתם נמצאים? או שאתם מסתפקים בתפקידים למיניהם, ואיני רוצה להיכנס לפרטים ולפגוע באנשים.

רבותי, הממשלה הזאת חבה לכם כמו שהיא חבה לש"ס. תעמדו על הזכויות שלכם. אתם לא עומדים על הזכויות שלכם. הזכויות שלכם והזכויות שלנו הן אותו דבר, אבל הממשלה הזאת תחזיר אותנו לשנות ה-60 וה-70, ותזכרו מה שאני אומר. אני מקווה שאתבדה.

ההתייחסות למגזר הערבי בכלל נגזרת מההתייחסות למגזר הדרוזי. הדרוזים משרתים בצבא שירות חובה מלא. יש בוודאי עוד אנשים רבים, גם בקרב חברי הכנסת, שלא יודעים זאת. הצעירים הדרוזים משרתים שירות חובה מלא, ומה הם מקבלים? – מאומה. אנחנו צריכים להשתוות עכשיו למגזר מיעוטים אחר. לכן, מי שצופה שיהיו שינויים, טועה.

אני קורא לכל חברי הכנסת הערבים מהקואליציה לעמוד על הזכויות של כולנו. אני מציע, במקום לרוץ עכשיו ולעשות שלום – ואני "מת" שיעשו שלום עם כל מדינות ערב, לרבות סוריה, מפני שיש לי קרובים בצד השני, ועם לבנון – אבל קודם כול תעשו שלום עם האוכלוסייה הערבית של מדינת ישראל ואחר-כך נלך לשם.

אני מציע שהנושא הזה יועבר לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. חבר הכנסת אסעד, אתה יכול להציע רק לקיים דיון במליאה.

אני מתכבד להזמין את כבוד שר הפנים להשיב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי יענה על הצעתי?

היו"ר ס' טריף:

כרגע אנחנו מדברים על מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות, ועל שתי ההצעות האלה יענה כבוד שר הפנים הרב אריה דרעי; בבקשה. על הצעתך, חברת הכנסת גוז'נסקי, ישיב שר הבינוי והשיכון.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, זו הזדמנות שלי לברך אותך. לא עליתי על דוכן הכנסת בישיבות שכינת בהן כיושב-ראש, ואני מברך אותך. כפי שאני מכיר אותך בתקופת כהונתך כראש המועצה בג'וליס – –

היו"ר ס' טריף:

עדיין.

שר הפנים א' דרעי:

עדיין. – אני בטוח שתנהל את ישיבות הכנסת ביד רמה, בהגינות וביושר, כפי שעשית עד עכשיו בתפקידיך הקודמים.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

שר הפנים א' דרעי:

חברי הכנסת, למען האמת, אני מופתע מהדיון המתקיים כאן היום, כי, לפי מיטב הבנתי ושיפוטי, הייתי בטוח שהוא יבוטל, מאחר שהוא נבע מן השביתה שהיתה, ולאחר שנמצא פתרון וניתנה תשובה הולמת, שאפרט אותה בהמשך, חשבתי שאין צורך בדיון.

אני מאמין שדיון בכנסת צריך להיות כדי להאיץ בממשלה וכדי לפקח עליה ולהתריע על דברים שונים. אבל יש, כנראה, מטרות נוספות לדיונים. אם לשפוט לפי דבריו של הנואם הראשון, ולצערי גם לפי דבריו של הנואם השני, אני מבין שמטרת הדיון היום היתה יותר לדבר מול המצלמה ולא מול העניין שאתם מייצגים אותו.

אסעד אסעד (הליכוד):

סליחה, השר דרעי – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אסעד, תן לשר להמשיך בדבריו.

שר הפנים א' דרעי:

אני לא הפרעתי לך, שמעתי בקשב רב את דבריו, אף שאמרת מה שאמרת. תן לי לדבר. עוד לא שמעת את המשפט הראשון שלי. קצת תרבות.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא רק הגיב על כך שאמרת שהדיון הזה מיותר.

אסעד אסעד (הליכוד):

השר דיבר על כך שהדיון מיותר, ועל כך הגבתי – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אסעד, תן לשר להשיב. הוא שמע אותך בקשב רב.

שר הפנים א' דרעי:

אני אסביר עוד מעט למה הדיון מיותר לדעתי, אלא אם כן הוא לצורך המצלמה.

אתה דיברת על המגזר הדרוזי, שהוא מקופח לעומת המגזר היהודי. אתה דיברת על מגזר הערבי, ואני אוכיח לך, בדיוק, שבשנתיים האחרונות אתם "מקופחים" לטובה לעומת כל המגזרים האחרים. חכה, תן לי להציג בפניך את הנתונים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

השגשוג ממש חוגג.

שר הפנים א' דרעי:

סליחה, אדוני היושב-ראש, אני חושב שכך לא אוכל להמשיך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה אתה מאיים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

שר הפנים א' דרעי:

תנו לי לדבר. מה קרה לכם?

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש. כבוד השר ישב כאן ושמע אתכם. אני מבקש מכם לאפשר לו לדבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שר הפנים א' דרעי:

תן לי למסור לך את הנתונים. אתה שמעת איך חברך לסיעה דיבר. האם הוא לא אמר דברים קנטרניים? חכה ותשמע את הנתונים. אתם תקבלו תשובה על כל מה שאמרתם, גם על הנתונים וגם על דברים אחרים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא העברתם אפילו – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דראושה, אנא ממך.

שר הפנים א' דרעי:

בשנת 1991 קיבלה הממשלה, הממשלה הקודמת, החלטה, כפי שציין חבר הכנסת אסעד אסעד, גם לגבי המגזר הדרוזי וגם לגבי המגזר הערבי, להשוות את מעמדם של הרשויות הדרוזיות לעיירות הפיתוח ואת מעמדם של הרשויות הערביות לרשויות היהודיות.

לא מדובר בהשוואה של גודל המענק. לא משווים את גודל המענק של הרשויות הערביות לזה ברשויות היהודיות, מכיוון שהמגזר הערבי, ראשי הרשויות הערביות ומשרד הפנים טענו, בצדק, שלמגזר היהודי, בגלל הכנסות עצמיות רבות מתעשייה, ממלונאות, מתיירות, יש הכנסות נוספות שאין במגזר הערבי, כי אין שם כמעט תעשייה, אין בתי-מלון ואין מסחר. לכן, אם ישו רק את רמת המענק למה שמקבלות עיירות הפיתוח או רשויות יהודיות אחרות, המגזר הערבי אומנם יקבל אותו מענק אבל לא תהיה רמה שווה של הוצאה לנפש. לכן, החלטת הממשלה מדברת על השוואת ההוצאה לנפש במגזר הערבי והדרוזי לזה של המגזר היהודי ועיירות הפיתוח.

היות שההצעה היתה לגבי הרשויות הערביות, משמעות החלטת הממשלה, רק בתקציב הרגיל לשנת 1991, היתה תוספת של 218 מיליון שקל. מקור המימון היה 142 מיליון שקל תוספת תקציב ו-76 מיליון שקל תוספת הכנסות עצמיות בגין העלאת הארנונה. זו התוכנית שנתקבלה בהסכמת כל הנוגעים בדבר. בשנת 1991 ניתוסף למגזר הערבי בלבד, בלי המגזר הדרוזי, סך של 26.6 מיליון שקל, כתוכנית לארבע שנים. בשנת 1992 ניתוסף למגזר הערבי סך של 78 מיליון שקל. בשנת 1993 זה יהיה 110 מיליון שקל, ובשנת 1994 יגיע הסכום ל-142 מיליון שקל. אני מקווה שהמגזר הערבי יעמוד בהתחייבות של העלאת ההכנסות העצמיות. פירוש הדבר הוא, שבעוד שנתיים מהיום נגיע לרמה שווה ומוחלטת של ההוצאה לנפש בתקציב הרגיל במגזר היהודי ובמגזר הערבי. זאת, אף שהמענק במגזר הערבי יהיה פי-שניים או פי-שלושה מזה שבמגזר היהודי. במגזר היהודי רוב ההכנסות העצמיות הן על-ידי ארנונה של התושבים, של התעשייה ושל המלונאות. זה לגבי התקציב הרגיל.

בתקציב הפיתוח יש אכן מקום לביקורת, כפי שאמרו הדוברים. הממשלה התעכבה בהחלטה על הביצוע, אף שזה היה צריך להתחיל בשנת 1991. אבל, להבדיל מהתקציב הרגיל, שלגביו דיברה הממשלה על סכומים מפורטים, ולכן זה התבצע והדבר נמצא בתקציב המדינה כסעיף נפרד, הרי בתקציב הפיתוח קיבלה הממשלה החלטה שלא היתה ברורה עד היום. היא לא אמרה איזה סכום להוסיף, היא לא אמרה באילו תחומים ולא אמרה מי מוסיף. החלטת הממשלה מדברת על כך שתהיה תוכנית פיתוח לחמש שנים למגזר הערבי ולמגזר הדרוזי. משרדי הפנים והאוצר ומרכז השלטון המקומי עם הרשויות הערביות והדרוזיות יעשו סקר ויבדקו את הצרכים. כתוב שמרבית התקציב תבוא מתקציב המדינה הקיים ורק מיעוטו ייתוסף מהרזרבה הכללית, וזה יבוא לידי ביטוי בתקציב משרד הבינוי והשיכון, בתקציב משרד העבודה והרווחה, בתקציב משרד התחבורה, משרד התיירות ואחרים.

לצערי, הדבר לא התבצע, מכיוון שאף לא משרד ממשלתי אחד היה מוכן להגיד מה חלקו. חלק מהאנשים הנמצאים כאן השתתפו במשא-ומתן. אף משרד ממשלתי אחד לא היה מוכן להגיד מה הוא נותן מתקציבו; לא משרד השיכון, לא משרד התחבורה ולא משרדים אחרים. ושוב, כל העול נפל על משרד הפנים.

לאחרונה סוכם הנושא של תקציב הפיתוח במגזר הדרוזי, לגבי חמש השנים הקרובות. ממשד הפנים הוא יקבל סך 31.5 מיליון שקל מענק, ללא הנושא של הביוב, שלגביו יקבלו הלוואות פיתוח ככל שיידרש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה יהיה כל שנה?

שר הפנים א' דרעי:

כל שנה.

למגזר הערבי היה קיים בתקציב משרד הפנים סכום של 25 מיליון שקל לשנת 1992. לאחרונה סוכמו שני דברים: בשנת 1992 יעמוד תקציב הפיתוח ממשרד הפנים לרשויות הערביות על סך של 70 מיליון שקל – מדובר על שלושת החודשים שנותרו. אני מקווה מאוד שבעבודה מאומצת של משרד הפנים ושל הרשויות נצליח להוציא את הכסף, כיוון שמדובר בפרויקטים והחורף עומד בשער. סכום נוסף לפיתוח עמד לרשות המגזר הערבי בשנת 1992 ממשרד החינוך – 50 מיליון שקל לבניית 130 כיתות לימוד. לאחרונה ניתוספו 10 מיליון שקל לבניית 30 כיתות נוספות, בסך הכול 60 מיליון שקל.

סוכם גם דבר שלישי: העמדת הלוואה תקציבית ממקורות המדינה בסך 50 מיליון שקל לנושא ביוב במגזר הערבי. בסך הכול מדובר ב-130 מיליון שקל תקציב פיתוח לשנת 1992 לארבעת החודשים הנותרים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

10 מיליון שקל ממשרד החינוך – – –

שר הפנים א' דרעי:

הסכום מיועד לבניית כיתות לימוד. הרי משרד החינוך נותן תקציב כדי לצמצם את הפער בכיתות הלימוד. יש לבנות כיתות לפי הצורך. יש פער ועכשיו מקדימים את סגירתו ובונים 160 כיתות לימוד במקום 130.

רבותי, רק כדי להבין את הפרופורציות: כל תקציב הפיתוח של משרד הפנים לכל המגזר של השלטון המקומי במדינת ישראל הוא 200 מיליון שקל. המגזר הערבי והדרוזי יקבל בשנת 1992 סך של 101 מיליון שקל ממשרד הפנים.

אסעד אסעד (הליכוד):

המספרים – – –

שר הפנים א' דרעי:

אני רוצה רק שתבינו את הפרופורציות. איש לא הבטיח, ואני חושב שגם אתה לא מאמין, שאפשר לכסות את כל הפערים בשנה אחת. אנחנו מתקדמים מדי שנה בשנה. סך של 101 מיליון שקל מתוך 200 מיליון שקל לכל השלטון המקומי, עיירות הפיתוח, יישובי קו העימות, המועצות האזוריות, וגם שם יש בעיות קשות, הרי זה 50% מתקציב הפיתוח, העומדים לרשות המגזר הערבי והדרוזי במשך חמש השנים הקרובות. למגזר הדרוזי סיכמנו לגבי חמש השנים הקרובות. למגזר הערבי, היות שעדיין לא סוכם, התוכנית שהוגשה על-ידי ראשי הרשויות הערביות היא לא על דעתי ולא בשיתוף משרד הפנים. המרכז לשלטון מקומי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

היה לכם נציג בוועדה. היה נציג של משרד הפנים, היה גם נציג של משרד האוצר, והם לא השתתפו בדיוני הוועדה.

שר הפנים א' דרעי:

מרכז השלטון המקומי הכין את הסקר, לפי מיטב ידיעתי, עם הרשויות הערביות, בתשלום מלא שהחברה למשק ולכלכלה קיבלה בעד העבודה. טלפנו לכל ראשי המועצות ושאלו אותם מה חסר

ביישוב. מי שראה את התוכנית יודע שלא מדובר רק בתשתיות, אלא מדובר במועדונים, מדובר בגינות נוי ובדברים נוספים. אני בעד, אבל אסור להציג את זה כאילו מדובר רק על תשתיות של מים וביוב.

התוכנית של 1,150,000,000 שקל לא נבדקה על-ידי שום גורם ממלכתי או מקצועי. אין בה אף לא פרוטה אחת של השתתפות בעלים. רבותי, כל הפיתוח במגזר היהודי, כבישים, ביוב, מים, משולם במלואו על-ידי התושבים באמצעות אגרות. וכל הסכום של 1,150,000,000 שקל, שמתוך זה 850,000,000 שקל לתשתיות, אין בו שקל אחד של השתתפות בעלים. כדאי גם לדעת את הדברים האלה.

לכן, סוכם באופן מקצועי על-ידי הממשלה, שתוקם ועדת מנכ"לים למגזר הערבי, בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מר שמעון שבס, ובה יהיו מיוצגים כל משרדי הממשלה. בתוך חודש עד חודש וחצי היא תקבל את התוכנית הזאת, תלמד אותה ותחליט לגבי ארבע השנים הקרובות, מה רמת הפיתוח, מה יהיו ההשתתפויות, אילו משרדי ממשלה, ובכל משרד ממשלתי יהיה סעיף תקציבי מיוחד לנושא הזה. יוחלט גם מה שיעור השתתפות הבעלים, שכל רשות וכל תושב יישאו בנושא הזה.

לנושא כיסוי הגירעונות, רבותי, מדובר על כל הרשויות ללא יוצאת מן הכלל. אני רוצה שלא תהיה טעות: אין כתב התחייבות רק לרשויות הערביות. כתב ההתחייבות, שהאוצר ומשרד הפנים מחייבים את כל ראשי הרשויות לחתום עליו, הוא לכל הרשויות המקומיות. יש ויכוח בין משרדי הממשלה לבין מרכז השלטון המקומי. רוב הרשויות היהודיות גם הן לא חותמות על כתב ההתחייבות הזה. אבל מי שלא חתם על כתב ההתחייבות לא יקבל תקציב לכיסוי הגירעונות. הגיע הזמן לעמוד פעם אחת בהתחייבויות וללכת לתוכנית הבראה אמיתית. אני מאמין שכל הרשויות המקומיות יחתמו על כתב ההתחייבות ואז כל רשות מקומית תיכנס לדיון ואנחנו נטפל בנושא של כיסוי גירעונותיה. אתה דיברת על 80 מיליון שקל, אני לא יודע אם זה הסכום, אני לא יודע כמה עומד לרשות העניין, אבל כל רשות תטופל באופן פרטני לאחר שתחתום על כתב ההתחייבות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה עם רשויות שלא מתפקדות – – –

שר הפנים א' דרעי:

יחתמו על כתב ההתחייבות, ואז אפשר יהיה לכלול אותן בדיונים ולטפל בהן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מרכז השלטון המקומי – – –

שר הפנים א' דרעי:

אני יודע, אתה צודק. זו לא בעיה של המגזר הערבי. רק היום פגשתי את יושב-ראש מרכז השלטון המקומי, מר מקסים לוי, וקיימנו דיון. יש נוסח של פשרה, שלפיו כל הרשויות, ללא יוצאת מן הכלל, יחתמו על כתב ההתחייבות ויוקם צוות של משרד הפנים, משרד האוצר ומרכז השלטון המקומי לתקן את כתב ההתחייבות. אנחנו נעשה זאת בהסכמה, כאשר נקבל את ההערות. אני מקווה שהפשרה הזאת תתקבל על-ידי האוצר, ובימים הקרובים יחתמו כל הרשויות ונסיים את הנושא של כיסוי הגירעונות בכל הרשויות המקומיות במדינת ישראל.

חשוב להדגיש, שמרכז השלטון המקומי חתם, שהוא מסכים לחתום על כתבי ההתחייבויות, ועכשיו יש נסיגה מצדו בעניין הזה.

אדוני היושב-ראש, לדעתי, אין צורך לקיים דיון נוסף לאחר שמסרתי את כל הנתונים האלה. אבל, חשיבותן של התוכניות שפירטתי היא רבה, לא בגלל קבלת ההחלטות אלא בעיקר בגלל המעקב אחריהן. והיות שזה תלוי במשרדי ממשלה שונים, וגם במה שתעשה ועדת המנכ"לים, אני חושב שכדאי שוועדת הפנים של הכנסת תעקוב במשך החודשים הקרובים וגם במשך השנים הקרובות אחר ביצוע ההחלטות שהזכרתי. לכן אין לי התנגדות לכך שהנושא יידון בוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לשר הפנים. אני מאחל לך הצלחה בשיפור מצבן של כל הרשויות בארץ.

הצעה אחרת, של חבר הכנסת מסאלחה, להצעתו של חבר הכנסת אלסנאע. בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, כדי לקבל את רשות הדיבור, אין לי ברירה אלא להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אם כי בוודאי אינני רוצה להסיר אותה. אני מסכים עם דבריו של השר דרעי – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת מסאלחה, אתה חייב לבקש הסרה. אין לך ברירה. אחרת אין אתה יכול לקבל את רשות הדיבור.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני מבקש.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שמאי.

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, אני אמרתי זאת. אתה לא שמעת, אתה דיברת.

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה צריך גם לומר את ההצעה של מי אתה מציע להסיר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני התחלתי בזה. אמרתי זאת בהתחלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני צודק. הוא חייב לומר את ההצעה של מי הוא מציע להסיר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מסאלחה, תמשיך בבקשה. מה אתה מציע?

נואף מסאלחה (העבודה):

אני אמרתי בתחילת דברי, אבל אני ממשיך.

אני רוצה להביא דוגמה. אני יודע שאני סגן שר ויש אחריות קולקטיבית, אבל אביא רק דוגמה אחת, אדוני היושב-ראש, אדוני השר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מסאלחה, אתה היית סגן יושב-ראש הכנסת וישבת על הכיסא הזה. אתה יודע שיש לך דקה אחת לנמק ולהציע. אנא ממך.

נואף מסאלחה (העבודה):

אבל אני מנסה לנמק, אדוני היושב-ראש.

שר הפנים א' דרעי:

אתה מנמק, אבל לא מציע.

נואף מסאלחה (העבודה):

הצעתי בהתחלת דברי. אמרתי שפורמלית אני מציע להסיר, אף שאינני רוצה להסיר. חבר הכנסת שמאי נכנס לדברי ועד עכשיו לא דיברתי אפילו חצי דקה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אביא דוגמה אחת בלבד. תקציב המדינה אושר אתמול על-ידי הממשלה. אני מכיר דוגמאות אחרות, אבל לצערי הרב אין לנו פה בממשלה הזאת. שר הבינוי והשיכון הגיש הצעה של 85 מיליון שקל למגזר הערבי והדרוזי. ידידי וחברי שר האוצר הוריד את זה ל-14 מיליון שקל, כי אין שם מי שיאיים או מי שישכנע. אני לא רוצה לדבר על שרים – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מסאלחה, אנא ממך.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני לא יודע למה אתה מעיר לי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אז למה אתה סגן שר אם אין לך השפעה על החברים שלך? העיקר להיות סגן שר? זה הכול?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שמאי. בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, "שווייה-שווייה".

לכן, כל התביעות הן לא רק לגבי ההסכם שהושג אלא על העתיד ועל התקציב החדש. אני חושב שאם לא יתקנו הסעיפים שיכולים לעזור גם לשר הפנים וגם לרשויות הערביות, תהיה לממשלה הזאת בעיה באישור התקציב. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חברי הכנסת אלסאנע ואסעד, האם אתם מסכימים להצעתו של שר הפנים להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

כן.

אסעד אסעד (הליכוד):

כן.

היו"ר ס' טריף:

יש הסכמה בין הצדדים, ואנו ניגשים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב
נגד – אין ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

אני קובע ששתי ההצעות בנושא מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות יועברו לוועדת הפנים.

לפני שנמשיך בסדר-היום, ברצוני למסור הודעה: בעקבות בירור, הוחלט שחוק רשות השידור שנתקבל לפני זמן קצר בקריאה ראשונה יועבר לוועדת הכנסת שתקבע לאיזו ועדה הוא יעבור להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. זאת, בעקבות הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה. תודה.

הסכם הממשלה עם ההסתדרות בעניין קופת-חולים

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, לפנינו משורת הדין, אנו חוזרים להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב שמאי.

ברצוני לומר לך, שקראתי לך פעמיים וביקשתי שתעלה לדוכן, אבל לא היית באולם. לכן, אני מודה לאדוני שר הבריאות שהסכים לקיים את הדיון בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב שמאי בנושא הסכם הממשלה עם ההסתדרות בעניין קופת-חולים. חבר הכנסת שמאי, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית אני מודה לך, שאף שקראת לי ולא הייתי כאן, הסכמת להעלות עכשיו את הנושא. עם זה, מאחר שהערת, גם אני אעיר. בהתאם לתקנון, צריכים חברי הכנסת לשמוע את צלצול הפעמון חמש דקות לפני הצבעה. אני שהיתי בבניין הכנסת, ולא די שלא שמעתי את הצלצול, אלא ישבתי מול המסך שמראה את סדר הדיון, והמסך הראה שנמשך הדיון בקריאה הראשונה של חוק רשות השידור.

אברהם בורג (העבודה):

המסך לא מחייב.

יעקב שמאי (הליכוד):

דיברתי על חמש דקות התראה. אמרתי, שכל מי שישב במזנון הכנסת יכול להעיד שלא היה צלצול. לכן, אדוני היושב-ראש, זה לא לפנים משורת הדין, אלא זה מן הדין. כאשר יושב-ראש הכנסת שמע את העניין, הוא החליט לאשר לי.

נכון, אפשר להודות לשר הבריאות, כי יש לו היום מחויבות אחרת – אני יודע זאת – והוא הסכים להישאר כדי להשיב. זה בעצם מגיע לו.

היו"ר ס' טריף:

בכל אופן, החזרנו את ההצעה לסדר-היום לאחר שהתברר שהיתה תקלה אלקטרונית, ואני מבקש שתמשיך בדבריך.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מציע את ההצעה לסדר-היום בעקבות ההסכם שנחתם בין הממשלה לבין ההסתדרות לגבי הסדר החובות של קופת-חולים.

כאן אני חייב להקדים ולומר, שעקבתי בדריכות רבה אחר מאבקו של שר הבריאות, צעיר, דינמי, דומיננטי, נחוש בהחלטה לבער את הנגע שפשה בין קופת-חולים להסתדרות הכללית. הוא דיבר במסגרות פוליטיות שלכם במפלגת העבודה, והוא דיבר גם כשר הבריאות על החובה להפריד בין קופת-חולים לבין ההסתדרות. הוא אמר שהקשר בין קופת-חולים לבין ההסתדרות יוצר את הפרובלמטיקה הנוראית, שממנה נפגע ציבור החולים, ציבור המבוטחים בקופת-חולים הכללית.

האמנתי שהכוונות שלו אמיתיות. תמכתי בזה וחשבתי, שכפי שהוא הביא את הדברים הוא גם יאבק עליהם ויוביל אותם עד הסוף, עד שהוא יכריע לטובת הבריאות ונגד המנגנון הביורוקרטי, הנוגס ללא רחם במערכת הבריאות הגדולה בישראל, שההסתדרות הכללית אחראית לה.

אבל, אני חייב לומר: התאכזבתי ממך, אדוני שר הבריאות, התאכזבתי קשות, מכיוון שמתברר שיחסי ציבור הם דבר אחד ומערכת פוליטית מפלגתית היא דבר שני. כאן מתברר, כנראה, שהמשחק היה מכור מראש. היתה כוונה להראות לציבור, לעם בישראל, שמפלגת העבודה בראשות יצחק רבין ועם חיים רמון כשר הבריאות אכן תוביל את השינוי הנדרש במסגרת מערכות הבריאות במדינת ישראל. לצערי, התאכזבתי. כל ההבטחות שלך, שר הבריאות חיים רמון, התפוררו כמו רימון. לצערי, זו אכזבה קשה, ומי שיסבול ממנה זה ציבור החולים, ציבור המבוטחים, ומי שתמשיך ליהנות ממנה זו בעצם ההסתדרות הכללית, הנוגסת בצורה בוטה בנתח נכבד מתקציב הביטוח.

בעצם, כל ההסכם הזה נותן אור ירוק לשוד הקופה הציבורית. על מה אנחנו מדברים? כאשר אני אומר "שוד הקופה הציבורית", אולי כדאי שעם ישראל ידע בדיוק על מה מדובר. הרי ההסכם שלכם אומר, שאתם תיתנו – כך אתם אומרים – 400 מיליון שקל. אדוני שר הבריאות, זה 400 מיליון שקל? אדוני שר הבריאות, הלוא האמת היא שההסדר – כך נאמר – צריך להיות לארבע שנים. אם זה לארבע שנים, זה מיליארד ו-600 מיליון שקל. האם זה לא שוד קופה ציבורית? וזה בא דווקא בעקבות הלחץ, דווקא בעקבות הרצון לרפורמה, דווקא בעקבות ההבטחות שלך, אדוני שר הבריאות, לציבור.

ואני רוצה לומר לכם, שבזה לא די, שזה לא העונש היחיד, אלא יש כאן מצב פרדוקסלי. יש שני סוגי אזרחים במדינת ישראל. סוג אחד אלה חברי ההסתדרות הכללית, שהם חברי קופת-החולים הכללית, ואילו הסוג האחר אלה האזרחים שאינם חברי קופת-חולים הכללית, והם חברי קופות-חולים אחרות. ומה קורה כאן, אדוני היושב-ראש? קורה כאן דבר מדהים. חברי קופת-החולים הכללית נענשים שלוש פעמים. ואיך? על-ידי ההסדר שאתה, אדוני שר הבריאות, ביקשת מקופת-חולים – ואתם מדברים בכוונה על קופת-חולים ולא על לשכת המס או ההסתדרות – אתה אומר, שבעצם קופת-חולים צריכה לתת פתרון של 400 מיליון שקל מדי שנה. בואו ונראה מי משלם את זה. ציבור המבוטחים של קופת-החולים הכללית. ואיך? 200 מיליון שקל ישלמו ציבור המבוטחים על-ידי כך שהחליטו להעלות את המס האחיד. הנה, ראו זה פלא, חברי ההסתדרות הכללית ישלמו 200 מיליון שקל בשנה לכיסוי הגירעונות של קופת-חולים הכללית.

ועוד, וזו אולי החוצפה הכי גדולה שיכולה להיות, של קופת-החולים ושל ההסתדרות: הכפילו את מחיר התרופות, רבותי חברי הכנסת. חולה שמגיע לקופת-חולים וזקוק לתרופה שילם על המרשם הזול 3.5 שקלים. עכשיו, אדוני היושב-ראש, הוא בעונש, הוא משלם 7 שקלים. ואם הוא חולה כרוני והוא שילם 7 שקלים, מחיר תרופות גבוה יותר, הוא משלם מעכשיו 14 שקלים. הנה, עוד מאות מיליוני שקלים שמוציאים ישר מכיסו של מבוטח קופת-החולים הכללית.

יורם לס (העבודה):

זה שקר, זה שקר.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת לס, חבריך רגילים לומר שקר, והוכחתי להם לא אחת שהם שיקרו והטעו ביודעין.

יורם לס (העבודה):

אני חבר בגוף המאשר את מחיר התרופה. אני יודע מה אני – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת לס, אל תספר לנו דברי הבל. זה המצב היום. לך תבדוק את זה בקופות.

יורם לס (העבודה):

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני הבטחתי לשר שאדבר במסגרת עשר דקות.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אתה לא חייב לענות. חבר הכנסת לס, אולי תחזור בך.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת לס לא יצליח להסיט את המסר.

ואילו העונש השלישי הוא, שחבר ההסתדרות הוא גם אזרח המדינה והוא משלם מס, ואז באה המדינה ומעבירה לקופת-חולים עוד מיליארד ו-600 מיליון שקל מינימום בארבע שנים. האזרח האחר, שאיננו חבר ההסתדרות הכללית, מה הוא צריך להיענש על כך שהוא בחר לעצמו קופת-חולים טובה, בריאה, שנותנת לו שירותים מצוינים, וכאזרח המדינה הוא צריך לשלם מיליארד ו-600 מיליון שקלים לטובת קופת-חולים אחרת? האם זה יעלה על הדעת, רבותי חברי הכנסת מהמערך, מהשמאל, מהקואליציה, לרבות ש"ס? האם אתם מרשים לעצמכם את הלוקסוס הזה על חשבון מבוטחי קופות-החולים השונות, לגנוב את הכסף מהקופה הציבורית ולהעביר אותו?

אם התכוונתם באמת לעזור ולסייע, הייתי אומר: בבקשה, אדוני היושב-ראש, צריך לעזור, צריך בהחלט לחזק יותר ככל האפשר. אבל, האם בדקו בציציות? אדוני שר הבריאות רמון, הרי כאשר אתה דיברת על ההפרדה, אתה ידעת בדיוק למה אתה מתכוון. אתה ידעת שלשכת המס מעבירה כ-30% מכספי קופת-חולים למנגנון הביורוקרטי. הזכרתי בנאום הקודם את האלפים שנהנים מהמנגנון הביורוקרטי. האם ביקשת מקופת-חולים ומההסתדרות להתייעל לפני שחתמת על ההסכם? האם ביקשת מהם למצוא פתרון למנגנונים כפולים? האם ביקשת מהם למכור נכסים מיותרים לחלוטין – מאות מיליוני שקלים? האם ביקשת מהם לצמצם את המנגנון התופח הזה, שצריך את האיגוד המקצועי של ההסתדרות – לא אמרתי שלא, אבל הוא צריך להתייעל – ואת הכסף של ההתייעלות – חבר הכנסת לס, אל תתבייש ואל תברח מהאמת – הוא צריך להעביר לקופת-חולים, לפני שאתה מבקש שהמדינה תעביר שקל אחד קודם לכן.

לא ביקשתם, לא עשיתם את זה, לא באתם אלינו בידיים נקיות ואמרתם לנו זאת. מה עשיתם?
התחלת, אדוני שר הבריות, בצעד אחד קדימה, אבל התוצאה היא שני צעדים לאחור, וזה אולי
הדבר החמור ביותר שעשיתם בדרך הזאת, ולכן אני חושב שפה צריך לשקול מחדש את כל נושא
ההסכם.

עוד דבר. אדוני שר הבריות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ממש מדהים. קודם אתם הורסים, ועכשיו אתה מזועזע שיש תוכנית הבראה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

שודדים את המדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבין שברק"ח לימדו אותך לדבר באופן אוטומטי. הרי אנחנו לא ניהלנו לא
את קופת-חולים ולא את ההסתדרות. אני רק רוצה להזכיר לך, כדי שתהיי חצי אוטומטית, לא
אוטומטית: לא על כל דבר צריך להגיד "אתם". אנחנו לא ניהלנו את זה מעולם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה זאת אומרת "לא ניהלתם"? אתם הרסתם.

יורם לס (העבודה):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתם גבנון על גב המדינה – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מבקש שלא לנהל כאן דיאלוג. חבר הכנסת אבי יחזקאל, הקשב לי כשאני מדבר אליך. אני מבקש ממך שלא להתנהג בצורה כזאת. כשאני פונה אליך, אני מבקש מאוד שתואיל להקשיב לי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

תואיל להמתין רגע. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מפריע לחברך לסיעה. נשארה לו דקה אחת, והוא אמור לסיים את דבריו. אני מבקש ממך מאוד לתת לו לסיים.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, המשנה לראש האופוזיציה בכנסת הקודמת, חבר הכנסת רבין, מי שהיה מיועד להיות ראש הממשלה, אמר בכנסת הקודמת, שהוא מבקש לבנות סדר עדיפויות שונה. ואני רוצה לומר לכם: כל הכבוד. שניתם את סדר העדיפויות, שניתם אותו במדינה שיש בה למעלה מ-200,000 מובטלים. אני אומר דברים אלה לראשי ההסתדרות, אני אומר אותם לראשי קופת-חולים, אני אומר זאת לראש הממשלה, אני אומר זאת לשרים ולחברי הכנסת מהמערך. יש למעלה מ-200,000 מובטלים. במקום לבצע את מה שאמרתם שתבצעו, במקום לשנות את סדר העדיפויות, כפי שאמרתם, במקום לקחת את הסכום של 1.6 מיליון השקלים שאתם מבקשים לשדוד מהקופה הציבורית כדי להפנותם לטובת המנגנון הביורוקרטי, עם הסכום הזה הייתם צריכים להתמודד לשינוי סדר העדיפויות, למלחמה באבטלה. אבל במקום לעשות זאת, אתם בונים את המנגנון הביורוקרטי, את המנגנון המנופח.

דבר נוסף, אדוני היושב-ראש. לפני למעלה משנתיים אמר ראש הממשלה הנוכחי על חברו לסיעה, שהיה אז ראש האופוזיציה, שעשה תרגיל מסריח, כאשר התכוון לניסיונו לשחד חברי כנסת בכספים. אדוני היושב-ראש, אני יכול לומר לראש הממשלה, כי הדבר שהוא עושה בימים אלה, כאשר הוא נושא באחריות לשינוי סדר העדיפויות, בהעבירו כספים לטובת ההסתדרות וקופת-חולים, לטובת המנגנון הביורוקרטי בהסתדרות, בלי שהוא מבקש ממנו להתייעל תחילה אפילו כדי שקל אחד, ועל חשבון המבוטחים – זה כבר לא בגדר תרגיל מסריח, ביטוי שבו השתמש לגבי דבר פעוט יחסית, אלא זה דבר שמעלה צחנה אמיתית.

איך זה שאינכם מתביישים להסתכל בעיני העובדים, בעיני העמלים, בעיני העם? איך אתם יכולים לטעון שאתם רוצים לשפר את הבריאות? אני אומר לכם, ואני מביא את הדברים מהעיתונות –

היו"ר י' עזרני:

עברת את הזמן. אני מבקש ממך לסיים.

יעקב שמאי (הליכוד):

– שני אנשים ממפלגתכם, גם המזכיר הקודם של ההסתדרות, ידידי שר התחבורה הנוכחי, וגם מזכיר ההסתדרות הנוכחי, אמרו לראש הממשלה ולחברי הממשלה, וזה מצוטט מפייהם בעיתונות: ההסתדרות הכללית היא זו שהביאה לכם את הממשלה, היא שנתנה לך את תפקיד ראש הממשלה, היא זו שעשתה אתכם שרים. במלים אחרות, אדוני היושב-ראש, ההסתדרות הכללית, שהיא גוף וולונטרי ומאגדת בתוכה את כלל חברי ההסתדרות, היא בעצם גוף פוליטי מובהק. ראש הממשלה מאוים על-ידיה, ראש הממשלה מופחד על-ידיה, והוא, ביחד עם שר הבריאות המפוחד הזה, החליטו להתקפל מפני הכוח הכלכלי של ההסתדרות.

כל הנושא הזה חייב להיבדק. מפייהם ממש יצאו הדברים האלה, וכל הנושא הזה צריך להיבדק היטב. אתם צריכים לבוא ולומר, האם ההחלטה הזו שלכם, להעביר מיליארדי שקלים בלי שאתם מבקשים מקופת-חולים למכור נכסים, בלי שאתם מבקשים ממנה להתייעל ובלי שאתם מבקשים להפריד את קופת-חולים מההסתדרות הכללית, כפי שהצגתם בפני העם, האם זה לא הדבר המסוכן ביותר שיש בדמוקרטיה שלנו?

אדוני היושב-ראש, סיעת הליכוד בהסתדרות מארגנת למחר הפגנה ברחבת הוועד הפועל של ההסתדרות. ואני רוצה לומר לכם, שהמזכיר הכללי של ההסתדרות ביטל היום את ישיבת הוועד הפועל של ההסתדרות, אבל ההפגנה בכל זאת תתקיים מחר, ואנשים יבואו להפגין. הניסיון שלכם לברוח מאנשים איננו הפתרון.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני אומר שאין ברירה, חייבים לקיים דיון בנושא הזה במליאה לפני שיעבירו לקופת-חולים שקל אחד על חשבוננו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מבקש ממך.

אברהם בורג (העבודה):

— — — ולמה שוסטק לא עשה כלום?

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה ממך. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, סיימת את תפקידך, שב בבקשה בשקט.

יעקב שמאי (הליכוד):

שר התחבורה מדבר על בבא סאלי. אני מכבד את בבא סאלי. אני מכבד את הקבר הקדוש – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במרפאת בריאות הנפש בקריית-היובל שבירושלים נרצחו אתמול ארבע עובדות מסורות של משרד הבריאות בעת שטיפלו במטופלים ובחולים, שעה שהגישו סעד. עובדות מסורות, עובדות אשר כל עבודתן נעשית בצנעה, בעזרה לזולת: ויואן פרקל, וונדי ווקר-גורדון, כרמלה מנקוביץ' ואושרית רבה, זיכרון לברכה. אני שולח מכאן תנחומים למשפחות. שתי נשים נוספות נפצעו: שושנה רוזנטל וטלי ראובני. אני שולח להן ברכת החלמה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לחבר הכנסת שמאי להסתכל על העובדות, ולא על פירוש שאינו קיים, שלא היה ולא נברא.

אני רוצה להרגיע אותך, חבר הכנסת שמאי: הממשלה הזאת מחויבת בקווי היסוד שלה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. בעת הדיון בתקציב אתמול הודעתי, ואני חוזר ומודיע גם כאן, שבלא חוק ביטוח בריאות ממלכתי אין תקומה למערכת הבריאות בישראל, והיא תלך ותידרדר והיא תלך ותהא פחות ופחות שוויונית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה?

שר הבריאות ח' רמון:

לא.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם תהיה הפרדה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, אני מבקש ממך. עוד לא הספקתי לומר אפילו שני משפטים. האם אתה מתאר לעצמך, שאחרי שחבר הכנסת שמאי נאם שעה על הנושא הזה, אני לא אדבר על זה? באמת, חבר הכנסת לנדאו. אילו לפחות הספקתי לומר שלושה משפטים, הייתי אולי מבין זאת. אבל עוד לא הגעתי לסוף המשפט הראשון שלי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אמתין.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מצטט מדברי בישיבת הממשלה אתמול, שלפי השקפתי – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

האם זה מותר?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מצטט את דברי, לא את דבריך.

– – חובה שכל התשלומים לבריאות יגיעו למקור אחד, קרי: למדינה. ומהמדינה יחולקו הכספים לנצרכים, לצרכני הבריאות, על-פי קריטריונים. אם לא תהיה מה שקרוי בשפת המקצוענים קפיטציה לאומית של כל המקורות המממנים את הבריאות, קרי: דמי ביטוח בריאות, מס מקביל ותקציבי מדינה, בלתי אפשרי יהיה לשקם את המערכת. זו עמדתי. אמרתי אותה בממשלה, ואני חוזר עליה גם כאן. זה יהיה החוק שאני לפחות אגיש, ואני מקווה שתהיה תמיכה בחוק הזה. כל דבר אחר פירושו בזבוז משאבים משיקולים שאין בינם לבין הבריאות ולא כלום.

בכל הדיונים שהיו בחודש האחרון בינינו לבין ההסתדרות לא עלה הנושא הזה, כי הנושא הזה איננו קשור למשבר הנוכחי של מערכת קופת-חולים. הוא איננו קשור. הוא לא היה, בשום צורה שהיא, על שולחן הדיונים.

אנחנו לא באנו אל קופת-חולים ואל ההסתדרות. אני חוזר על זה עשרות פעמים. יומיים לאחר שהוקמה הממשלה הזאת באו אלינו נציגי קופת-חולים וביקשו סיוע. הם אמרו: חייבים להעביר מייד 350 מיליון שקל לקופת-חולים, על מנת שלא תתמוטט, ואחר כך נדבר על תוכנית ההבראה. התשובה שלנו היתה, שאיננו מוכנים לכך בשום פנים ואופן. זו היתה העמדה לכל אורך המשא-ומתן.

אמרנו, אנחנו רוצים לדעת מה מצב הקופה לאשורו. אז התברר שיש גירעון שנתי של 900 מיליון שקל. את הגירעון מבקשים מאתנו לכסות, ולא הסכמנו. חבר הכנסת שמאי, הממשלה לא הסכימה מעולם להעביר 400 מיליון שקל לקופת-חולים.

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה אמרת זאת.

שר הבריאות ח' רמון:

אמרתי שזאת התביעה של ההסתדרות וקופת-חולים. מעולם לא אמרתי שאנחנו נעביר 400 מיליון שקל, מעולם לא. כאשר אמר זאת דב פלג בוועדה לביקורת המדינה, אני תיקנתי את דבריו בזמן הישיבה. יש פה אנשים שהיו בישיבה; אמרתי: לא היו דברים מעולם, לא היה ולא נברא.

היה לנו תנאי; דרך אגב, חבר הכנסת שמאי, שום ממשלה, לא ממשלת עבודה, לא ממשלת ליכוד ולא ממשלת אחדות לאומית העמידה כמותו אי-פעם בפני ההסתדרות וקופת-חולים – שינוי דרסטי של דרכי הניהול. ראינו בזה תנאי. לא האמנו אפילו, שאפשר לקיים תוכנית הבראה בצורת הניהול הקיימת. אמרנו: מה הטעם לדון על תוכנית ההבראה, כאשר אין לנו אמון בסיסי בדרך הניהול הקיימת? לפני שאנחנו דנים בתוכנית ההבראה, אנחנו רוצים שינוי בדרכי הניהול.

אתם זוכרים שכל פעם אמרתי, גם על הדוכן הזה, שהמתכונת הניהולית שהממשלה ביקשה היא מתכונת ניהולית של "כור"; כלומר, ניתוק הזיקה הניהולית בין ההסתדרות לבין הגוף המנוהל, כפי שמנוהלת היום "כור".

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה מסכים שיש קשר.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, אני לא הפרעתי לך, עכשיו תקשיב לי, אם אתה רוצה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

עכשיו אתה אומר זיקה ניהולית, אז אמרת זיקה.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, הפרדתי בין שני נושאים – יש חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שהוא צריך לתת את הפתרון למערכת הבריאות, ויש הפתרון כאן. אמרנו שאיננו מוכנים. שוב ושוב אמרנו, שמועצת המנהלים שתקום תהיה תלויה בהסתדרות או תהיה תלויה בממשלה. הצהרנו שוב ושוב, שתקום מועצת מנהלים חזקה, עצמאית, שלא תהיה תלויה בהסתדרות.

איך אני יודע שזה היה פתרון שההסתדרות לא אהבה? אני אחזור שלושה שבועות אחורה. כאשר העלינו בפעם הראשונה את רעיון מועצת המנהלים העצמאית, קמו נציגי ההסתדרות, אינני רוצה לנקוב בשמות, ואמרו חד-משמעית: לא מקובל עלינו, והמשא-ומתן פוצץ. בלי להיכנס לפרטים הם אמרו, אין הבדל בין מועצת המנהלים הזאת לבין כונס. זה מה שאמרו; אני עוזב עכשיו את מסע יחסי הציבור. כך הם אמרו, לא אני אמרתי; אני מצטט. חבר הכנסת לנדאו, הם ראו במועצת מנהלים, אשר יכולה לנהל את הקופה ללא תלות, לא בהסתדרות ולא בממשלה, כונס נכסים. ועל כך הופסק המשא-ומתן.

בשלב זה כל מה שחתמנו עליו הוא על דרך ניהולית; עדיין לא חתמנו על תוכנית הבראה. כל מה שחבר הכנסת שמאי דיבר עליו – ייעול, מכירת נכסים והמס האחיד – כל הדברים האלה יהיו חלק מתוכנית ההבראה. עדיין לא הגענו לתוכנית ההבראה.

יעקב שמאי (הליכוד):

מתי היא תהיה?

שר הבריאות ח' רמון:

אני אענה.

מיכאל איתן (הליכוד):

היום תגיד מתי תהיה תוכנית הבראה?

שר הבריאות ח' רמון:

אני אענה, תן לי להציג. כן, היום. על כך עמדנו, על כך התעקשנו, על כך ספגנו את כל חצי הביקורת, ועל כך אמרו לנו את כל הדברים. מהעניין הזה לא זזנו.

לגבי ההסכם אומרים, שצעדנו צעד אחד קדימה ושניים אחורה. מעולם לא נחתם הסכם כזה בקשר לסיוע, לא רק לקופת-חולים, אלא לכל גורם במשק שנכנס בצרות, אפילו לא ב"כור". ב"כור" היו חילופי ההנהלה וולונטריים, על-ידי ההסתדרות. מזכ"ל ההסתדרות דאז החליט למנות למנכ"ל את בני גאון. זה לא המצב כאן. פה המצב קיצוני עוד יותר מבחינה זאת. זו הפעם הראשונה שממשלה התעקשה על כך, עוד לפני תוכנית ההבראה, עוד לפני שהיא היתה אמורה להזרים שקל אחד.

תראו מה כתוב בהסכם. קודם כול ממנים מועצת מנהלים בהסכמה מראש של הממשלה ושל ההסתדרות, ואי-אפשר לפטר את חבריה, אי-אפשר לפטר אף לא אחד ממועצת המנהלים הזאת ללא הסכמת הממשלה.

דבר שני – תוכנית ההבראה. הוועד המפקח מטיל על מועצת המנהלים להכין תוכנית הבראה, והוא חייב, הגוף המפקח חייב לתמוך בתוכנית ההבראה של הדירקטוריון; חייב, זה לא נתון לשיקול דעתו כלל.

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי?

שר הבריאות ח' רמון:

מיקי, תעשה לי טובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אסור לשאול שאלות קשות?

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אני אענה. תקשיב, אני יודע שהקטעים האלה לא טובים לך. באמת יש חברים שבאו אלי ואמרו: מה שהליכוד לא העז לעשות לקופת-חולים אתם מעזים לעשות. ואתה יודע, היה צדק בטענה הזאת, כי מעולם לא העזתם לבוא ולעמוד על הדברים האלה, והייתם הרבה שנים בשלטון.

מיכאל איתן (הליכוד):

בינתיים אתה מזרים כספים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אגיע להזרמת כספים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ב-1987 היתה שושנה ארבל-אלמוזלינו שרת הבריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לנדאו, קודם כול, בין 1977 ל-1984 הייתם לבד. לאחר מכן, פרט לשנה-וחצי שבהן שמעון פרס היה שר האוצר – הרי אתם יודעים שבהזרמת כספים שולט שר האוצר, וכל השנים האלה שר האוצר היה שלכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר הבריאות היה הולך לשר האוצר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מודיע לך מי מזרים את הכסף. שר הבריאות לא מזרים כסף, מזרימים שרי האוצר.

לאחר מכן מדובר על הסכם ההבראה. והסכם ההבראה יהיה בהתאם להסכם שייחתם בין הממשלה לבין קופת-חולים, שבו ייקבעו התנאים למתן הסיוע. פה לא נקבעים תנאים כלל, עוד אין סיוע. אני תיכף אסביר את עניין הכסף. רק שם יהיו התנאים למתן הסיוע. כל סכומי הסיוע ומועדי נתינתו, כל הדברים האלה יהיו בהסכם ההבראה, על-פי תנאים, והממשלה תנהל את המשא-ומתן כמו שצריך.

נכון, יש פה סעיף אחד, שההסתדרות יכולה להסתלק מההסכם; נכון. אבל מה קורה כשהיא מסתלקת מההסכם? חוזרים למצב הנוכחי, כי כל הזרמת הכספים מופסקת מייד.

מיכאל איתן (הליכוד):

היה על זה סרט...

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אנא ממך.

עכשיו אומרים – למה אתם מזרימים לפני. קרה לנו דבר, ופה היתה אולי תקלה מסוימת, שכרגע, בשבוע-שבועיים הקרובים, אם לא יועברו סכומים מסוימים לקופה, היא תקרוס, וזה לפני שמועצת המנהלים החדשה נכנסה לתפקיד. ואז אנחנו עומדים בדילמה על סכומים לא-גבוהים ביחס להיקף הבעיה. והיקף הבעיה גדול מאוד מאוד, לצערי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז יש סיוע.

שר הבריאות ח' רמון:

אני כל הזמן טוען שזה סיוע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרת שאין שם סיוע.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש שלא יפריעו לי עוד.

היו"ר י' עזרני:

אדוני השר, אני אגן על זכותך.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא יכול לנהל דיאלוג.

היו"ר י' עזרן:

אבל אתה מנהל דיאלוג בלי סוף.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מוכן, אבל אי-אפשר. אני מוכן בתנאי שיהיו מגבלות בעניין הזה. אם לא מבינים את המגבלות, כל פעם שיפריעו, אני אפסיק לדבר.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תן לשר לסיים, בבקשה. יש לנו סדר-יום ארוך.

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו באים ואומרים, שגם את מה שנותנים עכשיו לא ייתנו לקופה. אנחנו אומרים למעשה, שהחוב של הקופה יגדל. אנחנו מציעים בינתיים, כפתרון ביניים – שום אגורה לקופה ממש, אלא לבתי-חולים ממשלתיים אשר הקופה חייבת להם כסף. אם לא יקבלו בתי-החולים הממשלתיים הללו את הכסף, הם לא יוכלו לתת שירותים לציבור.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה בדיוק מה שהממשלה עשתה, היא עיקלה את כספי המס המקביל. אל תפחיד אותנו.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, נהגתי כך לפנים משורת הדין.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת שמאי, נהגתי כך לפני משורת הדין. בבקשה. אנא ממך.
שאלת שאלות למכביר. אנא, תן לשר להשיב. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

לא הזרמנו. גם בבקשה לוועדת הכספים לא העברנו את הכסף. לא העברנו את הכסף לקופה,
לשליטתה, להחלטות מנהליה הנוכחיים ומועצת המנהלים הנוכחית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה עושה צחוק? אתה נותן להם קרדיט חופשי.

עוזי לבדאו (הליכוד):

קח את כל החובות של הקופה ותעביר אותם – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

עוזי לבדאו (הליכוד):

הוא עושה צחוק מאתנו.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני כמעט קורא אותך לסדר. אתה לא נותן לדבר. בבקשה, תן לשר לסיים.
התאזר בסבלנות.

שר הבריאות ח' רמון:

לכן, יש לנו פסק-זמן של שבוע-שבועיים. אני מוכרח לומר, שהבעיה המרכזית שלנו, כממשלה, היא
לשכנע את הציבור ואת חברי הכנסת בדבר השינוי המהותי שקרה ובכך שאיננו יכולים להציג, לא את
יושב-ראש מועצת המנהלים החדש, לא את חברי הדירקטוריון ולא את המנכ"ל, שאני מניח

שהדירקטוריון הזה יבחר. אילו יכולנו להציג אותם בפני הציבור, אני משוכנע שגם חברי הליכוד היו רואים שחל שינוי מהותי, מכיוון שהאנשים אשר יאיישו את הדירקטוריון הזה יהיו אנשים אשר יש להם כושר ניהולי מוכח, אשר אינם באים מן המערכת הפוליטית, אשר אינם חברי מפלגות, או הייתי אומר – שמם אינו הולך לפניהם כחברי מפלגות, ואין ספק הם יהיו עצמאים וינהלו את הקופה לטובת מבוטחיה, ללא שום שיקולים זרים משום צד שהוא. השמות הללו יזכו, לדעתי, לאמון, והם אלה אשר יכינו תוכנית הבראה. אני מאמין שהם יכולים להכין תוכנית הבראה פיננסית מהרגע שבו הם יתמנו, בתוך שבועיים-שלושה שבועות, ולבוא לוועדת הכספים, לבוא אל הנושים, לבוא אל כל מי שצריך לבוא אליו ולהעלות את הקופה, לטובת מבוטחיה – בראש ובראשונה לטובת מבוטחיה ורק לטובת מבוטחיה – על דרך המלך. זה לא נעשה עד היום, מעולם. הם ימונו בתוך עשרה ימים לכל המאוחר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

השאלה היא, כמה יעלה ההסדר הזה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להשיב על השאלה, כמה זה יעלה. אילו ידענו כמה זה יעלה – היינו אומרים. אנחנו לא יודעים. אנחנו רוצים לתת למועצת המנהלים החדשה לעשות הסדר נושים, לפנות אל הנושים, לפנות אל הבעלים, לפנות אל הממשלה ולהגיד: זה המחיר של הבראת הקופה.

אני רק רוצה שיהיה ברור. יש פה כמה חברים שאמרו: תמנו כונס. ומה אתם חושבים, שכונס לא עולה כסף? כונס לא היה עולה כל מה שצריך לעלות? אנחנו מאמינים שזה יכול לעלות אולי פחות, כי זה יהיה בהסכמה. אבל אנחנו לא יודעים. לכן ההסכם היום הוא רק הסכם ראשוני, הוא רק הצעד הראשון ההכרחי להבראתה של הקופה. והצעד הראשון ההכרחי להבראת הקופה היה קודם כול מינוי מועצת מנהלים בלתי-תלויה, חזקה, עצמאית, עם אנשים בעלי כושר ניהולי מוכח. אילולא עשינו זאת, שום תוכנית הבראה, ותהא הטובה ביותר והמוצלחת ביותר, לא היתה עולה יפה. לכן עשינו את הצעד הזה, שהוא צעד ראשוני. נקלענו לקוצר זמן מסוים, והיינו צריכים לעשות צעד כספי שלא תכננו לעשותו. מייד לאחריו תיבחר מועצת המנהלים, והיא זו שתביא את תוכנית ההבראה הכוללת.

אני משוכנע, שמי שיסתכל על הצעדים שננקטים בקופה בעוד חודש, בעוד חודשיים, יאלץ להודות, גם אם לא יהיה לו נוח מבחינה פוליטית, ואני מדבר אל ספסלי הליכוד, שמה שנעשה להבראת הקופה בחודשיים-שלושה חודשים של הממשלה החדשה בראשות יצחק רבין לא נעשה על-ידי שום ממשלה בעבר, לרבות ממשלות ליכוד. להיפך, בתקופת ממשלות הליכוד הידרדרה הקופה, הגיעה לאן שהגיעה, בלי שאתם נקפתם אצבע בעניין קופה אשר נותנת טיפול ל-3.5 מיליוני נפש. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה רבה. ובכן, אדוני השר, מה אתה מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

מכיוון שהנושא הזה נדון בוועדות רבות כל-כך, אני חושב שמיותר להעביר הצעה נוספת לוועדה. אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מציע להשאיר את הנושא לדיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

לחבר הכנסת סילבן שלום יש הצעה אחרת. חבר הכנסת יורם לס, אינך יכול להציע הצעה, מכיוון שהשר כבר הציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביומיים האחרונים שואלים אותי: האם האמנת לשר הבריאות, שאכן הוא התכוון למה שהוא אמר במשך כל אותם שבועיים? ואני עדיין חוזר ואומר: האמנתי ואני מאמין גם כיום. אבל, לצערי, כופפו לו את היד. הוא ניסה להיות שר האוצר, לראות את מכלול המשק, את טובת המשק, אבל שר האוצר הוא כנראה שר אוצר לא חזק מספיק, ומהבחינה הזאת הוא נכנע כלאחר יד.

אני רוצה לבוא ולומר גם לראש הממשלה, שהציבור לא אוהב העברות סקטוראליות. אנחנו כליכוד נפגענו מזה קשה, גם כשהועברו כספים לחרדים וגם כשהועברו כספים להתיישבות. הציבור גם לא אוהב העברת כספים לקופת-חולים.

היו"ר י' עזרן:

ולכן, מה אדוני מציע?

סילבן שלום (הליכוד):

לכן, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, לפנינו, רבותי, שתי הצעות.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מציע שהכנסת תפקח על הנושא ותקיים דיון. לא צריך להוריד את הנושא מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אתה רוצה גם לנהל את הישיבה מפה, במקומי?

יעקב שמאי (הליכוד):

לא.

היו"ר י' עזרן:

בכל הכבוד. ובכן, בפנינו שתי הצעות, למעשה שלוש הצעות: הצעת המציע לדיון במליאה, הצעה להעביר את הנושא לוועדה והצעת השר להוריד את הנושא מסדר-היום.

קריאה:

אולי השר מסכים להעביר את הנושא לוועדה. תשאל אותו.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר לא מסכים לוועדה. האם המציע מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אנחנו נצביע קודם כול.

שר הבריאות ח' רמון:

קודם כול צריך להצביע על ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום. אם זה לא עובר – מצביעים על ההצעות האחרות.

היו"ר י' עזרן:

נכון. ובכן, רבותי, מי בעד – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

איך תצביעו? מי ימנה את מועצת המנהלים? העבודה בהסתדרות או העבודה בממשלה? – עבודה בעיניים. אדרבה, תסכימו שהדיון יהיה במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר.

יעקב שמאי (הליכוד):

רוצים להעביר מיליארדים. תסכימו שהדיון יהיה במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר פעם אחת. אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. אתה נקראת לסדר פעמיים. הפרעת בזמן הצבעה, וזה לא מקובל.

יעקב שמאי (הליכוד):

עוד לא התחילו להצביע.

היו"ר י' עזרן:

אני הייתי בתהליך והפרעת לי. ובכן, רבותי, מי בעד הצעת השר להסיר את הנושא מסדר-היום?

יעקב שמאי (הליכוד):

רוצים לשדוד את הקופה. למה לא להסיר את הנושא מסדר-היום? איפה היושר שלכם?

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

רבותי. חבר הכנסת שמאי, אתה מאלץ אותי להוציא אותך מהמליאה. מי בעד הצעתו של חבר הכנסת שמאי?

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – מיעוט
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – רוב
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, ההצעה נפלה. תודה.

הסבל שנגרם לתושבים עקב המשבר התקציבי בלשכות הרווחה ברשויות המקומיות

היו"ר י' עזרני:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הסבל שנגרם לתושבים עקב המשבר התקציבי בלשכות הרווחה ברשויות המקומיות. תנמק חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להעלות את הנושא על סדר-היום בגלל המצוקה הבלתי-נסבלת של 200,000 משפחות ויחידים בישראל, הנזקקים באופן סדיר לטיפולן של לשכות הרווחה ברשויות המקומיות. ביקשתי להעלות את הנושא גם משום שכעת מתנהלים הדיונים על התקציב לשנת 1993, כדי שהזעקה שאני אנסה היום להשמיע כאן, מעל הדוכן, תזעזע גם את הקובעים לאן יוזרם הכסף בשנה הבאה.

חברי הכנסת, הקריטריונים למשפחות וליחידים המבקשים סיוע הם נוקשים ביותר. למרות זאת, הפער בין קביעת הזכאות לבין האפשרות של האזרח לממש אותה גדל משנה לשנה. עיריות ורשויות מקומיות מנצלות את התקציב שהועמד לרשותן למימון שירותי רווחה וחינוך, מי בתוך שישה חודשים ומי בתוך ארבעה חודשים, ובכל יתר החודשים הרשויות אמורות לשבור את הראש, ובעצם לשלוח את הזכאים הביתה. כל שנותר להן הוא לומר לזכאים לסיוע: אין כסף למשקפיים, אין כסף להסעה לבית-חולים, אין כסף למיטה לילד, אין כסף לחימום בחורף – אין.

חברי הכנסת, מדובר בערים כמו קריית-שמונה, שמצתה את התקציב בתוך שישה חודשים. מדובר בעיר כמו בת-ים, שההקצבה לצרכים מיוחדים למשפחות מוצתה בה בתוך שלוש שנה, בתוך ארבעה חודשים. מדובר בעיר כמו טיבה, שתקציב הרווחה מכסה בה רבע מהצרכים. מדובר בעיר כמו נצרת, שבעזרה למשפחות במקרים דחופים התקציב מכסה 10% מהדרישה.

עובדי הלשכות בערים וביישובים חסרי אונים, כאשר 1,000 מפגרים מחכים לסידור ואין תשובה ל-1,000 משפחות הסובלות יום-יום; כאשר מקצצים בתקציבי העמותות למען הקשישים, ואין מי שיגיש את הסיוע המינימלי ביותר. לכן, בעיר כמו נצרת, זו כבר השנה השלישית שלא מגישים סיוע למשפחות לרכישת ציוד ביתי חיוני.

חברי הכנסת, אנחנו מתפארים בחקיקה מתקדמת. הכנסת אישרה חוק נגד אלימות במשפחה. חברי הכנסת, החוק נשאר על הנייר משום שעד היום לא תוקצב סעיף ששמו חוק נגד אלימות במשפחה. העובדים הסוציאליים קיבלו הוראה, שאם בא מישהו ממשפחה הסובלת מאלימות, אם באה אשה ומבקשת סיוע בנושא הזה, גם אז התשובה היא: אין סיוע, לכן הביתה. ואם יש לה בבית ארבעה ילדים, ואם גם הילדים האלה סובלים מאלימות, התשובה היא: לכן הביתה. אחר כך אנחנו שומעים על המקרים המזעזעים של אלימות שמגיעים עד לרצח.

חברי הכנסת, לפי הערכה יש בארץ כ-20,000 משפחות, שאחד מבני המשפחה הוא אלקוהוליסט. אבל מתוך 20,000 המשפחות האלה מטופלות כיום רק 1,000, וזאת לפי מקורות מהימנים. 1,000 משפחות מטופלות, והיתר?

ילדים ממשפחות במצוקה לא נקלטים במעונות-יום, כי אין תקציבים מספיקים לסידור במעונות. וכך יש מצב אבסורדי, שבמעונות יש מקומות, אך תקציבים לסידור ילדים ממשפחות במצוקה חסרים. כעת נחוץ בדחיפות סידור ל-500 ילדים.

חברי הכנסת, מה השורש של העניין? השורש של המצוקה הזאת הוא, קודם כל, בהרעת התנאים האובייקטיביים: קיומה של אבטלה רחבה וקבועה, של 200,000-250,000 איש, והמצב שבו גם בני זוג עובדים לא יכולים היום גם לקיים את המשפחה וגם לשלם את המשכנתה ושכר הדירה, וגם הם פונים ללשכות.

שנית, השורש הוא גם במצב הבלתי נסבל, שעדיין אין במדינת ישראל הדבר המינימלי ששמו סל שירותים מחייב. קיימות תקנות שקובעות מה מגיע לאזרח, ולפי זה הלשכות מאשרות זכויות – אזרח זה זכאי למשקפיים, קשיש זה זכאי למכשיר שמיעה, משפחה זו זכאית שיקנו לה מיטה לתינוק – אבל אין חובה של הממשלה לממן את צורכי אלה שהוכרה הזכאות שלהם. כלומר, הזכאות היא דבר אחד, מימון – זה דבר שני. לכן, הדבר הראשון והחיוני הוא שהכנסת הזאת תחוקק חוק, שבו יוגדר סל השירותים המחייב.

שלישית, אין עדכון של סעיפי הרווחה. הסעיפים קיימים אבל לא מעודכנים, הם נשחקים, ולכן בכל פעם אפשר לשלם פחות בסעיף מסוים, או לתת עזרה לפחות נזקים.

רביעית, יש נושאים חשובים שאינם קיימים כלל כסעיפים נפרדים. ידוע שמשקלן של משפחות חד-הוריות גבוה מאוד בקרב המשפחות הפונות ללשכות הרווחה, אבל אין סעיף כזה, ולכן לא הוקמו מרכזים לייעוץ ולהכשרה למשפחות חד-הוריות.

חמישית, היום שמענו, גם משר הפנים, שרשויות מקומיות, שעושות מה שהמדינה חייבת לעשות ואינה עושה ומתקצבות יותר לשירותי הרווחה – נענשות; היום מתרים ברשויות האלה, שמי שתחרוג תיענש ולא תקבל היתר אשראי ממשרד הפנים.

ושישית, קיים עיקרון נפסד, שלפיו מי שמקופח – יקופח כפליים. אשה עובדת זכאית, כידוע, לעזרה ממשרד העבודה בסידור הילד במעון. ואם אתרע מזלה של אותה אשה עובדת והיא פוטרה מן העבודה, מה אומר החוק היבש? – פוטרת מהעבודה, מפסיקים לך גם את העזרה למעון. קחי את הילד או את הילדים מן המעון. לא די בכך שהיא פוטרה מהעבודה, לא די בכך שהסבל שלה עכשיו יגדל, היא גם לא מקבלת את הסבסוד למעון, היא צריכה לשלם תשלום מלא. ואם היא תוציא את ילדיה מהמעון, איך היא תחפש עבודה עם שני תינוקות?

לפי אותו עיקרון, כאשר 60% מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני ושיעור האבטלה בקרב הציבור הערבי הוא, בערך, פי-שניים משיעור האבטלה הממוצע בארץ – הרי יחסית למספר התושבים, מספר העובדים הסוציאליים במגזר הערבי, שהוא לכל הדעות אוכלוסיית מצוקה, הוא שליש בלבד לעומת מספר העובדים הסוציאליים המקובל ביישובים היהודיים.

העקרונות האנטי-סוציאליים האלה היו קיימים עד עכשיו. לכן חיכינו שהממשלה החדשה תשנה באמת את סדר העדיפויות ותקציב יותר לרווחה. משרד העבודה והרווחה מעריך, כי לפתרון המצוקות

הדחופות ביותר של ילדים, של קשישים, של נפגעי אלכוהול, של נכים וכו', ליישום החוק למניעת אלימות במשפחה, נחוץ סכום מינימלי של 100 מיליון שקל. והנה קראתי היום בעיתון, שהקציבו למפגרים 8 מיליונים, לנכים 2 מיליונים, לילדים מוכים 3 מיליונים, לתוספת תקנים ברשויות הערביות 2 מיליונים, בסך הכול 15 מיליון שקל. אבל הרי נחוצים מינימום 100 מיליון.

חברי הכנסת, אנחנו שומעים הרבה שאין מהיכן לקחת, אבל הממשלה הזאת הקציבה 2 מיליארדי שקל לרכישת הדירות המיותרות, ומיליארד שקל למשכנתאות ולהלוואות מקום בהתנחלויות, ולפי כל הסימנים, ימשכו תשלומי הממשלה במקום המעבידים לביטוח הלאומי, והשנה הם הסתכמו ב-3.5 מיליארדי שקל.

לכן, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, האסון הוא, שמבחינתה של הממשלה הקשישים, המפגרים, הילדים, הנשים המוכות – הם פשוט בעיה שולית. הרי אילו היה להם, לכל מאות האלפים האלה, כוח לחץ, הם בוודאי היו מוציאים ממשרד האוצר עוד 140 מיליון שקל ופותרים את הבעיות הדחופות ביותר. פעם אמרו שלשכות הרווחה עוסקות בכיבוי שרפות חברתיות. יש לי חדשות: השלכות כבר לא מכבות שרפות, כי בברזים של השלכות כבר אין מים.

התקציב הממשלתי לצרכים מיוחדים מכסה ברשויות רבות 10%-20% מהצרכים. לכן ההבטחה לסדר עדיפויות חדש מתגלית כהבטחה ריקה מתוכן. כאשר למשכנתאות ולהלוואות מקום למתנחלים יקציבו בתקציב הבא מיליארד שקל, כלומר אלף מיליון שקל, קשישים יקפאו מקור בבתים לא-מחוממים כי יחסר למשרד העבודה והרווחה מיליון שקל בלבד. כאשר לבניית הכביש המיותר הזה, גילה-גוש-עציון, תקציב הממשלה 120 מיליון שקל, לא יהיו לה 12 מיליון שקל בלבד לסידור ילדים ממשפחות מצוקה במעונות, למעונות לילדים מוכים, לטיפול במשפחות של נפגעי אלכוהול וסמים וליתר הדברים הנחוצים. אך אם זה לא יהיה – הרי אין סדר עדיפויות חדש.

לכן, חברי הכנסת, אני מבקשת לקיים דיון במליאה בנושא הדחוף הזה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר ישיב על ההצעה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי אלא רק לבוא ולומר לחברת הכנסת גוז'נסקי, שלחלק גדול של דברייך אני מסכים.

לפני כחודש-ומחצה, עת פנה אלי ראש הממשלה וביקש ממני להיכנס גם למשרד העבודה והרווחה, אני לתומי חשבת, כי כתוצאה מקדנציה אחת, הראשונה שלי, שבה הייתי חבר בוועדה העבודה והרווחה, אני מבין בזה. אני מוכרח לומר לכנסת ולך, מזמן שאני נמצא במשרד הזה, ואני נמצא בו די הרבה, קשה לי למצוא בדיוק את המלים ולסבר את האוזן לחלק זה של האוכלוסייה, שסובל כה הרבה. כדי לבטא את גישתי אמרתי, שבדרך שבה תתייחס החברה לציבור הזה, כך יהיה פרצופה.

צדקת, גברתי, כאשר טענת שיש מצוקה תקציבית גדולה מאוד. אני יודע כמה שעות אני השקעתי כדי "לגרד" אותם מיליונים בודדים שאת מדברת עליהם, כמה שעות בזבזתי, כמה שעות של שכנוע. מה לעשות, זו ממשלה חדשה, עם סדר חדש. מה את רוצה שאני אומר לך, גברתי, שמשרדי, בתקציב שלו, משרד הבינוי והשיכון, נדרש לשלם בשנה הבאה יותר מ-2 מיליארדי שקל על דירות ריקות? זו תמונת המצב. מה את רוצה שאני אומר לך? זו המציאות. מה את רוצה שאני אגיד לך, כשהמשרד שלי נדרש בשנה הבאה לאותן דירות ריקות, והלוואי שהיו מתמלאות. חלומי הוא שבאופקים, שבה יש 3,000 יחידות דיור, כולן יאוכלסו. חלומי הוא שבאותה עיר יפהפייה, שדרות, שבה יש קרוב ל-1,500 יחידות דיור, גם הן יאוכלסו. חלומי הוא שבמצפה-רמון, שבה יש מאות דירות, שנבנו כולן מתקציב המדינה – לכי וראי, לא נשארה שם דלת, לא נשאר כיור ולא נשארה ידית – חלומי שזה לא יהיה כך. אנחנו צריכים להשלים עם המצב ולשמור על הדירות האלה.

אילו באה הממשלה הקודמת ועשתה בדיוק את מה שהיא עשתה, אבל היתה גם מבינה, שכדי שיהודים והבן שלי, והבן שלי רוצה להגיע לאופקים, יגורו באופקים, צריך להבטיח להם שני דברים לפחות, כי הדבר השלישי, קורת-גת, כבר ישנו – ראשית, עבודה, ושנית, חינוך לילדים. מה שנעשה כאן זה בנייה, בנייה ובנייה; בדיוק במקומות שלא צריך זאת. גם בהנחה שמגיעים עולים, גברתי, האם אנחנו נלך ונתקע עולים במקומות האלה, כאשר אין שם עבודה? מה התוצאה? הגברת המתח בין שתי האוכלוסיות האלה. לכן את רואה היום עשרות אלפי עולים תקועים באזור המרכז, שתיים-שלוש משפחות ביחידת דיור אחת, כדי למצוא עבודה. המצוקה רבה מאוד.

אני יודע דבר אחד, מתוך הרשימה שהבאת – 800 מפגרים מחכים לסידור מוסדי יותר מחמש שנים, וסבל המשפחות רב. הרשימה ארוכה. יש לי תחושה, שהרשימה גדולה הרבה יותר, אבל אזרחי ישראל פשוט כבר הבינו, שחבל ללכת ללשכות, חבל ללכת לפנות, כי ממילא אומרים להם שם: תחזרו הביתה, יש לפניכם בתור.

מה את רוצה שאני אומר לך? ניהלתי קרב, ואני מבין את האוצר ואין לי שום טענות כלפיו. אני יודע מה הם עשו כדי "לגרד" כל אגורה ואגורה. את מדברת על השטחים. את פשוט טועה בדבר אחד: הבעיה איננה השטחים. החלק הגדול של התקציב הזה כבר שולם. הבעיה היא באמת, מה אנחנו הולכים לעשות עכשיו. כי דירות נבנות בכל חלקי הארץ, ושם צריך לשלם. זהו חלק הארי של התקציב. אין די תקציב. ודאי אני, כממונה על המשרד הזה, איני שקט ואיני רגוע. אני לא מתכוון להיות שקט ורגוע. אני כן מתכוון לתת תשובה ל-500 נערות מאותרות, שהן קרובות לסיכון, קרובות לזנות, קרובות לסמים, קרובות לאלימות, קרובות לפשע. הצלחתי בכמה דברים, ועל כך אני מברך את האוצר. הצלחתי לשכנע לפחות להקים שלושה מקלטים לילדים בסיכון, ואת יודעת מה זה, כדי להציל את הילדים האלה. הצלחנו להוסיף משהו לחימום לזקנים. הצלחנו לתת פתרון לחלק מ-800 המפגרים. יש הסכמה על 200 ילדים מפגרים בסידור מוסדי ועוד על כ-100 בסידור קהילתי. יש בהחלט הסכמה להגביר את מעונות-היום, ויש עוד כהנה וכהנה.

אבל אם את שואלת אותי, בגדול, האם מה שקיבלתי פה עושה אותי שקט ורגוע? לא. האמינו לי, חלק זה באוכלוסייה צריך לקבל הכי הרבה. אין לי תשובה לנכים, אין לי תשובה להרבה ילדים. אני מוכרח לומר מעל במה זו, עם כל הכבוד וההערכה שיש לי לכל מיני רשויות שמטפלות בנושא הסמים, אני חושב שהנושא הזה מוזנח מאוד ולא מטופל ברצינות. אני חושב שהיום אפשר להתמודד, ולא בכסף גדול, עם השאלה הזאת. אם לא, נעמוד בפני מגפה בעוד כמה שנים.

את צודקת, בסיס התקציב נשאר אותו דבר, עם תוספת לא בדיוק של 15 מיליון, אלא של 70 מיליון ש"ח בערך. את זה חילקנו מול האוכלוסייה, כשאני יכול להגיד לך, שאני, בשביל להיות שקט ורגוע – לפחות חצי מיליארד יכול היה להספיק; לדבר הזה אין היום כסף. אין פשוט כסף, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר לקצץ פחות בתשלומים של המעבידים לביטוח לאומי. 3.5 מיליארדי שקלים. איש לא הוכיח שזה הוסיף מקום עבודה אחד.

שר הבינוני והשיכון ב' בן-אליעזר:

לא שמעתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

3.5 מיליארדי שקלים משלמת הממשלה לביטוח הלאומי במקום המעבידים, ועוד לא הוכח שזה הוסיף מקום עבודה אחד. 3.5 מיליארדי שקלים.

שר הבינוני והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מבין בהחלט את מה שאת אומרת. אני יכול לבוא ולומר לך, שאתמול היה דיון בסוגיה הזאת בממשלה. אני יכול רק להבטיח לך דבר אחד, גברתי, שאני, במסגרת העבודה שלי כממלא-מקומו של שר העבודה והרווחה, הרי הוא ראש הממשלה, אעשה הכול; אני לא מתכוון להרפות מן הדבר הזה, משום שנותרתי עם הרבה מאוד בעיות בלי תשובות. אני יכול לומר לך דבר אחד: אני אעשה כל מאמץ כדי להפסיק בנייה, גם כשאתמול, מבדיקות ראשונות שעשינו, התברר שאין אפשרות כזאת; אני אנסה לעצור עוד בנייה, ובלבד שאוכל להפנות את הכספים האלה לאותם יעדים שהצבעתי עליהם. אין לי מה לומר לך יותר מזה. זאת בדיוק הבעיה שחוצה מפלגות, זרמים, חשיבה. זה דבר שנוגע לסבל אנושי של האוכלוסייה.

היות שנגעת בדברייך גם באוכלוסייה הערבית, אני יכול לומר לך דבר נוסף. גם הנושא הזה עמד לפנינו בדיונים מול האוצר. השנה אנחנו מוסיפים 20 תקנים ברחוב הערבי. יש תוכנית רב-שנתית, שכוונתה להגיע למיפוי מלא עד סוף הקדנציה של השנה הזאת. אני חוזר ואומר, שהבעיה היא בעיה תקציבית. אין זה אומר שהממשלה איננה מכירה בצרכים. אין זה אומר שהממשלה לא מבינה שיש היום בעיה. יש בעיה תקציבית. אני מקווה, שבמהלך השנה הזאת, אני יכול להבטיח לך לפחות פה מעל בימת הכנסת, אינני מתכוון להרפות מהדבר הזה. אם נצטרך כל פעם מחדש להתמודד עם הבעיה הזאת – נתמודד יחד עם הכנסת.

יתירה מזאת, בפעם הראשונה אחרי שעמדתי במצב של חוסר רב בתקציב הרווחה, אף שזאת ממשלה ריבונית, אעשה כל מאמץ שבעולם כדי להגיע למציאת מקורות תקציביים גם אם הם לא מהממשלה, ובלבד שנתחיל להתמודד עם הבעיה הזאת, עם סבל האוכלוסייה הזאת.

אדוני היושב-ראש, מה ביקשה חברת הכנסת?

היו"ר י' עזרן:

היא ביקשה דיון במליאה, כי זה מה שהיא יכולה לבקש.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אין לי שום בעיה עם כך. אני ממליץ לקיים את הדיון בנושא זה בוועדה. אשמח להופיע בוועדה, לפרוס את מפת התקציב, להסביר. להיפך, יש יושב-ראש ועדה מכובד, ואני מקווה שהוא יעזור לי, אני מקווה שהוא יתייצב לימיני, לשם שינוי לא יתקוף אותי, ואז ביחד, גם הכנסת וגם הממשלה נוכל להצליח ולהזיז משהו. אני מודה לך, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני השר. קשה מאוד לתקוף אותך. אתה מסכים וגם מרגיע, ואני משוכנע שתעשה כמיטב יכולתך.

המציעה מסכימה להעברה לוועדה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר י' עזרן:

גם המציעה מסכימה להעברת הנושא לוועדה.

לחבר הכנסת ונונו יש הצעה אחרת, בבקשה. אתה יכול רק להציע להסיר את הנושא מסדר-היום, אתה יודע את הנוהל.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, היום הגענו לשעת חירום בסבל שנגרם לתושבים עקב המשבר התקציבי בלשכות הרווחה. המדיניות התקציבית של משרד הרווחה בלשכות משמעותה היום הפקרה של הזקנים, החולים המרותקים, הנכים והמשפחות הנזקקות לעזרה בבית ובעלות הצרכים המיוחדים.

עובדי הלשכות מאוימים על-ידי הפונים המתוסכלים. ברשויות רבות, בכלל זה בקריית-מלאכי, שאני עומד בראשה, כבר נשלחו מכתבים למשפחות, לזקנים ולחולים: אין בידנו לסייע ולעזור. מפסיקים את השירות. רבים צובאים היום על הפתחים ואין עוזר. מכאן אני עובר לקבלת קהל – הרבה מאוד מהפונים הם אלה.

לכן, בכאב וגם במחאה אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת, להסיר מסדר-היום, והאחרת, להעביר לוועדת העבודה והרווחה, כך אני מבין – אדוני השר?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

כן.

היו"ר י' עזרן:

מי בעד הצעת השר להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

נגד – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ההצעה עוברת לוועדת העבודה והרווחה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הודעה לממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת החליטה בישיבתה היום, כי ועדת הכספים תדון בהצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה) (מס' 2), התשנ"ב-1992, לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

כנס ד'

לקחים מתוצאות בחינות הבגרות במגזר הערבי

היו"ר י' עזרן:

אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה לנמק את הצעתו בנושא: לקחים מתוצאות בחינות הבגרות במגזר הערבי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אם נקבל את תוצאות מבחני ההישגים שפורסמו לאחרונה, כפי שפורסמו, המראות ש-43% מהתלמידים הערבים נכשלו במתמטיקה ו-25% נכשלו בהבנת הנקרא בערבית, גם אם נקבל אותן, עם כל ההסתייגויות שיש לגבי המבחן, התוצאות קשות, ולדעתי הן מסכנות את עתיד מערכת החינוך הערבית כולה ואת עתיד הילדים. 43% נכשלו במתמטיקה ואינם יכולים להתקבל לאוניברסיטאות, אינם יכולים לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות ולהשתלב במערך הלימודים במדינה.

גברתי שרת החינוך והתרבות, אני יודע שגם בנושא הזה – אני אומר זאת גם כמחנך וגם כהורה – היו הכנות שהעלו את התוצאות. בשנה שעברה נכשלו 75% בבחינה הזאת. השנה לא היה שיפור במערך החינוך הערבי, לא היה שיפור באווירה. מה שהיה הוא, שהקפידו לעזור לילדים, שסייעו לילדים במבחן, שהכינו אותם לאותו סוג של בחינות, והתוצאות היו משופרות יותר. אבל גם 43% כישלון – זה נורא.

זה מיתוסף על התוצאות הקשות של בחינות הבגרות השנה, כאשר 67% מהבוגרים הערבים, מאלה שהותר להם לגשת לבחינות, נכשלו.

אני רוצה להסביר מי הם אלה שנבחנו. הרי 50% מהשנתון בכל גיל בסקטור הערבי נושרים, לא מגיעים עד כיתה י"ב. מה-50% הנותרים, רק ל-20% בממוצע ארצי מתירים להיבחן. מתוך 20% אלה – שני-שלישים נכשלים. מכאן, מכל השנתון, בין 6% ל-7% בלבד עוברים את בחינות הבגרות.

לכן, שיעור הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות הוא בין 5% ל-6%, כיוון שרק בין 6% ל-7% מכלל השנתון מצליחים בבחינות הבגרות. לדעתי זה דבר מסוכן ביותר, כאשר אנחנו יודעים שהתוצאות בסקטור היהודי גבוהות בהרבה והפער גדול הרבה יותר. על-פי מה שידוע לי, 75% מהבוגרים היהודים מצליחים בבחינות הבגרות, כאשר אחוז הנשירה בסקטור היהודי נמוך מאוד. אצלנו הנשירה מגיעה ל-50%.

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת החינוך והתרבות, אני מבקש למנות תוצאות בכמה יישובים ערביים, חלקם בדואיים, חלקם דרוזיים, חלקם עירוניים וחלקם כפריים, מכל העדות. למשל, באבו-גוש שלי ירושלים ניגשו למבחן 43 תלמידים. כמה הצליחו? – אפס. אף לא תלמיד אחד עבר בהצלחה את בחינות הבגרות. בבית-הספר המקיף ביפו – אותו דבר – התוצאה אפס. כבר שנתיים שאף לא תלמיד אחד עבר בהצלחה את בחינות הבגרות. מכאן, אף לא תלמיד אחד יוכל להמשיך בלימודים אקדמיים ולא יוכל להתקבל אפילו בסמינר למורים. ואכן לא קיבלו השנה אף לא אחד מיפו בשני הסמינרים למורים המיועדים למורים הערבים.

בתל-שבע בנגב, מתוך 63 תלמידים שניגשו לבחינה הצליחו רק שישה. בזרזיר, באזור הגליל המזרחי, מתוך 71 הצליחו רק שלושה. בדיר-אל-אסד שבגליל, מתוך 120 תלמידים הצליחו רק שבעה. בפקיעין, יישוב דרוזי, מתוך 41 הצליחו רק שניים. יש לי דוגמאות נוספות, ולדעתי אלה תוצאות קשות ביותר. הכישלון הזה הוא כישלון מחפיר לא רק למערכת החינוך הערבית אלא למערכת החינוך במדינה בכלל, ולדעתי זה כתם על כל המערכת, על כולנו.

יש סיבות לתוצאות האלה שאנחנו מקבלים. זו הצטברות של מדיניות אפליה של משרד החינוך והתרבות, שהוא מנהיג כלפי הסקטור הערבי, כשם שאנחנו סובלים מאפליה בתחומים אחרים. אבל

דווקא משרד החינוך והתרבות, שהיה צריך לתת תשומת לב רבה יותר לסקטור הערבי – הוא פיגר. אני אומר זאת מתוך הכרה וגם מתוך ידע, שבשנים האחרונות חלה הידרדרות חמורה ביותר במערכת החינוך בסקטור הערבי. השר המר, שאני מתייחס אליו בכבוד, הבטיח גדולות. כל הזמן הוא דיבר על תוכנית חומש ועוד תוכנית חומש. הוא הבטיח לתקן ולהעלות את מספר התקנים והשעות ואת התקציבים. אולי היו לו כוונות טובות ורצון טוב, אבל עובדתית, בשטח, מצבה של מערכת החינוך הידרדר. הוא התיר בצורה בלתי מרוסנת לאנשי משרדו ולפקידים פעילי המפד"ל לפעול כפי שהם רוצים במערכת החינוך הערבית, ולכן היינו עדים למינויים פוליטיים-מפלגתיים, שהשב"כ היה מעורב בכל אחד מהם. אפילו בהעברת מורה – אם הוא לא היה על תקן של מי שקיבל סיוע מאיש שב"כ או מאיש מהמפד"ל, לא היה לו סיכוי להתמנות או לעבור, ובמיוחד כאשר אנחנו מדברים על מינוי מנהלים ומפקחים. אמרתי את הדברים האלה לפני כמה חודשים גם בפני שר החינוך והתרבות הקודם מר זבולון המר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גם השב"כ היה מעורב?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

השב"כ מעורב בכל רמ"ח איבריו בכל מינוי, בכל העברה. אין בסקטור הערבי מינוי שנעשה בלי הסכמת השב"כ, אין העברה בלי הסכמת השב"כ; לא רק הסכמה, זאת גם מעורבות פעילה מאוד של השב"כ בכל מינוי ומינוי.

אחד הדברים החשובים ששרת החינוך והתרבות החדשה צריכה לעשות הוא למנוע את המעורבות הזאת של הממסד המפלגתי, או של השב"כ, במינוי מורים, מנהלים ומפקחים, את המעורבות במערכת החינוך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

האם המדיניות של השב"כ היא לא רק ביטחון המדינה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר לך מה שקורה בסקטור הערבי. תבדוק את הדברים. הנה אני התערבתי בעניינים שונים של מינוי מורים שקופחו ולא מונו. אמרו: צריך לקבל אישור של פקיד באגף לחינוך ותרבות לערבים. אני לא רוצה לנקוב בשמו, הוא אחראי מטעם השב"כ. הוא אומר: שלילי, או: חיובי. מה זאת אומרת "שלילי" או "חיובי"?

שאל יהלום (מפד"ל):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת יהלום, כשהוא אומר שלילי, זה לא מפני שחסרה לו תעודת הוראה, או שאין לו תואר ב"א, או שהוא לא בוגר סמינר.

שאל יהלום (מפד"ל):

או שהוא פועל נגד ביטחון המדינה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא, זה לא נכון, זה מפני שמישהו הלשין עליו שהוא לא במפלגה הנכונה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אותו פקיד עובד למען מפלגה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא הפקיד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הבעיה אינה אם אותו פקיד במפלגה זו או אחרת, הבעיה היא עם המדיניות. אילו החליפו את הפקיד הזה בפקיד אחר היו פותרים את הבעיה? צריך לפתור את הבעיה מן השורש ולמנוע מעורבות של השב"כ במינוי מורים, מנהלים ומפקחים.

לדעתי, אם מישהו פועל נגד ביטחון המדינה, אפשר להביא אותו לבית-משפט. אנחנו נגד כל פגיעה בביטחון המדינה, ובזה כולם יתאחדו. אבל להתערב במינוי מנהל או מפקח – זה אסור בהחלט.

בחודשים האחרונים ראיתי מחזות מזעזעים. פקיד של המפלגה הנכונה, במקרה זה המפד"ל, עובר מדלת לדלת, נוקש על כל דלת של מפקח, ומצווה עליו למנות מורה זו במקום זה ומורה אחר במקום אחר. התופעה הזאת צריכה לצאת מחוץ למערכת כולה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

למה ההשמצות? כל אדם במשרד החינוך הוא פקיד מפד"ל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מדבר על פעילי מפלגה שהסתובבו במחוז חיפה, אבל במיוחד במחוז הצפון. אני יכול לתת לך את שמות המפקחים ואת שמו של אותו פקיד מפלגה, ואני חושב ששר החינוך והתרבות הקודם כבר יודע על הבעיות הללו, והורה לוועדת הביקורת במשרד לבדוק את הדברים הללו.

אני עומד לומר דברים מסוכנים יותר. היום השתרש נוהג של שוחד במשרד החינוך. יש לא רק מעורבות פוליטית וממסדית של השב"כ, יש גם שוחד. יש מחיר להעברה: העברה – 500 דולר; מינוי מורה – 1,000 דולר; תוספת שעות – 300 דולר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זה קורה היום?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה קורה היום. זה נמשך עד השנה הזאת, וזה אינו סוד, כל הסקטור הערבי יודע זאת. אפילו לא מקבלים שקלים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מי מקבל את 500 הדולר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הפיקוח שמקבל את הגיבוי של המשרד ושל האחראים, של מנהלי המחוזות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

למה אתם לא מגישים תלונה למשטרה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האם תפקידי להלשין? להתלונן?

שאול יהלום (מפד"ל):

לחשוף שוחד זאת הלשנה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שהיו תלונות במשטרה ודאגו לסגור את התיקים הללו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מתפלא לשמוע את הדברים האלה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מתפלא לשמוע את הדברים האלה, אבל מי שחי עם המורים הערבים ושומע את הסיפורים הללו, עם ההורים שרוצים למנות את הילדים שלהם, יודע שיש מחיר לכל העברה, לכל מינוי, לכל תזוזה, לכל תוספת של שעות.

לצערי הרב, קבלנים עשירים בסקטור הערבי, גם להם יש סמכות בהעברות, כי יש להם כסף. תבדוק את מי ממנים ותראה מציאות עגומה מאוד.

אני רוצה לומר עוד כמה דברים, אדוני היושב-ראש וגברתי שרת החינוך והתרבות. לפני כחמש שנים, בזמנו של השר נבון, פוזר האגף לחינוך ותרבות לערבים. אולי הכוונות היו טובות, אבל מה שקרה הוא לא ביזור אלא פיזור. פיזרו את האגף, קטלו את מערכת החינוך הערבית, רוקנו מתוכן את מה שהיה האגף לחינוך ותרבות לערבים, השאירו את עלי חידר אחראי לחינוך הערבי, ככלי ריק מתוכן, והוא לא יכול לעשות דבר. אין בידי שום סמכויות. בזמנו, כאשר היה האגף בראשות קופליץ ועלי חידר, הוא תפקד בצורה טובה יותר. אומנם אנחנו רצינו בביזור, רצינו בשילוב, אבל מה שקרה הוא שלא היה שילוב, היה פיזור והיה קלקול.

לכן, אני חושב שהיום אנחנו צריכים ללכת למתכונת אחרת, מתכונת דומה לזו שקיימת בחינוך הממלכתי-דתי ובחינוך החרדי. אנחנו צריכים להקים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מינהל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מינהל לחינוך הערבי, אגף לחינוך הערבי, מחוז לחינוך הערבי, תקראו לו כפי שתקראו לו, אבל להכניס דם חדש למערכת הזאת. לדעתי, צריך להוציא הרבה מפקחים ששמם הולך היום לפניהם כמושחתים מכל הבחינות, שאין בהם אמון. צריך להוציא מנהלים שיש להם כבר 43 שנות ותק או יותר, והם יושבים שם רק מפני שאין להם מועדון אחר לשבת בו. לדעתי, חייבים לרענן את המערכת הזאת, להקים את המחוז של החינוך הערבי ולהוסיף את השעות החסרות.

אני מודה לך שהוספת 5,000 שעות, אבל אין בזה די.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש. כבר הערתי לך שזמנך תם, ואני מבקש לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מסיים, אדוני.

אנחנו זקוקים לתוספת של 10,000 מורים בסקטור הערבי, אפילו מבקרת המדינה כתבה זאת בדוח שלה. זאת, כדי להקל את הצפיפות, כדי למנוע את ההידרדרות הנמשכת.

אדוני היושב-ראש, יש לי דברים רבים לומר, אבל אני רוצה לנסות ולסכם ולומר לגברתי, שרת החינוך והתרבות. יש לנו ציפיות שאת תתקני את הדברים, ואת תקבלי את מלוא הגיבוי מהסקטור הערבי אם אומנם תבואי לתקן דברים. אבל אנחנו זקוקים לא רק לרצון טוב, אלא לניסיון לתקן את הדברים באופן מעשי, למשאבים, לכלים, לשעות.

גברתי, שרת החינוך והתרבות, גם אם זה יכאב, יש צורך בניתוח מהיר שאולי אפשר באמצעותו להציל את הגוף החולה הזאת של מערכת החינוך הערבית. את התוצאות אנחנו רואים היום, והן עגומות ביותר מכל הבחינות. יש גם נשירה רבה. היום מערכת החינוך הערבית מייצאת למדינה דור מתוסכל, מיואש, מאוכזב. ואם מדברים על ביטחון המדינה, זה לא בריא גם לביטחון המדינה, זה לא בריא גם לדו-קיום יהודי-ערבי. זה צריך להיות האתגר של כולנו, ובמיוחד של שרת החינוך והתרבות החדשה. אני מאחל לך מלוא ההצלחה ומקווה שתתגברי על כל הבעיות במערך החינוך במדינה, ובמיוחד במערכת החינוך בסקטור הערבי.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דראושה. תשיב גברתי, שרת החינוך והתרבות, בבקשה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הרבה כאב לב וצער נשמעו בדברים שנאמרו כאן; הרבה זעם, הרבה ביקורת צודקת, וגם דברים שהם על דרך ההגזמה.

אני רוצה להעיר כמה הערות בנושאים הפוליטיים. כדאי שיהיה ברור: האזרח הערבי, כמו האזרח היהודי וכמו כל אזרח במדינה מתוקנת, אם הוא נתקל בשוחד או בשחיתות, חייב להגיש תלונה למשטרה. אם אתה חושב שהמשטרה איננה מטפלת בדברים כפי שצריך, אני מוכנה שיוגש לי העתק מכל תלונה המוגשת למשטרה בעניינים האלה ואני אבדוק.

בתקופה הקצרה שאני במשרד החינוך שמעתי הרבה מאוד תלונות על נושאים של פרוטקציה, של שוחד, של העדפות. אבל כל אימת שביקשתי שמות, הם לא ניתנו לי, וזה לא-טוב.

דבר שני, חשוב שנזכור, שבת-הספר התיכוניים ומינוי המורים שם אינם ברשות משרד החינוך אלא ברשות הרשויות המקומיות. יש העדפות רבות, שנוהגים להלביש אותן על שירותי הביטחון ומקורן למעשה בבעיות של פרוטקציוניזם פנימי. דהיינו, יש בעיה של חמולות, בעיה של מי מקורב לראש הרשות המקומית, מי מקורב למישהו במועצה וכדומה.

נכון שהיו בעבר ואולי יש גם היום לחצים פוליטיים. אני יושבת גם עם אנשי שירותי הביטחון, כי שמעתי את הטענות. עברנו על התיקים שהם מטפלים בהם, ואני ביקשתי לטפל בהם אחרת. לדעתי, השמעת דעה, ותהיה הביקורתית ביותר, איננה עילה לפסול אדם. יש לנו גם פסק-דין של בית-המשפט הגבוה לצדק בנושא של ד"ר אלדד, שהסית, לאחר מכן הקים מחתרת בשנות ה-50, אבל בית-המשפט קבע שאין לפטר אדם ממקום עבודתו בשל השקפותיו. אבל, אם תולים באילן של

השב"כ כל כך הרבה דברים, כאשר למעשה אלה עניינים פנימיים של חמולות, זה בוודאי איננו מוצדק.

אני ישבתי עם הרבה אנשים צעירים ערבים, הייתי גם בעיר אום-אל-פחם – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אם אסור לפטר אדם בשל השקפותיו, מדוע את מפטרת את המשנה למנכ"ל בגלל השקפותיו?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני לא פיטרתי אותו, סלח לי. אני ביטלתי את התפקיד וביקשתי ממנו לחזור לתפקידו הקודם כמנהל כוח-אדם.

שאול יהלום (מפד"ל):

זו הורדה בדרגה, זה דומה מאוד.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

לא, זה לא דומה לחלוטין.

שאול יהלום (מפד"ל):

להוריד בדרגה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

את השעית אותו בגלל דעותיו – – –

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

רגע אחד, האיש הזה היה למעשה צריך להגיש את התפטרותו.

יוסף בא-גד (מולדת):

איפה נשמע כדבר הזה? בשום משטר דמוקרטי – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לאפשר לשרת החינוך והתרבות להמשיך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יש לי מה לומר על ההערות האלה, אבל אני עוסקת בנושא חשוב הרבה יותר ממתן כיבודים לאדם, שנתנו לו תפקיד שלא לצורך לקליטת עלייה כשארין עלייה, ניפוח תפקידים והסתה נגד אנשים שהיו ממונים עליו.

שאל יהלום (מפד"ל):

לא נוספו עולים למערכת החינוך?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יש לך כנראה בעיה פוליטית, והאיש הזה מונה באופן פוליטי.

שאל יהלום (מפד"ל):

יש לך בעיה של – – –

סאלח טריף (העבודה):

תמיד היו שם מינויים פוליטיים. אני יודע זאת מכל מקום, ועכשיו מנסים להגן עליהם.

שאל יהלום (מפד"ל):

אילו מינויים פוליטיים?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת יהלום, הנושא הזה איננו על סדר-היום. אתה כבר דיברת כמה פעמים. אני מבקש לשבת.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יוסף בא-גד (מולדת):

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יש בארץ הזאת מפלגה אחת שמשוכנעת שאלוהים לשלטון בחרה, ומשעה שלא נבחרה להיות הפעם בממשלה, הרי שהיא מחבלת בכל עניין ובכל דבר בצורה אנטי-דמוקרטית בעליל. אני יודעת שאתם אינכם מכבדים את הדמוקרטיה, אבל מדינת ישראל היא עדיין מדינה דמוקרטית.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו מכבדים את הדמוקרטיה לא פחות ממך.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה את מדברת על דמוקרטיה? אדם עבד במשך 30 שנה אצל ארבעה שרים וכולם היו מרוצים ממנו.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בא-גד, כבר אמרת מה שיש לך לומר.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה כואב לי.

היו"ר ר' אדרי:

כואב לך, בסדר. שרת החינוך הקשיבה לדבריך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יושבים פה חברי כנסת ואין לי שום בעיה לומר את הדברים. מר בא-גד, הסל הזה שנלקח מילדים ערבים, מילדים חולים ומילדים בוכים, ואתה נהנית ממנו, הוחזר למחוזות, וזה מה שכואב לך. אבל הסל הזה הוחזר למי שמגיע לו לפי תקן ממלכתי ולא לצורך שלך ושלו.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה יוכח בבית-המשפט. ארבעה שרים – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בא-גד, אפשרתי לך כמה הערות. אני מבקש לאפשר לשרת החינוך להמשיך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל הדבר כואב.

היו"ר ר' אדרי:

אמרת, שמענו שזה כואב לך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני יודעת שהחינוך הערבי מעניין אותך כקליפת השום, אבל בזה אנחנו דנים עכשיו.

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת השמצה. אותי החינוך הערבי מעניין יותר מאשר אותך.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בא-גד, אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אתה מפריע לי ולא מאפשר לי לדון בנושא הזה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, היא מאשימה אותי שאני נגד החינוך הערבי. תוכיח את דבריה. כשהופעתי בתוכניתו של גבי גזית הבטחתי לחבר הכנסת שהופיע אתי שאני אתמוך היום בנושא של חיזוק מערכת החינוך הערבי.

סאלח טריף (העבודה):

תהיה לך עכשיו הזדמנות לעשות זאת. אולי גבי גזית יזמין אותך שוב.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

כפי שאמרתי, חשוב לבדוק בפנים אם היו עבירות פליליות. אני מבקשת מהאזרחים הערבים לנהוג כפי שכל אזרח במדינה צריך לנהוג, שיהיה להם אומץ מספיק להגיש תלונות במשטרה. אני חושבת שצריך להיות גם אומץ מספיק להתחיל להכניס את המנהג, ששיבות המועצות תהיינה פתוחות, ואנשים יוכלו לבוא ולמתוח את הביקורת שיש להם. חשוב שזה יהיה במגזר כולו.

עם זה, נכון שאנחנו עדים לפיגור קשה של 44 שנים. למעשה, ביצעו של חוק חינוך ממלכתי חינוך בקרב האזרחים הערבים היה רק במינימום ההכרחי, המינימום שהחוק חייב, בלי כיתות סמך, בלי די מעבדות, בלי יועצים חינוכיים במספר מספיק ובקשיים רבים מאוד. אבל אי-אפשר להתעלם מהעובדה, שגם האוכלוסייה הערבית הפכה להיות אוכלוסייה לומדת. בשנים האחרונות הגיעה העלייה באחוז בעלי הזכות להיבחן, אלה שהגיעו עד כיתה י"ב, בקרב הנערים והנערות הערבים ל-

26%, כאשר העלייה במגזר היהודי היתה 8% בלבד. כל זאת משום שהיהודים השיגו זאת קודם לכן, ואצל הערבים היתה קפיצה. ממילא גם הנשירה גדולה יותר.

אנחנו מנסים להתחיל עכשיו מהבסיס. השנה הרמנו את הרף לכל ילדי בתי-הספר, היהודים והערבים, באותה מידה. מתוך 40,000 שעות אתם קיבלתם כ-8,000 שעות. נוספו על זה 5,000 שעות. אתה אמרת שאתם צריכים 10,000; אני אומרת לך שאתם צריכים 40,000.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני דיברתי על 10,000 מורים.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

תוספת המורים תבוא עם תוספת השעות, נוסף על שעות של יועצים ומדריכים שאינן שעות מורה-תלמיד. אנחנו מכירים את הבעיה וערים לה. זה לא יכול להיעשות בבית-אחת, אבל מבחינת מדיניות המשרד היום, יש קודם כול רף כללי, ודבר שני, מבחינת הבנייה וההשקעות בשעות הנוספות, לאחר דוח מבקר המדינה שהוא ברור, ושם מדובר על חוסר ב-40,000 שעות כבר עכשיו, אלה המגיעות מן העבר, אנחנו נעשה כל מה שאפשר כדי לקדם.

יש שתי נקודות שצריך לדון עליהן, ואני מציעה שנעשה זאת בוועדה. נושא אחד הוא רביזיה כללית של בחינות הבגרות. עניין בחינות הבגרות, שמשגע את השכל ומונע לימודים במובן הרחב יותר, נכון בכל הסקטורים. זה צריך להיבדק בשני מישורים: האחד, כמה בחינות אנחנו רוצים, והשני, אילו בחינות. למשל, אנחנו סבורים היום שדי בכך שתהיינה שלוש או ארבע בחינות בגרות. כלומר, יהיו שלוש בחינות, אבל מבחינת הנושאים תהיה הגמשה בבחירה, והבחינות האחרות תיעשינה בבתי-הספר עצמם, גם כדי להרחיב את חוויית הלימוד, גם כדי להקטין מתחים וגם כדי למנוע את בית-החרושת לבחינות. הדבר ייבחן עם האקדמיה ועם האוניברסיטאות.

אני לא אומרת שלא צריך להעלות את רמת הלימודים ואת היקף הלימודים. גם בנושא של לימודי מדע וטכנולוגיה, כשאנחנו מדברים עכשיו על דוח ועדת-הררי ועל יישום הלימודים האלה, הרף עולה אצל כולם. אנחנו ביקשנו שבכל מגזרי החינוך, גם הממלכתי-דתי וגם החרדי, ינסו לכלול את הנושאים האלה כחלק מהרחבת הידע. כל הנושא של בחינות הבגרות, ובאילו צעדים נוספים אפשר לקדם את החינוך בקרב האוכלוסייה הערבית, חייב לעמוד לדיון.

אנחנו ביקשנו גם דיון נוסף במה שנקרא "תוכניות הלימודים". אני גיליתי שילד ישראלי, יהודי, לא חייב לדעת מי היה טשרניחובסקי, אבל ילד ערבי חייב להכיר לפחות שיר אחד של טשרניחובסקי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

וגם לבטא נכון את שמו.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

הוא הדין בדברים נוספים הקשורים בתוכניות הלימודים.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי, המספרים שנתן כאן חבר הכנסת דראושה הממו אותי ממש. הבנת הנקרא בשפה הערבית בכיתה י"ב – באחוזים כל כך נמוכים; הייתכן כדבר הזה? אני פשוט לא מבין. אצלנו עוברים את המבחן הזה בכיתה ג', ואגב, אני שמח לברך את שרת החינוך על ההישגים הנכבדים ועל הפער שנסגר. אבל איך יכול להיות מצב כזה בכיתה י"ב?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני אסביר לך. לדעתי, צריך לבחון גם את הבחינות עצמן, ואנחנו נעשה זאת. אבל יש בעיה נוספת: שפת הדיבור והשפה הנקראת והנכתבת הן שונות בערבית. אנחנו מדברים, כותבים וקוראים באותה שפה, פרט אולי לאלה שלומדים ביידיש. אבל כלל תלמידי ישראל היהודים לומדים, קוראים, כותבים ומדברים באותה שפה. בערבית יש קושי, כי קיים פער בין השפה המדוברת לבין השפה הספרותית והשפה הנכתבת. נדמה לי שמערכת החינוך – ואני אומרת זאת בזהירות, כי אני חדשה ואינני בקיאה בדברים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האם אין נערים שמסיימים את כיתה ח' ואינם יודעים קרוא וכתוב?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

הבעיה הזאת חייבת להדאיג את כולנו וגם את כלל האוכלוסייה הערבית. יכול להיות שאנחנו צריכים לשבת ולבדוק מי המורים, יכול להיות שצריך לבדוק את תוכניות הלימודים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ואת הכיתות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ואת הצפיפות בכיתות.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יש דברים שאני מוכנה לקבל, ויש דברים שאני לא מוכנה לקבל. אני עבדתי עם ילדי עולים בכיתות ענקיות בשנות ה-50. הבעיה היא איך המורה מלמד. יש הרבה דברים שמקשים על ילדים, אבל גם בכיתה גדולה מאוד, כאשר יש לך רצון ויכולת ללמד, ולא מנצלים את הילדים לעבודות כאלה ואחרות, הרמה הכללית יכולה להיות גבוהה ויכולים להיות הישגים. אני מדברת, כמובן, על אלה הנופלים בשוליים. אם אין הישגים, יש משהו בסיסי לקוי, וצריך לבדוק אותו. אבל אל תאשימו את הקירות. אני לא למדתי בבתי-ספר משוכללים כמו שיש היום וגם לימדתי בכיתות גדולות. לימדתי ילדי עולים שבאו מארצות שונות, והעברית לא היתה שפת האם שלהם. אלה נושאים שיש לבדוק אותם לעומק, ואני מציעה שנדון בכך בוועדת החינוך של הכנסת.

אני ביקשתי כמה מהאנשים מהפורום שלכם שהגיעו לאוניברסיטאות והגיעו להישגים שישבו אתנו ויציעו הצעות. אני חושבת שמה שאתה מרמז – להחזיר את האגף לחינוך ותרבות ערבית – איננו טוב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

את המחוז.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

להחזיר את המחוז, זה לא-טוב. אנחנו צריכים אותם מפקחים עם אותה אחריות. אנחנו צריכים לאפשר לכול, יהיו שונים ככל שיהיו, שיהיו להם התנאים הפיסיים והשירותים ויהיו שייכים לאותם מחוזות. אז ייפלו התירוצים שאלה טובים פחות ולא לה שמים לב פחות.

יש לי עוד הערות להעיר, כי אתה פרסת שטיח גדול, שיש עליו, למרבה הצער, כתמים רבים. אני מציעה: אל תאשימו את השב"כ, ובואו לא נאשים את הפרוטקציה ולא את המפלגות. אנחנו אחרי בחירות. נעשו הרבה שגיאות. יש לנו בעיה אמיתית, שמחייבת טיפול, טיפול שורש, ועד שננקה וזה יצמיח יעבור זמן, אבל אם לא נתחיל מייד – ואני רוצה שנתחיל מייד – גם לא יהיו לנו תוצאות אחר כך. לזה צריך לגייס את הרצון הטוב של כלל האוכלוסייה, של ראשי המועצות, של מנהלי בתי-הספר התיכוניים והמורים שבתחום המועצות. לכן אנחנו חייבים לעבוד יחד עם הרשויות המקומיות, ואנחנו ניתן את הדעת על הדברים כדי לקדם אותם.

אני רק אומרת, שלדאבוני, לא נוכל לעשות זאת בשנה זו או בשנה הבאה, אבל בעניין הזה אנחנו עושים הרבה מאוד לתיקון, וכפי שאמרתי, כבר השנה הזאת יש למעלה מ-13,000 שעות נוספות –

8,000 שקיבלו כולם, פלוס 5,000; הוספנו גם יועצים, גם בתחום הבנייה וגם בתחום הטכנולוגיה והמדע. אנחנו נלך יחד ונבדוק כיצד אפשר לתאם את זה.

אני מציעה להעביר את ההצעה לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשרת החינוך והתרבות. האם אדוני חבר הכנסת דראושה מסכים להצעה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך. אבקש להצביע. מי בעד העברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת? מי נגד? אין.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

נגד – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

הנושא יועבר לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

פלישת ש"ס למבני חינוך של בתי-ספר ממלכתיים-דתיים

היו"ר ר' אדרי:

הסעיף הבא הוא: פלישת ש"ס למבני חינוך של בתי-ספר ממלכתיים-דתיים. יעלה את הנושא חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם פתיחת שנת הלימודים הנוכחית מתרחשת תופעה מדהימה וחדשה במערכת החינוך, והיא פלישה של מוסדות החינוך של ש"ס למוסדות החינוך הממלכתיים-דתיים.

בדרך כלל נעשית פלישה זו בסגנון אלים. לפעמים מדובר בפעילות בלתי חוקית בעליל של הפולשים, לפעמים אנו שומעים התנצלויות של הרשויות המקומיות בנוסח "מה אפשר לעשות, אנו לא עומדים בלחצים", ובדרך כלל הפלישות אינן עומדות בשום אמות מידה של מינהל תקין או קבלה מסודרת של החלטות.

ריבוי המקרים בכל רחבי הארץ מחשיד את רשת החינוך – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

מ"ד, מ"ד.

ריבוי המקרים בכל רחבי הארץ מחשיד את רשת החינוך של ש"ס ואת העומדים בראשה, כי הפלישות אינן צירוף מקרים בלבד, אלא הן נובעות מהחלטה מרכזית או ממדיניות ארצית, המעודדת את הפולשים בשטח.

אפרט בקיצור חלק מהאירועים. בית-הספר התיכון "נווה רוחמה" במבשרת-ציון – דוגמה ראשונה. במבשרת-ציון פועל זה תשע שנים בית-ספר תיכון דתי "נווה רוחמה" – תשע שנים באותו בניין – הקולט בנות הנושרות מבתי-ספר עיוניים, בטענה שאינן מסוגלות לעמוד בהצלחה בבחינות הבגרות. בית-ספר זה עיצב תוכנית ייחודית בעבור תלמידות אלה, והן מצליחות להגיע לתעודת בגרות. בבית-הספר הזה לומדות 150 תלמידות מירושלים וסביבותיה. בשנת התשנ"ב, לאחר שנערכו הבחירות במבשרת, דרשה ש"ס לפנות את בית-הספר לטובת תלמוד-התורה "אור ודרך" שבחסותה, וזאת למרות החלטה קודמת של משרד החינוך והתרבות עם הרשות המקומית – מפברואר 1991 – ולפיה ימשיך בית-הספר לפעול בשנים הבאות באותו בניין. בלי למצוא פתרון לתיכון הממלכתי-דתי החלו

בעבודות הריסה ותשתית עבור תלמוד-התורה של ש"ס, ומנעו מבית-הספר התיכון לבנות לקיים לימודים סדירים. לוקחים בית-ספר תיכון לבנות, שמקבל הערכה מכל הגורמים המוסמכים, החינוכיים והמינהליים במשרד החינוך והתרבות, ומגרשים אותו, זורקים אותו ומסלקים אותו. עד היום אין פתרון לאותן 150 תלמידות.

— — — דוגמה שנייה — — —

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

— — —

שאל יהלום (מפד"ל):

לא, אני דיברתי על "נווה רוחמה" שבמבשרת-ציון.

עכשיו אני מדבר על בית-הספר הממלכתי-דתי "נווה עציון", שבבית-וגן בירושלים – דוגמה שנייה. בשכונת בית-וגן בירושלים קיים בית-ספר ממלכתי-דתי "נווה עציון". לומדים בו ילדי השכונה, כמובן, וגם עשרות ילדים אתיופים, המוסעים מאתר חולדה של המועצה האזורית גזר. תלמוד-תורה של ש"ס, "בפי ישרים", פלש לבניין יומיים לפני תחילת הלימודים. היתה דרושה התערבות המשטרה כדי להוציא את הפולשים.

דוגמה שלישית – בית-הספר לחינוך מיוחד "עציון" בבני-ברק. ברחוב הרב עוזיאל בבני-ברק עומד בית-הספר הממלכתי-דתי "עציון" לילדים חריגים, של החינוך המיוחד. שבועיים לפני תחילת שנת הלימודים, בשעת לילה מאוחרת, הובאו לחצר בית-הספר שלושה קרוונים, בגיבוי ובחסות של סגן ראש עיריית בני-ברק מטעם ש"ס, תוך ניצול החופשה של נבחרי העירייה האחרים. הקרוונים נועדו לתלמוד-התורה של ש"ס "כיסא רחמים". כל ההוראות שניתנו לבעלי הקרוונים לא הועילו, והיה צורך לפנותם על-ידי העירייה.

משה מאיה (ש"ס):

הערה קצרה. לא "כיסא רחמים" בבני-ברק ולא "נווה עציון" בבית-וגן שייכים לש"ס.

יוסף עזרן (ש"ס):

גם לא במבשרת-ציון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

טוב, בסדר. מייד אעיר הערת סיכום.

בית-הספר הממלכתי-דתי "נעם" רמות, בירושלים. בשכונת רמות בירושלים החליטה העירייה להקצות מבנה לבית-הספר הממלכתי-דתי "נעם", וזאת לאחר החלטת בית-המשפט הגבוה לצדק. למרות החלטת העירייה פלש תלמוד-התורה "בני ציון" של ש"ס למבנה, ובית-הספר הממלכתי-דתי פועל היום בלי חדרי המזכירות, המחשבים, המעבדה, ההנהלה ועוד. כיום הפך המסדרון לחדר המנהל, וחדר ההקבצות – לחדר המורים. אתמול גם סגרו אנשי ש"ס את שער בית-הספר ומנעו כניסת תלמידי "נעם" בשער הראשי של בית-הספר. הם טוענים: לא ייכנסו יחד באותו שער.

אריה גמליאל (ש"ס):

אתה מסכים לבנים ובנות יחד בבית-ספר דתי?

שאלו יהלום (מפד"ל):

כן. אני מסכים.

אריה גמליאל (ש"ס):

כן?

שאלו יהלום (מפד"ל):

מעניין, כיצד חושבת המדינה לעודד את החינוך הציוני-דתי אם תלמידיו ילמדו בלי משאבים, בלי מעבדות, בלי ספריות, והכול מפני שהחינוך החרדי באותו מקום לוחץ.

ומחוסר זמן, אני לא מפרט כאן את הניסיון שנעשה בתחילת השנה באור-עקיבא להוציא מחטיבת הביניים של הממלכתי-דתי כיתות עבור תלמוד-תורה של ש"ס, ואיני עוסק בלחץ להכניס גן של ש"ס בבית-הספר הממלכתי-דתי "מורשה" בטיירת-הכרמל ומקרים נוספים. ומקרים אלה קורים בשנת 1992, כאשר בראש משרד החינוך והתרבות עומדת שרה, האומרת שהיא עומדת בראש תנועה השומרת על זכויות האזרח, ושרת החינוך והתרבות אדישה למקרים שפירטתי –

אריה גמליאל (ש"ס):

שאלו יהלום (מפד"ל):

— ואינה עושה לפתרון הבעיות ולהעמדת הפולשים על מקומם.

ואנחנו שואלים: האם יש זכויות אזרח, האם מגיעות זכויות אזרח גם להורים ולתלמידים של בתי-הספר הממלכתיים-דתיים שפירטתי למעלה? האם העובדה שש"ס בממשלה והמפד"ל באופוזיציה היא הצדקה מספיקה לקיפוח הזה? האם אנחנו חוזרים במדינה עשרות שנים אחורה, למצב של אלימות ברחוב, הקובעת עובדות ונורמות? האם אלו הנורמות החדשות שממשלת רבין מנהיגה בישראל?

שמענו היום בחדשות, שראש הממשלה מתלונן על שלא ידע כלל על תוכניות האוצר לקיצוץ בתקציבי הישיבות והמועצות הדתיות והועמד בפני עובדה מוגמרת על-ידי אגף התקציבים שבאוצר. אני מציע לראש הממשלה שלא להיות מופתע שוב בעתיד ולדעת שהיום, בחסות ממשלתו, מונהגות בישראל נורמות של קיפוח החינוך הממלכתי-דתי ודרכי הקצאת מקורות של אלימות פוליטית או פיסית.

דווקא עם הקמת ממשלת רבין אנו עדים לתופעה מדהימה. לא זו בלבד שכל ההבטחות שמרכיבי הממשלה הנוכחית נתנו לפני הבחירות בדבר הפסקת הפטור של בני הישיבות משירות בצה"ל – כל ההבטחות האלה נזרקו לפח ונעלמו כלא היו, אלא שממשלה זו מגדילה לעשות. היא מעודדת את החינוך החרדי, הלא-ציוני, שבוגריו ברובם לא ישרתו בצה"ל, ומקפחת את החינוך הממלכתי-דתי, שמשלב תורה וציונות.

זה התחיל בהקמת המינהל לחינוך חרדי, שכרגע מוקפא, אבל רק בגלל החלטת בג"ץ, זה המשיך בניסיון הנואל לקצץ דווקא בתקציב הישיבות הציוניות, כאשר בישיבות החרדיות לא נוגעים, וזה ממשיך בשתיקה כלפי יצירת נורמות של לקיחת מבנים ואמצעים מהחינוך הממלכתי לטובת החינוך החרדי.

המפד"ל פונה לראש הממשלה, לשרת החינוך והתרבות, לממשלה כולה ולחברי הכנסת. עתידה של המדינה תלוי קודם כל בחוסנה ובפיתוחה של מערכת החינוך הציונית – — —

מיכה גולדמן (העבודה):

שמת לב שאתה מדבר כל הזמן בשם המפד"ל? מה זה, במת הכנסת הפכה לבמה פוליטית-מפלגתית?

שאלו יהלום (מפד"ל):

מדוע אני לא יכול לפנות בשם המפד"ל?

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה מגיש הצעה כחבר כנסת מסיעה מסוימת, אבל לא כמפלגה. אתה מגיש הצעה כחבר כנסת מסיעת המפד"ל.

שאול יהלום (מפד"ל):

נכון. אני מקבל את התיקון באהבה.

סיעת המפד"ל פונה לראש הממשלה, לשרת החינוך והתרבות, לסגן שרת החינוך והתרבות, לממשלה כולה ולחברי הכנסת. עתידה של המדינה תלוי קודם כול בחוסנה ובפיתוחה של מערכת החינוך הציונית, הממלכתית והממלכתית-הדתית כאחת, ואסור שהרכב קואליציוני זה או אחר יפגע בחינוך הציוני לטובת מערכות חינוך אחרות.

אני פונה בזה לכנסת להעמיד את הנושא לדיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת יהלום. תשיב שרת החינוך והתרבות. בבקשה, גברתי.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

על הדברים שיש בהם משום גסות רוח, השמצות והטלת מום אני מעדיפה שלא לענות. כל הנושא הזה, במי פוגעים ובמי לא פוגעים, יבוא כנראה סוף-סוף על תיקונו כאשר נחליט לקבוע לכל ילד תקן-התלמיד, על מנת שיהיה שוויון, וחלק מתקציב השעות יוקדש – לפי קריטריונים – לחלוקה לאלה שיש להם חסר, כמו חינוך מיוחד, כמו חינוך לטעוני טיפוח, לפי קריטריונים ברורים, ולא לפי מגזרים של אלה או אחרים, לפי השקפתם הפוליטית ושאיכותם הלאומית, העדתית או האחרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אתה דיברת על מבנים?

שאלו יהלום (מפד"ל):

רק.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אוזניך לא שומעות מה שפיך מדבר. אתה דיברת על גיוס לצבא, ואתה דיברת על העדפה של חינוך אחד על חשבון חינוך אחר. לא דיברת על מבנים. דיברת על כך שכאילו מקפחים אתכם. עד היום הייתם ילדי הפלא שהיה להם שפע. החינוך הממלכתי-הדתי מוגן, וזכותו במקומה מונחת, ויש לו חשיבות עצומה במערכת שלנו. וחשיבותו עצומה לא רק מפני שהוא חלק מהחינוך הממלכתי, אלא מפני שבתחומים מסוימים כושר הקליטה שלו, של אוכלוסיות מסוימות, טוב יותר משל מערכת אחרת, ויש להגן על כך ויש לשמור על כך. איש לא מתכוון לפגוע ולא לחסר בו.

מה שקרה בעניין המבנים הוא חוליגניות מקומית. אני האדם שאמר שהמשטרה תלך ותפנה בכל מקום, ואחר כך ידונו בזה, וזאת על מנת שלאיש לא תהא חזקה. אלא שהמבנים שייכים לרשויות, וברשויות יש סדרים מסוימים. אני לא יודעת מי הפורץ ובאיזו זכות פרץ. אני ביקשתי שתהיה משטרה כדי שלא תהיה חזקה לכל מי שנכנס למבנה שלא כדין. בירושלים היתה משטרה. מקום אחר שציינת הוא בניין "נעם" בירושלים. העירייה, שלה יש רשות חינוך משלה, היא שקבעה שם את החלוקה ואת המבנים. אשר למקומות האחרים, הכול נמצא בביקורת ועומדים להגיע לפתרון. בנושא הזה מטפל במסירות גדולה מנכ"ל המשרד, שהיה מנכ"ל המשרד גם בימיו של השר הקודם. באותה מסירות שבה הוא טיפל אז בעניינים מסוג זה הוא מטפל בהם גם היום.

אין פה מדיניות של הממשלה החדשה בראשותו של רבין, כאשר שרת החינוך היא שולמית אלוני, והשותף הדתי הוא ש"ס ולא המפד"ל, שכאילו החליטה "להרוג" את החינוך הממלכתי-הדתי הציוני ולהקים במקומו את החינוך האחר ואת האנשים האחרים; כאילו הם לא יהודים, כאילו הם לא אזרחים, כאילו הם לא שייכים.

אנחנו נחיה כאן עם כולם, וכל ילד בארץ הזאת צריך לקבל תקן שווה, לא פחות ולא יותר. את ההעדפות השונות שהיו יש להביא לכלל סיום. אבל אין לזה קשר אל הנושא שעליו דיברת. למה כל הסיפור הדרמטי הזה על שינוי ממשלה? כשיש עבירה על חוק ויש פלישה לבית, יש משטרה, יש חוק ויש סדר, ויטפלו בזה. יש דרך של בירור ושל פעולה למניעת אלימות ויישוב מחלוקת וטיעונים כאלה ואחרים, ויש מי שמטפל בזה; לא ראש הממשלה ולא השרה, מפני שיש רשות חינוך מקומית, ומפני שיש רשות של עיר, והם בודקים והם מתערבים בעניין.

לגופו של עניין, הדברים הם בבירור, וכולם יגיעו בתוך זמן קצר מאוד לכלל יישוב. אין שום כוונה לקפח זרם אחד על חשבון הזרם האחר. ואם יש לך מחלוקת עם אנשי ש"ס, האמן לי שהמחלוקת

שלי אתם אינה קטנה מן המחלוקת שלך אתם. יושבים כאן אנשים שחלוקים בהרבה מאוד דברים, אבל אנחנו חיים במדינה אחת וחייבים ללמוד להקשיב זה לזה, לפעמים להרוויח ולפעמים להפסיד מבחינה פוליטית, לפעמים לשבת בשלטון ולפעמים לשבת באופוזיציה. ולא נורא אם לראשונה מאז קום המדינה יושבת המפד"ל תקופה מסוימת באופוזיציה. לא גונבים מכם, לא משקרים לכם, לא שודדים אתכם, והם לא באו במקומכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל משום שר"צ ישבה באופוזיציה לא הפלו לרעה את בית-הספר בכפר-שמריהו, וזאת הנקודה המרכזית.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

לא מפלים לרעה שום בית-ספר. ההיפך הוא הנכון. הרי אתה יודע זאת, כי זבולון אורלב וזבולון המר הם חברים שלך, ואתה יודע באיזו מידה היטיבו אתכם.

אם יש לך ויכוח אידיאולוגי עם אנשי ש"ס, זה לגיטימי מעל כל במה. לא הם ולא אתה ולא אני, ואף לא איש אחר בבית הזה, ייתן יד לפעולה בלתי חוקית. ואם נעשית פלישה בלתי חוקית, הדברים יבואו על תיקונם.

אם אתה סבור שהדבר חשוב על מנת שידונו בו במליאה, אני מציעה להוריד זאת מסדר-היום. אם אתה רוצה שנדון על זה בוועדה, לא אתנגד לבדיקת העניין בוועדה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסכים.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

לא אתנגד שיבדקו זאת בוועדה, ואז תינתן גם לאנשי ש"ס, שלדעתי אתה יצאת נגדם לא בהגינות, אלא בדרך של הכללה, אבל הלכת בהכללה נגד כולם, ההזדמנות – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי השרה, אין לנו שום קשר עם המוסדות האלה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אמרתי שתהיה לכם אז אפשרות להפריך את הדברים.

יוסף עזרן (ש"ס):

כפי שאמרתי, אין לנו שום קשר עם המוסדות האלה. לכן, מה הפגיעות האלה – – –

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

חבר הכנסת עזרן, ההצעה שלי להעביר את הנושא לוועדה באה על מנת שהדבר הזה ילובן שם. א. הדבר יבוא על פתרונו; ב. פה לא היתה לך האפשרות, אבל שם תהיה לך במה להסביר מה הוא הקשר, אם קיים בכלל, בינך לבין הקמת רשות חינוך זו או אחרת ובין הפלישות, שהיו פלישות חוליגניות, שמשטר מתוקן אינו מוכן להכיר בהן.

אין לי התנגדות להעברת הנושא לדיון בוועדה, ואין לי גם התנגדות להסרת הנושא מסדר-היום, מפני שהבעיה באה על פתרונה.

היו"ר ר' אדרי:

מה את מציעה, גברתי שרת החינוך והתרבות?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אתה מציע להסיר, חבר הכנסת עזרן?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן, ואני מבקש לנמק.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, חבר הכנסת יוסף עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת החינוך, עקרונית הייתי מקבל את הצעת השרה לדון לעומקו של הנושא הזה, אבל צורת ההגשה והכותרת הלא-הוגנת שניתנה לנושא לא נותנות לי ולסיעה שלי שום אפשרות אלא להציע להסיר זאת מסדר-היום.

אני מוחה בתוקף על עצם העלאת הנושא תחת הכותרת הזאת, מכיוון שאני מסכים שאנחנו חיים במדינה של סדר וחוק, וצריך להתנגד לאלה שפעלו על דעת עצמם שלא כחוק, והמשטרה תטפל במי שנהגו שלא כהוגן. יש כאן פשוט הכפשה שלא לצורך.

אין לנו שום עניין ומחלוקת אידיאולוגית עם המערכת החינוכית של המפד"ל, והם עושים את הכול, ואני מצטער מאוד על כך, כדי לפלוש לתחום הפרט ולהשמיץ את ש"ס.

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי שרת החינוך, האם את מציעה להעביר את הנושא לוועדה או להסיר אותו מסדר-היום? יש פה למעשה שלוש הצעות, מה הצעתך, בבקשה?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני מציעה שתסתפק בתשובה שהיתה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ואז זה לא ש"ס אלא חינוך חרדי אחר.

היו"ר ר' אדרי:

מה הצעתך, גברתי שרת החינוך?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני חושבת שהעניין הגיע לתיקונו.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת יהלום, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

לפינו שתי הצעות: האחת – להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, והשנייה – להסירו מסדר-היום. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת? מי בעד ההצעה להסיר מסדר-היום?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

ברוב קולות הוחלט להסיר את הנושא מעל סדר-היום של הכנסת. תודה לחברי הכנסת.

תם סדר-היום. הישיבה הבאה של הכנסת תהיה בראשית המושב הבא.

תודה לחברי הכנסת, חג שמח ושנה טובה לכולם. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:02.